

ምዕራፍ ሃያ አንድ

ዐሠርቱ ቃላትና ሐዲስ ኪዳን፤

አሪትና ወንጌል፤ አሪት የወንጌል መንገድ ጠራጊ እንጂ ዘለዓለማዊት ሕግ አይደለችም፤ ይህንም ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስና ቅዱሳት ሐዋርያቱ ደጋግመው አብራርተው፡ እስተምረዋል። ብዙ ሰዎች ግን በራሳቸው ሐሳብና ፍልሰፍና አየተመሩ፡ አሪትንና ወንጌልን አያማቱ፡ ሁለቱንም አንድነት ይዘው ለመሄድ ሲሞክሩ፡ (ሁለት አግር አለኝ ብሎ ሁለት ዛፍ ባንድ ጊዜ አይወጣምና) ከሁለቱም ሳይሆኑ ይቀራሉ። ለዚህ ርእስ ምክንያት የሆነውም የሰባተኛው ቀን እድሼንቲስት ስለቀዳሚት ሰንበት ያላቸው የተዛባ አስተያየት ነው። ስለነሱ ስሕተት በጠቅላላ በሚቀጥለው ምዕራፍ በራሳቸው እርስ ገልጠናል። ከዚህ ግን ጌታ (ማቴ.5:17) አሪትንና (ሕገን) ነቢያትን ለመሻር የመጣሁ አይምሰላችሁ፡ ልፈጽም እንጂ ለመሻር አልመጣሁም ያለውን ሳያስተነትኑ እንዳለ በድፍኑ ይዘው አሪት አስተሻረችም የሚሉ ሰላሉ፡ ይህ ሐሳብ በዚህ ምዕራፍ ተተንትኖ ተጽፏልና መላልሶ አንዱ መረዳቱ ደግሞ ለአስተዋዩ አንባቢ ፈንታ ይሁን።

ለዚህም ሁለት ትርጉም አለው፤ እንደኛው በአሪትና በነቢያት ክርስቶስ መጥቶ ዓለምን ያድናል ተብሎ የተነገረውን ትንቢት በግብር እፈጽማለሁ ማለት ሲሆን፡ ሁለተኛው ደግሞ በአባቱ ቃልነት በአሪት በዐሠርቱ ቃላት የመሠረታቸውን አሁን ጣራ (ባጥ) ይደፋላቸዋል፤ በአዕማድ በግድግዳ ያጸናቸዋል፤ ይዘሽ ቆይኝ እንደቀዳሚት ሰንበት ያለውን ግን በዝምታ ይዘለዋል። ጌታ በትምህርቱ፡ ሐዋርያት በስብከታቸው ያልደገመት ሥርዐተ አሪት፡ ሥርዐተ ረቦናት ሁሉ ተሸሯል፡ አልፏል፡ ተተክቷል፡ ለምሳሌ ቀዳሚት ሰንበት ወደ አሑድ ተዛውራለች፤ ግዝረት በጥምቀት ተተክቷል፤ ጸመ አስቴርና ጸመ ዮዲት በዐርብ ረቡዕ ተተክተዋል።

ያጠበቃቸውም በሚከተሉት ትእዛዛት ነው፤

(ማቴ.5:17-48) አትግድልን እንኳን መግደልና፡ አትቆጣ፡ አታስቆጣ፡ አታመንዝርን ቤትን በዐይነ ፍትወት አትመልከት፡ ካላመነዘረች አትፍታ፤ በአውነት አትግልን የእግዚአብሔር አምላክህን ስም ከንቱ አታድርግን በጭርሱ አትግል፤ አውነትን እውነት፡ ሐሰትን ሐሰት በል እንጂ፤ አትበቀል፤ ቀኝ ጉንጭህን ቢመታህ ግራዋን መልሰለት እንጂ፤ በባልንጀራህ ላይ በሐሰት አትመስክር፤ የባልንጀራህን ቤት አትመኝ፤ የባልንጀራህን ምሽት፡ ሎሌውንም ገረዱንም፡ በሬውንም አህያውንም፡

አንድ እርኛ፡ አንድ መንጋ

ከባልንጀራህ ገንዘብ ሁሉ ግንኙቸውንም አትመኝ ብሎ ያዘዘውን በአሪት፡ አሁን ግን እንኳንሰ አንተ ትበድለውና ቢበድልህ እንኳ፤ በጥፊ ቢመታህ እንኳ ያልተመታችውን ግራ ጉንጭህን ሰጠው ብሎ ከዘጸ.20:13-16 የተጻፉትን ስለባልንጀራ የሚናገሩትን ትእዛዛት አጠቃሎ ተናግሯል። አባትህንና እናትህን አክብሮ የሚለውን ትእዛዝም ግሣጼ ጨምሮ አጠናክሯል፤ (ማቴ.15:1-9) አትሰረቅንም የባልንጀራህን ገንዘብ አትመኝ ብሎ ዘግቷል። ባልንጀራህን እንደራሰህ ውደድንም፤ ወንድምህን አታስቆጣ፡ በሐሰት አትመሰክር የባልንጀራህ የሆነውን ሁሉ አትመኝ ብሎ አጥብቆ ዘግቷል፤ ቆልፏል።

ከግብጽ ከባርነት ቤት ያወጣውህ እግዚአብሔር አምላክህ እኔ ነኝ፤ ከኔ በቀር ሌላ አማልክት አይኑርህንም (ዘፀ.20:1-2) መምህር ሆይ! ከትእዛዛት ሁሉ ታላቋ የትኝዋ ናት ብሎ አንድ የአሪት ዐዋቂ ቢጠይቀው፡ ጌታ እምላክህን በፍጹም ልብህ፡ በፍጹም ነፍሰህ፡ በፍጹም ንቢዮህ ውደድ፡ ታላቂቱና ፊተኛይቱ ትእዛዝ ይች ናት፡ ሁለተኛይቱም ይችን ትመሰላለች፡ እሷም ባልንጀራህን እንደራሰህ ውደድ የምትለዋ ናት፡ አሪትና ንቢያትም በነዚህ በሁለቱ ትእዛዛት ጸንተው ይኖራሉ ብሎ ዐውርቱ ትእዛዛትን ቢደመድም ስለ ሰንበት አላነሳም።

ወዳጅህን ውደድ፡ ጠላትህን ጥላን፡ እኔ ግን ጠላቶቻችሁን ውደዱ፡ ለሚያላድዷችሁ ጸልዩ፡ የሚረግጧችሁን መርቁ፡ በሰማይ ያለው አባታችሁ ፍጹም ልጆች እንድትሆኑ ብሎ የወንጌልን መልክት ቢዘጋ ቀዳሚት ሰንበት በዐጸዱ አልነበረችም። ራሳቸው እንደሚሉት የሰንበት ትርጉም ዕረፍት ነው። ከዘለዓለማዊቱ ዕረፍት ግን እስራኤላውያን እንደማይገቡ ተናግሯል፤ ይህም ሐዲሲቱ ሰንበት እሁድ መሆኗን ይገልጻል። በከመ መሐልኩ በመፃትየ ከመ ኢይበውኡ ውስተ ዕረፍትየ (በቁጣዩ ወደ ዕረፍቱ እንደማይገቡ እንደማልሁ) እንዳለው የቀደመት እስራኤል ለእሁድ አክብሮት አልበቁም (መዝ.94:11) ቅዱስ ጳውሎስም ይህን ይዞ ያሁኗ ሰንበተ ክርስቲያን ሰንበተ አይሁድ አለመሆኗን በሚከተለው ገልጧል፤ (ዕብ.4:3-11) ሥራው ፃለም ከተፈጠረ ጀምሮ ምንም እንኳ ቢፈጸም፡ እንግዲህ ወደ ዕረፍቱ አይገቡም ብዬ በቁጣዩ ምያለሁ እንዳለ፤ እኛስ ያመንን ወደ ዕረፍቱ እንገባለን፤ ስለሰባተኛው ቀን በአንድ ሰፍራ፡ እግዚአብሔርም በሰባተኛው ቀን ከሥራው ሁሉ ዐረፈ ብሏልና፡ በዚህ ሰፍራም ደግሞ ወደ ዕረፍቱ አይገቡም ፤ እንግዲህ

ዐሥርቱ ቃላትና ሐዲስ ኪዳን

እንዳንዶች በዚያ ሳይገቡ ስለቀሩ፡ ቀድሞም የምሥራች የተሰበከላቸው ባለመታዘዝ ምክንያት (ጠንቅ) ሰላልገቡ፤ ዛሬ ድምፁን ብትሰሙት ልባችሁን እልክኛ እታድርጉ፤ በፊት እንደተባለ፡ ይህን ከግሪክም ዘመን በኋላ በዳዊት ሲናገር፡ ዛሬ ብሎ እንድ ቀን እንደገና ይቀጥራል። ኢየሱም አሳርፏቸው ቢሆን ኖሮ ከዚያ በኋላ ስለሌላ ቀን ባልተናገረም ነበር። እንግዲያስ የሰንበት ዕረፍት ለእግዚአብሔር ሕዝብ ቀርቶለታል። ወደ ዕረፍቱ የገባ እግዚአብሔር ከሥራው እንዳረፈ እርሱ ደግሞ ከሥራው ዐርፏልና።

እንግዲህ እንደዚያ ያለመታዘዝ ምሳሌ ግንም እንዳይወድቅ ወደዚያ ዕረፍት ለመግባት እንትጋ። በዚህ እንቀጽ ከሰንበተ አይሁድ ሌላ፡ ሌላ ሰንበት እንዳለ፡ በነቢያት እንደተነገረ በኦሪት እንደተሰበከ መላላስ እንቦ ይረዷል። ጌታችን ሰንበተ አይሁድን ቢያከብር ኑሮ በግዝተሉት ዐረፋተ ነገር አይከሰክሰም ነበር።

1:1: እንግዲህ ሰንበትን ስለሻረ ብቻ አይደለም ነገር ግን ደግሞ እራሱን ከእግዚአብሔር ጋር አስተካክሎ፡ እግዚአብሔር አባቱ ነው ሰላለ፡ አይሁድ ሊገሉት በጣም ይፈልጉ ነበር። (ዮሐ.6:18)

1:2: (ዮሐ.5:8-18) መፃፅፅን ተነሣና አልጋህን ተሸክመህ ሂድ ብሎ በለተ ሰንበት ስለፈወሰው አይሁድ ሰዓፊ ሰንበት ብለውታል፤ ምክንያቱም ኢርምያስ (17:27) የሰንበትን ቀን እንድትቀድሱ፡ በሰንበትም ቀን ሸክምን ተሸክማችሁ በኢየሩሳሌም በሮች እንዳትገቡ ብሎ ነበርና አልጋውን ተሸክሞ ሲሄድ ባዩት ጊዜ ሰንበትን ሻረ ቢሉት እሱም የፈወሰኝ አዘዘኝ ቢላቸው ይህ ሰው ከእግዚአብሔር አይደለም እያሉ አጉረመረሙ።

1:3: በሮሻ መካከል ቢያልፉ ደቀ መዛሙርቱ እሸት እያሹ ሲበሉ አይሁድ አይተው፡ እነሆ ደቀ መዛሙርትህ በሰንበት ማድረግ ያልተፈቀደውን ያደርጋሉ አሉት፡ እሱ ግን ሥርዓተ መቅደስን ጠቅሶ በሰንበት ቢሠሩ በደላኞች አለመሆናቸውን አሰረድቷል። (ማቴ.12:1-8)

1:4: የሰንበተ አይሁድ፡ የቀዳሚትን መሻር ቅዱስ ጳውሎስም በመልክታቱ ደጋግሞ አጽድቆታል፤ (ቆላ.2:16:17) እንግዲህ በመብል ወይም በመጠጥ ወይም ስለ በዓል ወይም ስለ ወር መባቻ ወይም ስለ ሰንበት ግንም አይፍረድባችሁ፤ እነዚህ ሲመጡ ያሉት ነገሮች ጥላ ናቸውና። እካሉ ግን የክርስቶስ ነው።

እንድ እረኛ፡ እንድ መንጋ

2. ይህን ይዘው የቤተ ክርስቲያን አበው እንደሚከተለው ጽፈዋል፤

2:1. ወኢይደልዎሙ ለክርስቲያን ከመ ያጽርኡ ተገብሮ በዕለተ ቀዳሚት ሰንበት ከመ እይሁድ= ክርስቲያን እንደ እይሁድ ቅዳሜ ሥራ መፍታት የለባቸውም፤ (ፍትሐ ነገሥት፡ እንቀጽ፡ 15)

2:2. ውእመቦ እምክርስቲያን ዘይገብሩ ግብረ እይሁድ በዕለተ ቀዳሚት ሰንበት፡ ውእቶሙ ይከውኑ ሰዱዳነ እምቅድመ ገጹ ለክርስቶስ (ፍትሐ ነገ እንቀጽ15) በዕለተ ቀዳሚት ሰንበት= በዕለተ ቀዳሚት ሰንበት የእይሁድ ሥራ ሲሠሩ የተገኙ ከክርስቶስ ፊት ይሰደዳሉ።

2:3. ወስዐራ ለሰንበተ እይሁድ ወሠረቦ ህየንቴሃ ዕለተ እሑድ ቅዱስተ= የእይሁድን ሰንበት ሽሮ በእሷ ፈንታ ዕለተ እሑድ ቅድስትን ሠራ፤ (የግዝረት ሰንክሳር ጥር 6)

ቀሌምንጦስም፡ ወእመ መጽእ እግዚእ ለሰንበት፡ ፈደየ ዕዳሃ ለዕለተ ቀዳሚት ሰንበት በእንተ ዘኢንብረ ባቲ ቀዳሚ እመ ፈጠረ ሰማየ ወምድረ= ሰማይና ምድርን በፈጠረ ጊዜ ቅዳሜን ሳይፈጥርባት ስለቀረች ዕዳ ነበረባት፤ ሰው በሆነ ጊዜ ግን የዕውር ዐይን ፈጠረባት፡ እልእዛርን እስነሣባት፡ የ18 ዓመት ነባጧት እቃናባት ብሏል።

2:4. ወለከሰ ትኩንከ በዓለ ዕለተ እሑድ ባሕቲታ= ለእንተሰ ዕለተ እሑድ ብቻ በዓል ትሁንህ፤ (የሐዋርያት ሲኖዶስ)

2:5. ቅዱስ ያፊድም ኢታንሥእ እዳዊከ ወእንሪከ በዕለተ ሰንበት= (በዕለተ ሰንበት እጅህን እግርህን አታንሣ ያለውን የኢሳያስን ቃል ከእሑድ ጸመ ድን ላይ ሠራ እንጂ ቅዳሜ ላይ ቅንዋት ነው የሠራ።

2:6. ወኢታብኡ ጸረ ክብደ ውስተ ገዋገዊሃ ለኢየሩሳሌም= ከባድ ሸክም በኢየሩሳሌም ደጃፎች እታግቡ ያለውን የኦርምያስን ቃል ከቅድስት ጸመ ድን እሑድ ላይ ሠራ እንጂ ቅዳሜ ላይ አልሠራም።

የሰንበተ እይሁድ ቀዳሚት ሰንበት ሐቁ ይህ ሲሆን እድሺንቲስቶች ሰማስመስል ጌታና ሐዋርያት ቀዳሚትን ያከብሩ ነበር በማለት፤ እያሉ የሚጠቅሟቸውም ከዚህ ቀጥሎ ቀርበዋል፤

ጌታችንን ሰንበትን ያከብር የነበረ ምን ቀን ነው? ይሉና፡ ሉቃ 4:16ን ይጠቅሳሉ፤ ምንድር ነው እሱ? እስኪ እንየው፤ ወደ አደገበትም ወደ ናዝሬት መጣ፤ እንደልማዱም በሰንበት ቀን ወደ ምኵራብ ገባ፤ ሲያነብም ተነሣ፤ ይህ የተጠቀሰበት ምክንያት እንደ ልማዱም በሰንበት ቀን ወደ ምኵራብ ገባ የሚለው ዐረፍተ ነገር ነው፤ ይህ ነው የነእባባ

ዐሥርቱ ታላትና ሐዲስ ኪዳን

ጥቅስ፤ እኔን ያዋለኝ። አይሁድ ይሰበሰቡ የነበረ ቅዳሜ ቅዳሜ በምክራብ፤ (እንደዛሬው ክርስቲያን በቤተ ክርስቲያን አሐድ አሐድ) ስለሆነ ነው እንጂ ለንበትን ለግክበርግ ቢሆን ኖሮ፤ ዕውር እያበራ፤ ድውይ እየፈወሰ፤ አንካሳ እያረታ፤ ለምጣም እያነጻ፤ ሰዓፊ ለንበት እየተባለ መቼ ይከሰስ ነበር። ይህስ በሰፊው ዝቅ ብሎ ተገልጧል። ቀጥሎም ድንግል ግርያምስ የምታከብረው ምን ቀን ነበር ብለው ሉቃስ 23:56ን ይጠቅሳሉ፤ እሱስ? ቅዳሜን እንደ ትእዛዙ ዐረፋ፤ ይህም ሳያያይዙ የተጠቀሰ ነው። አይሁድ ለንበትን የሚሸረውን ሁሉ እንደ ለለጻድ በድንጋይ ወግረው ቀጥቅጠቅ ስለሚገሉ፤ ጌታቸውን ክርስቶስን የገደሉ እነሱን ለለግይምሯቸው ሞት ፈርተው ነው እንጂ ለንበትን ለግክበር አይደለም።

ሐዋርያትስ ምን ቀን ያከብሩት ነበር ይሉና አሁንም (ግብ.ሐ.17:1-2) ጠቅሰው፤ ወደ ተሰሎንቄ መጡ፤ በዚያም የአይሁድ ምክራብ ነበረ፤ ጻውሎስም እንደ ልግዱ ወደ እነሱ ገባ፤ ሦስት ለንበት ያህል ከእነሱ ጋር ከመጽሐፍት እየጠቀሰ ይነጋገር ነበር። አሁንም የሚያስተምሩት ሕዝብ አይሁድን ስለነበረ፤ እሱም የሚገኘው ከምክራብ ቅዳሜ ስለሆነ፤ ሕዝቡን ፍለጋ እንጂ ለንበትን ለግክበር አይደለም፤ ቅዱስ ጻውሎስ ቀዳሚትን ቢያከብር ኑሮስ አብያተ ክረስቲያን ሁሉ አሐድ አሐድ እንዲሰበሰቡ አያዝዝም ነበር። (1ቆሮ.16:1-3)

ይህ ምዕራፍ ለአድበንቲስት መግቢያ ተጽፏል፤ ከዚህ የቀረውን ግን በምዕራፍ 23 ያስተካክሏል።

ፖሪራፍ ሃያ ሁለት

የሰባተኛው ቀን እድበቲንስት፤

ሰባተኛውን ቀን ቀዳሚትን የሚያከብሩ አብዛኛውን ጊዜ ስለ ዳግም ምጽት የሚያወሩ ሰዎች የሰባተኛው ቀን እድበቲንት የሚባሉ ድርጅቶች አሉ። መሥራቹም ዊሊያም ሚስር ይባላል፤ የተመሠረተበት ዘመን የ19ኛው መቶ ዘመን የመጀመሪያው፤ ክፍለ ሀገሩም አሜሪካ ነው። ሚስር ግንባብ የሚወደው ከቅዱሳት መጻሕፍት ነቢያትን ከዚያውም ዳንኤልና ራዕዮ የሐንሰን ነበር። በሁለቱ ነቢያት አገኘሁት ብሎ፤ ክርስቶስ እራሱ የዳግመኛ መምጫዬን ዕለት የሚያውቅ ፍጡር የለም ብሎ የተናገረውን ጥሶ ከክርስቶስ ከራሱም እኔ አውቃለሁ ብሎ 1843 ትመጣለሁ፤ ይመጣል ብሎ ወሰነ፤ በዚህ ጊዜ ችግር አጋጥሞት ነው ብሎ ለሚቀጥለው ዓመት 1844 ብሎ ቀጠረ፤ እሁንም ቀረ፤ እስከ 1849 ጠብቆ ተሳስቻለሁ ብሎ ተናዘዘና ትምህርቱን አቆመ። ተከታዮቹ ግን እሁንም በቅርቡ ይመጣል ለጂህ ዓመት በምድር ላይ ክርስቶስ ድግስ ደግሶ ወዳጆቹን ግብር ያገባል እያሉ ይሰብካሉ።

ከእኩ ሚስር ቀጥላ ትልቋ የእድበቲንት ሐዋርያ ወይዘሮ አሌኒ ጳይት ናት። እሷም በራእይ አየሁ እያለች ከ50 በላይ መጻሕፍት ጽፋለች። ይሁን እንጂ የእድበቲንት ነቢያት በቀጠሩት መሠረት ከ7 ጊዜ በላይ፤ ክርስቶስ ቀጠሮውን አክብሮ እስካሁን አልመጣም። ምን ይሁን የዓለም አስተዳዳሪ ነውና ሥራ በዝቶበት ይሆናል ከግለት በስተቀር ምን ይባላል?

የወ/ሮ አሌኒ ጉድ ጳይት መጻሕፍት ከመጽሐፍ ቅዱስ ቀጥለው ይታያሉ፤ ስሙ ነው እንጂ ከመጽሐፍ ቅዱስ የሚከብሩ እነሱ ናቸው። እንደ ኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ገደላ ገድልና ተአምረ ግርያም። የተዋሕዶ ተከታይ ከወንጌል በላይ የሚያከብር ተአምረ ግርያምናን ገድላገድሉን እንደሆነ የእድበቲንት ተከታዮች ከቅጠላ ቅጠል ይህን ብሉ ያን አትብሉ የሚል ከቅዱሳት መጻሕፍት እንደሌለ ያውቃል፤ ወይዘሮ አሌኒ ግን ቡና አትጠጡ፤ ሻይ አታፍሉ፤ ሲጃራ አታጠሉ ብላ ስለከለከለች እንደባሕታዊ ወይም ናዝራዊ ከመጽሐፍ ቅዱስ ተስይተው በብሕትውና መንገድ ሲሄዱ የኖራሉ ለመግቢያ ያህል ይህን ከሰጠነ፤ ይህ ጥናት የሚመስከተው የእያንዳንዱን ድርጅት ስለሆነ ወደ እምነታቸው እንመለስ የእድበቲንት እምነት ወይም እዕግደ ሚስጢር በሚከተሉት 27 አናቅጽ ይጠቃለላል፤ ይህም ከራሳቸው መጽሐፍት ነው የተቀዳው። እነሱም በመዘክረ ገዳጉ ተጠቅሷል።

የሰባተኛው ቀን አድሰንቲስት

አዕማደ ሃይማኖት ዘላብዕ ዕለት አድሰንቲስት

ቅዱሳት መጻሕፍት

1. በመንፈስ ቅዱስ ተነሣሥተው የእግዚአብሔር ቅዱሳን ሰዎች የጻፉትና የተናገሯቸው የእግዚአብሔር ቃላት እንደሆኑ በብሉይና በሐዲስ ኪዳናት ቅዱሳት መጻሕፍት ያምናሉ።

ቅዱሳት መጻሕፍት የማይላሳቱ የፈቃዱ መግለጫ ናቸው፤ እንደሆኑ እናምናለን ይላሉ። ይህ ግን በቃል እንጂ በግብር ግን ፍየል ወዲያ ቅዝምዝም ወዲህ ነው ነገሩ። በዚህም ምዕራፍ 23 የተጻፈውን ግየት ይበቃል። 1

(እግዚአብሔር የሚያሳዩት ከመዘክረ ነገሱ የተጠቀሰውን የመጀመሪያውን ያአድሰንቲስት መጽሐፍ ቁጥር ነው።)

2. ትምህርተ መለኮት፤ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በሦስት አካል እንደ አምላክ አለ። እግዚአብሔር ሕያው፣ ኀያል፣ ሁሉን ዐዋቂ፣ ከሁሉ በላይ የትም ነዋሪ ነው። በራሱ አስተርእዮ ይታወቃል፤ ከፍጠራቱ ሁሉ ለዘለዓለም በግደት፣ አምልኮት፣ አገልግሎት ይገባዋል፤ 2

3. እግዚአብሔር አብ፡

ዘለዓለማዊው እግዚአብሔር አብ፡ ፈጣሪ፡ ነቅዕ (ምንጭ) ጠባቂ፡ ከፍጥረት ሁሉ በላይ ነው። ጻድቅ፡ ቅዱስ፡ ግላሪ፡ ሻር፡ ለቁጣ የዘገየ፡ ርሐቀ መዓት፡ ብዙኀ ምሕረት፡ ጽኑዐ ፍቅር ወተአምኖ፡ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ የሚገባው ኩነታት የእግዚአብሔር አብም ናቸው። 3

4. እግዚአብሔር ወልድ

ዘለዓለማዊው እግዚአብሔር ወልድ ሥጋ በመልበሱ ኢየሱስ ክርስቶስ ሆነ። በእሱ ነገሮች ሁሉ ተፈጠሩ፤ የእግዚአብሔር ባሕሪ ተገለጠ፤ የሰው ድኅነት ተፈጸመ፤ በዓለም ይፈርድበታል፤ ዘለዓለም እውነተኛ አምላክ፡ እውነተኛ ሰውም ሆነ፤ ኢየሱስ ክርስቶስ በመንፈስ ቅዱስ ተፀንሶ ከድንግል ግርያም ተወለደ። እንደ ሰው ኖረ፤ ተፈተነ፤ ግን በፍጹም የእግዚአብሔርን ጽድቅና ፍቅር አሳየ። በተአምራቱ የእግዚአብሔርን ኀያል ገለጠ፤ የእግዚአብሔር መሲሕ ይመጣል ተብሎ የተነገረው እሱም እንደሆነ ተረጋገጠ። በፈቃዱ በመስቀል ላይ ለሰ ኀጢአታችን በእኛ ፈንታ ታመመ፤ ሞተ፤ ከሙታን ተነሣ፤ ሰለኛ በሰማይ መቅደስ ለማገልገል ወደ ሰማይ ዐረገ። ሁሉን ነገር ለማስተካከል፣ ለሕዝቡም መጨረሻ ድኅነት በክብር ዳግመኛ ይመጣል። 4

አንድ አረኛ፡ አንድ መጋጋ

5. አግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ፤

ዘለዓለማዊ አግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ከአግዚአብሔር አብና ወልድ ጋራ በፍጥረት፡ በሥጋዊ፡ በድንነት ይሠራ ነበር፤ ሠርቷል። የክርስቶስን ሕይወት በጎይል ሞላ፡ የሰውን ዘር ያስረዳል፡ ይሰጣል፡ የሚመሰሱሰትንም ያድሳል፡ ወደ አግዚአብሔር መልክእ ይለውጣል። ከአብና ከወልድ ከልጆቹ ጋራ እንዲሆን ተልኮ፡ መንፈሳዊ ሰጦታን ለቤተ ክርስቲያን ያድሳል። ለክርስቶስ አንድነት መስከር ጎይል ይሰጣል፤ ያሠለጥናል፤ ቅዱሳት መጻሕፍትን በግዘከር ወደ እውነት ሁሉን ይመራል። 5

6. ትምህርተ ፍጥረት፤

የሁሉም ነገር ፈጣሪ አግዚአብሔር ነው፤ እውነተኛውን የአፈጣጠር ዝርዝር በቅዱሳት መጻሕፍት ገልጧል። በሰድስት ቀን ጌታ ሰማይና ምድርን፡ በምድር ላይ ያለውን ነገር ሁሉ ፈጠረና፡ በሰባተኛው ቀን ከመጀመሪያው ላምንት ሥራው ዐረፈ። በዚህም የፍጥረት ሥራውን ፈጸመበት፤ ዘለዓለማዊ ግስታወሻ ስንበትን መሠረተ። በፍጥረት ሁሉ መደምደሚያ የመጀመሪያዎች ወንድና ሴት በአርአያ አግዚአብሔር ተፈጠሩ። ዓለም በተፈጸመ ጊዜ የአግዚአብሔርን ክብር የሚገልጥ በጣም ጥሩ ነበር። 6

7. ተፈጥሮ አዳም ወሐዋን፤

እያንዳንዳቸው ከግሰብና ከመሥራት ሥልጣን ጋር፡ ወንድና ሴት በአርአያ አግዚአብሔር ተፈጠሩ። ምንም ነጻ ሁኔታ ቢፈጠሩም ለሕይወትና ለስትንፋስ ከአግዚአብሔር የማይነጠል፡ የማይለይ የአካል፡ የአእምሮ፡ የመንፈስ አንድነት ነበራቸው፤ የመጀመሪያዎቹ ወላጆቻችን አምላክን እንታዘዝም ባሉ ጊዜ ከአግዚአብሔር ጥገኝነታቸው ተገነጠሉ፤ ከአምላክ በታች ከትልቁ በታችውም ወረዱ። አርአያ አግዚአብሔርነትም ከእነሱ ተወግዶ የሞት ተገዥዎች ሆኑ። ይህን የወደቀ ባሕርይንና ተከታዩን ትውልዶቻቸው ይከፋፈላሉ። በደካማነትና በከፋት ዝንባሌ ይወለዳሉ። አግዚአብሔር ግን ዓለሙን በክርስቶስ ከራሱ ጋራ አስታረቀው፤ በመንፈሱም መለሰው። ለሰብሐተ አግዚአብሔር ተፈጥረው እሱንም እንዲወዱ አርሶ በርሳቸውም እንዲፋቀሩ ይጠራሉ። ለአካባቢያቸውም እንዲጠነቀቁ ይመከራሉ። 7

የሰባተኛው ቀን አድበንቲበት

8. በእግዚአብሔርና በሰይጣን መካከል ያለው ትልቁ ክርክር

በክርስቶስና በሰይጣን መካከል ስለ እግዚአብሔር ጠባይ፡ ሕግ፡ በመላው ዓለም ላይ ስላለው ልዑላዊነት የሰው ዘር ሁሉ በትልቁ ክርክር ተወጥሮ ይኖራል። ይህ ጠብ የተጀመረው ለመምረጥ ችሎታ ተሰጥቶት የተፈጠረ ፍጡር እራሱን አግንኖ፡ የእግዚአብሔር ባላጋራ ሁኖ ከመላእክትም ብዙዎቹ ወደ ሽፍትነት በመራ ጊዜ ነው። በዚህ ዓለምም ዐመፃ አስገብቶ አዳምንና ሔዋንን አሳተ። ከዚያ ወዲህ ይህ ዓለም የትግል ሚዳ ሆነ፤ ክርስቶስም ከዚህ ተጋድሎ ሕዝቡን ለመርዳት፡ እንዲመሩ፡ እንዲጠብቁ፡ እንዲከላከሉ፡ እንዲረዱ መንፈስ ቅዱስንና መላእክትን ይልካል። 8

9. ሕግግተ ክርስቶስ

ክርስቶስ በሕይወቱ ለእግዚአብሔር ፍቃድ ፍጹም በመታዘዝ፡ ታም፡ ሙቶ፡ ተነሥቶ፡ በሃይማኖት የተቀበሉት ሁሉ ዘለዓለማዊ ሕይወት ያገኙ ዘንድ ለሰው በደል ማስተሰርያ ራሱን መሥዋዕት አድርጎ ለእግዚአብሔር አቅርቧል። ይህ ፍጹም መሥዋዕት ለእግዚአብሔር ሕግ ቀጥተኛነትንና ቸርነት ክፊል። የክርስቶስ ሞት ቢዛ፡ መስተሰርዩ አስታራቂና አዳኝ ነው። የክርስቶስ ትንሣኤ በኩይ ጎይላት ላይ ማሸነፍን፡ ሰርየትን ለተቀበሉ ሁሉ ደግሞ በጎጢአትና በሞት ላይ መጨረሻው ድል ማድረግ እንደሆነ ያረጋግጣል። በሰማይና በምድር ያለ ጉልበት ሁሉ የሚሰገድለት የኢየሱስ ክትስቶስን ጌትነት የገልጣል። 9

10. ፍጻሜ በሌለውና በጽኑዕ ፍቅር እግዚአብሔር ክርስቶስ ሆነ

ወለን በሌለው ፍቅር ምክንያት እግዚአብሔር ክርስቶስ ሆነ፤ አምላክ ሰው ሆነ፤ እኛ በእሱ የእግዚአብሔር ጻድቃን እንሆን ዘንድ እሱ ጎጢአት ሆነ፤ ኃዋኢ ተባለ፤ ከኃጥአን ተቆጠረ። በመንፈስ ቅዱስ ተመርተን፡ ችግራችንን እንረዳለን፤ ጎጢአታችንን እናውቃለን፤ ከበደላችን እንመለሳለን፤ ኢየሱስ፡ ጌታ፡ መሲሕ፡ ቢዛ፡ አርአያ እንደሆነ እንቀበላለን። በክርስቶስ ጻድቀናል፤ የእግዚአብሔር የጸጋ ልጆች ሁንን ከጎጢአት ባርነር ነጻ ወጥተናል። በመንፈስ እንደገና የተወለድን እንቀደላለን፤ መንፈስ አንጎላችንን ያድላል፤ የእግዚአብሔርን የፍቅር ሕግ በልዩነትን ይጽፋል። መንፈስ ቅዱስ በሕይወት እንድንኖር ጎይል ያሳድርብናል። በእሱ ከኖርን የመለኮት ጠባይ ተካፋዮች እንሆናለን፤ አሁንና በፍርድም ጊዜ ለድኅነታችን ርግጠኞች ነን። 10

አንድ አረኛ፡ አንድ መንጋ

11. የቤተ ክርስቲያን ትምህርት፤

ቤተ ክርስቲያን ኢየሱስ ክርስቶስ አዳኝና ጌታ ነው ብለው የሚያምኑ ግንባር ናት። ከእግዚአብሔር ሕዝብ ከብሉይ ኪዳን ቀጥለን እኛም ከዓለም ተጠርተናል። በቃሉ ለአምልኮት ለእገልግሎት፤ የጌታን እራት ለግክበር፤ የሰውን ዘር ሁሉ ለግገልገል፤ በመላው ዓለም ወንጌልን ለመስበክ አንድነት እንሰበሰባለን። ቤተ ክርስቲያን ሥልጣንዋን የምታገኘው ሥጋ ከለበሰው ከእግዚአብሔር ቃል ከኢየሱስ ክርስቶስና ከቅዱሳት መጻሕፍት ነው። ቤተ ክርስቲያን በጸጋ የተወለደች የእግዚአብሔር ቤተ ሰብእ ናት። እባሎችዋም በሐዲስ ኪዳን መሠረት ይኖራሉ። ቤተ ክርስቲያን ክርስቶስ እሱ ራሱ አለቃዋ የሆነ የእምነት ግንባር የክርስቶስ አባል ናት። ቤተ ክርስቲያን ሳነጸትና ለቀደሳት ክርስቶስ ለሞተላት ሙሽራ ናት። በድል እድራጊነት የከበረች አድርጎ ለራሱ ያቀርባታል። በዘመናት የሚኖሩት ምእመናን ሁሉ በደሙ የተበጃቸው ያለ እንከን ያለ ንስሐ ንጹሕ ናቸው። 11

12. የዓለም ቤተ ክርስቲያን፤

የዓለም ቤተ ክርስቲያን በክርስቶስ ካመኑ ምእመናን ሁሉ የተሰበሰበች ናት። ዐመፃ በሚበዛበት በኋላ ዘመን ግን የእግዚአብሔርን ትዛዛትና የኢየሱስን እምነት የሚጠብቅ ትርፍ ይጠራል። ይህ ትርፍ የፍርድ ስዓት መድረሱን ይናገራል። በኢየሱስ ክርስቶስ መዳንን ያውጃል። ይህ ዐዋጅ በራእዩ የሐንሰም 14 በተጻፉት በሦስት መላእክት ይመለሳል። አግኝ ሁሉ በዚህ በመላው ዓለም ላይ ምስክርነት እንዲሳተፍ ይጠራል። 12

13. የክርስቶስ አካል አንድነት፤

ቤተ ክርስቲያን ከሕዝብ፣ ከነገድ፣ ከነሳ፣ ከእባት፣ ከቋንቋ፣ የተጠሩ እባላት ያሉባት አንድ አካል ናት። እኛ በክርስቶስ አዲስ ፍጥረት ነን፤ የዘር፣ የባህል፣ የትምህርት፣ የሥልጣኔ፣ የነገድ፣ የብሔር፣ ብሔረ ሰብእ፣ የከፍተኛና ዝቅተኛ፣ የሀብታምና የድጋ ልዩነት በመካከላችን የለም። ሁላችንም በአንድ መንፈስ፣ እርስ በርሳችንና ከእሱ ጋራ ባስተላለገን በክርስቶስ እኩል ነን። ያለምንም አድልዎና ልዩነት የምናገለገልና የምንገለገል ነን። በኢየሱስ ክርስቶስ አስተርእዮና በቅዱሳት መጻሕፍት አንድ እምነትና ተስፋ እንካፈላለን። አንድነታችን የሚመነጩው በጸጋ ከወለደን ከሦስቱ አካል አንድ እምላክ ነው። 13

የሰባተኛው ቀን አድበንቲስት

14. ጥምቀት

በጥምቀት ጊዜ በኢየሱስ ክርስቶስ ትንሣኤ ታምነን ከኅጢአት መሞታችንና በአዲስ ሕይወት ለመጓዝ መወሰናችንን እንመሰክራለን። እንዲህ ክርስቶስ ጌታና መድኃኒታችን መሆኑን አረጋግጦን ሕዝቡን ሁነን፡ የቤተ ክርስቲያኑ አባል ሁነን እንቀበላለን። ጥምቀት ከክርስቶስ ጋራ እንድ የመሆናችን አምላል ነው። በዚህም የኅጢአትን ይቅርታና መንፈስ ቅዱስን እንቀበላለን። ሥርዓቱ የሚፈጸመውም ከውኃ በመጥለምና አምነትን በኢየሱስ ክርስቶስ በግረጋገጥ ነው። ከጥምቀት የቅዱሳት መጻሕፍት ትምህርት ይቀድማል። 14

15. የጌታ ራት (ሥጋው ወደሙ፡ ቁርባን)

የጌታ ራት፡ የኢየሱስ ክርስቶስ ሥጋና ደም አምላል እሱ ጌታችንና መድኃኒታችን እንደሆነ አምነን የምንካፈልበት ነው። በዚህ ተግባር ክርስቶስ ሕዝቡን ለማገናኘትና ለማጽናት የሚገኝበት ነው። በተካፈልነ ቁጥር ዳግመኛ እስኪመጣ ድረስ በደስታ የጌታን ሞት እንሰብካለን። ለጌታ ራት መዘጋጀት አራስን መመርመር፡ ንስሐ መግባት፡ መናዘዝ ያስፈለጋል። ጌታ በሕጽበተ እግር በአዲስ ንጹሕ ሁኑ ለግለት፡ እርስ በርስ ለመረዳዳት ፈቃደኛ መሆንን ለመግለጥ፡ በክርስቶስ ትሕትና ልቡናችንን በፍቅር እንድ እንድናደርግ እዝዞናል። የቁርባንን አገለግሎት ለሚያምኑ ክርስቲያኖች ሁሉ ከፍትና ግልጽ ነው። 15

16. መንፈሳዊያን አገልግሎቶችና ተሰጥዎች

እግዚአብሔር ለቤተ ክርስቲያን አባል ሁሉ ቤተ ክርስቲያንን የሚያገለግልበትና የሰውን ዘር የሚረዳበት መንፈሳዊ ተሰጥ ያሰያል። መንፈስ ቅዱስ እንደፈለገ ለሁሉም አባል የችሎታና የአገልግሎት ተሰጥዎችን ያድላል። እንደ ቅዱሳት መጻሕፍት እነዚህ ተሰጥዎች እገልግሎት፡ ሃይማኖት፡ አምነት፡ ትንቢት፡ ህብተ ፈውስ፡ ግስተግር፡ ግስተዳደር፡ ግስታረቅ፡ ራስን መሠዋት፡ ፍቅር፡ ሌሎችን ለመርዳት ጥብዓት ወዘተ. የመሳሰሉትን ያካትታል። ቤተ ክርስቲያን በእነዚህ ተሰጥዎች ከሠራች ከእኩይ ተጽዕኖና ከክሕደት ትጠብቃለች። 16

17. ህብተ ትንቢት

ከመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች አንዱ ህብተ ትንቢት ነው። ይህም በወ/ሮ አሌክ ጳይት አንደታየው የትሩፍ ቤተ ክርስቲያን ምልክት ነው። 17

እንድ እረኛ፡ እንድ መንጋ

18. የክርስቲያን ሕይወት ትምህርት (የእግዚአብሔር ሕግ)

ታላላቆች የእግዚአብሔር ሕግ መርሆች በዐሠርቱ ቃላት ተከተው በክርስቶስ ምሳሌነት ተፈጽመዋል። በሰሰው ጠባይ፤ እመል፡ ግንኙነት፡ የእግዚአብሔርን ፍቅር፡ ፈቃድ፡ ሐሳብ አጠቃብው ይገልጻሉ። በሰው ሁሉ ላይ የመፈጸም ግዴታ እላቸው። በመንፈስ ቅዱስ ወኪልነት ንጢእትን ጠቁመው የመድኃኒትን ግዴታ ያነቃሉ። ድኅነት በጸጋ እንጂ በሥራ አይደለም። ፍሬው ግን በዐሠርቱ ቃላት መታዘዝ ነው። 18

19. ሰንበት

ደጉ ፈጣሪ ከሰባት ቀን ፈጠራ በኋላ በሰባተኛው ቀን ዐረፈና ዐርፎ በፍጥረት ግስታወሻ በመላው ሕዝብ ሰንበትን ሠራ። የማይሰወጠው እራተኛው የእግዚአብሔር ትእዛዝ በባተኛው ቀን ሰንበትን የዕረፍት ቀን ይሁን ብሎ ያዝዛል። ይህም ከጌታችን ከኢየሱስ ክርስቶስ ትምህርት ጋር ይስማማል። ሰንበት እግዚርና ሰው የሚገናኙበት የደስታ ቀን ናት። ሰንበት በሕዝብና በእግዚአብሔር መካከል የምትኖር ዘለዓለማዊት የኪዳን ምልክት ናት። ይህን ቅዱስ ጊዜ በደስታ ክግታ እስከ ግታ፡ ከዕርበተ ፀሓይ እስከ ዕርበተ ፀሓይ ግክበር የእግዚአብሔርን የፍጥረትና የአድገት ሥራ ግክበር ነው። 19

20. መጋቢነት (አስተዳዳሪነት)

ከጊዜ፡ ከህብት፡ ከዕድል፡ ከችሎታ፡ ከክብረት፡ ከመሬት ቡራኬና ውጤት ጋራ አደራ የተባልን የእግዚአብሔር መጋቢዎች ነን። ሰደምበኛ እጠቃቀማችን በእሱ ዘንድ ተጠያቂዎች ነን። የእግዚአብሔርን ባለቤትነት በተለምኖ እሱንና መስሎቻችንን ለማገልገል እናረጋግጣለን። ዐሥራት በግውጣትና ቀዳምያት በግውጣት ቤተ ክርስቲያንን በመደገፍና ወንጌልን በማስፋፋት ጌትነቱን እንገልጻለን። መጋቢነት ከእግዚአብሔር የተሰጠን ዕድል ነው። 20

21. ክርስቲያናዊ ምግባር

በሰማያዊ መርሆች መሠረት የምናስብ፡ የምናሰላስል፡ የምናወጣ የምናወርድ እንድንሆን ተጠርተናል። መንፈስ የጌታን ባሕርይ፡ ጤና፡ ደስታ፡ ሕይወት እንዲፈጥርብን ራሳችንን ግዘጋጀት አሰብን። ይህም ደስታችንና ጨዋታችን ከፍተኛውን የክርስቲያን ጣዕምና ውበት መስተል አለበት ግለት ነው። ምንም የጊዜንና የባህልን ልዩነት ብናውቅም፡ ልብሶቻችን የጸጥታንና የጨዋ መንፈስ የሚገልጡ እንጂ ብልጭልጭና

የሰባተኛው ቀን አድቦንቲስት

ብርቅርቅ መሆን የለባቸውም። ሰውነታችን የመንፈስ ቅዱስ ግደሪያ ስለሆነ ልንጠነቀቅለት ይገባል። ከበቂ ልምምድና ዕረፍት ጋራ በቅዱሳት መጻሕፍት ንጹሐን ተብለው የተወሰኑትን ጤናማ ምግቦች መመገብ አለብን። እርኩሳን ከተባሉትም መራቅ አለብን። የሚያስከፋ መጠጦች፣ ሲጃራ፣ ወሰን የለሽ መድኅኒት፣ ለሰውነታችን ጎጆዎች ስለሆኑ ከነዚህ መራቅ አለብን። በዚህ ፈንታ ወደ ክርስቶስ ሥነ ሥርዓት በሚመራ ሐሳብ መጠመድ አለብን። 21

22. ጋብቻና ቤተ ሰብእ፤

ጋብቻ በመለኮት በገንት ተመሠረተ፤ ተመሥርቶ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ በአንድ ወንድና በእንዲት ሊት መካከል የሕይወት ሙሉ ተዋሕዶ ፍቅራዊ እንድንት መሆኑ ተረጋገጠ። ጋብቻ ለክርስቲያን ከእግዚአብሔርና ከእሚኑ ጋራ የሚተሳሰርበት ቃል ኪዳን ነው። ስለዚህ ተጋቢዎቹ የአንድ ሃይማኖት ተከታይ መሆን አለባቸው። የጋራ ፍቅር፣ መከባበር፣ መተፋፈር ይህን ዝምድና በክርስቶስና በቤተ ክርስቲያን መካከል የሚበይዱ ሙሻ ዙሮች ናቸው። ስለ ፍች ጌታችን፣ ከማመንዘር በቀር ምሽቱን ፈቶ ሌላ የሚያገባ አመነዘረ ብሎ አስተምሯል። እግዚአብሔር ቤተ ሰብእን ይባርካል፤ እርስ በርሳቸው ተረዳድተው ወደ ፍጹምነት እንዲደርሱ ይፈቅዳል። ወላጆች ልጆቻቸውን እግዚአብሔርን እንዲወዱትና እንዲታዘዙለት አድርገው ማሳደግ አለባቸው። በምሳሌያቸውና በቃላቸው ክርስቶስ መፍቀሬ ሰብእ፣ (ሰው ወዳጅ) በዓለ ሥርዓት፣ ዘለዓለም ለሰላሳ፣ ተንከባካቢ፣ የእግዚአብሔር አካል ቤተ ሰብእ እንዲሆኑ የሚፈልጋቸው መሆኑን ማስተማር አለባቸው። 22

23. የክርስቶስ ሥራ በሰማይ መቅደስ፤

በሰማይ ሰው ሳይሆን ጌታ ራሱ የሠራት እውነተኛዋ ድንኳን መቅደስ አለች። አንድ ጊዜ በመስቀል ላይ ለዘለዓለም ለገጢአት ማስተሰርያ ያቀረበውን የመስዋዕት ጥቅም እያቀረበ፣ በሰው ልጅ ፈንታ ክርስቶስ በውስጡ ያገለግላል፤ የኛ ትልቅ ሊቀ ካህናት ሁኖ የማግለጹን ሥራ የጀመረውም በዕርጉ ጊዜ ነው። በ1844 ዓ.ም. በ2300 ቀናት በትንቢቱ ክፍለ ዘመን መጨረሻ ሁለተኛውን የተልእኮ ተግባር ጀመረ። 23

24. ዳግም ምጽአት (ሁለተኛው ምጽአት)፤

ሁለተኛው የክርስቶስ ምጽአት የቤተ ክርስቲያን ቡራኬ ተስፋ፣ የወንጌል አፍላ ነው። የጌታችን ዳግም መምጣት፤ ቃል ስቃል፣ አካላዊ፣ የሚታይ

አንድ አርኛ፡ አንድ መንጋ

መላ ዓለማዊ ይሆናል። ሲመለስ ጻድቃን ተነሥተው ከሚኖሩት ቅዱሳት ጋራ በአንድነት ወደ ሰማይ ያርጋሉ፤ ኃጣኣን ግን ይሞታሉ። ትንቢቱ ሁሉና የዘመኑ ሁኖቱ የክርስቶስ መምጣት አርግጥ እንደሆነ ያሳያሉ። 24

25. ሞትና ትንሣኤ

የኅጢአት ዋጋ ሞት ነው፤ ብቻውን ሕያው አግዚአብሔር ግን ለዳኑት የዘለዓለም ሕይወት ያድላል። እስከዚያው የሞቱ ሁሉ አይሰሙም። የሕይወታችን ክርስቶስ ሲመጣ የተነሡት ጻድቃንና ያሉት ቅዱሳን በክብር ተነሥተው ከጌታቸው ጋራ ይገናኛሉ። ሁለተኛው ትንሣኤ የጻድቃን ትንሣኤ ከ1000 ዓመት በኋላ ይሆናል። 25

26. ከምጽአት በፊት የዘመነ ብፁዓንና የኅጢአት ፍጻሜ

ክርስቶስ ከጻድቃኑ ጋራ ከመጀመሪያውና ከሁለተኛው ትንሣኤ መካከል ለሺህ ዓመት ይነግሣል። በዚህ ጊዜ ክፉዎች ይፈረድባቸዋል፤ መሬት ፈጽሞ ባዶ ትሆናለች። በሰይጣንና ሠራዊቱ ተወራ አስትንፋስ ያለው የሰው ዘር አይታይባትም። በመጨረሻው ክርስቶስ ከቅዱሳኑና ከቅድስት ከተማው ጋራ ከሰማይ ወደ ምድር ይወርዳል። ዓለም ከኅጢአተኞች ለዘለዓለም እንዲህ ሁኖ ነጻ ትወጣለች። 26

27. ሐዲሷ መሬት

ጽድቅ በሚሰፍንበት በሐዲሷ መሬት፡ አግዚአብሔር ዘለዓለማዊ ቤት፡ ዘለዓለማዊ ሕይወት፡ ፍቅር፡ ደስታ፡ በፊቱ ትምህርት፡ መልካም አካባቢ ለዳኑት ያዘጋጃል። በዚህ አግዚአብሔር ራሱ ከሕዝብ ጋር ይኖራል፤ ሥቃይና ሞት ያልፋሉ። ትልቁ ጥል ያልቃል፤ ኅጢአትም ከዚያ ወዲያ አይሠራም። ነፍስ ያለውም የሌለውም አግዚአብሔር ፍቅር ነው ይላል፤ አሉም ለዘለዓለም ይነግሣል። 27

ጥዕራፍ ሃያ ጥስት

የአድበንቲሰቶች ኢክርስቲያናዊ ትምህርት፤

ከዚህ በላይ የተጠቀሱት አርእስት ወይም አዕግደ እምነት እንዲሁ ሲያየዋቸው ክርስቲያናዊ ይዘት ያላቸው ይመስላሉ፤ በመከከረ ኅዳጉ በተጠቀሱት መጻሕፍት እንዳተቱት ግን አብዛኞቹ ክርስቲያናዊ ይዘት የላቸውም።

በሃይማኖት የጀሆባ ምስክሮቹን፣ በምግባር አሪታውያንን ይቀርባሉ። ከወንጌል አሪትን፤ ከክርስቶስ ሙሴን ያከብራሉ። ለሰዚህ እነዚህ አሪታውያንና የጀሆባ ምስክሮች አርዮላውያን፣ ሰላሞች፣ በጉርብትና እንጂ በሃይማኖት ከክርስቲያን ጋራ ተዋሕደው፣ አብረው አይኖሩም። የሰላሙ የታወቀ የለየለት ለሰሆነ አያነጋግርም። የጀሆባውን ግን በቦታው እናየዋለን። እነዚህም መጽሐፍ ቅዱስን ይሰብካሉ፣ ክርስቶስን አምነው ተቀብለው ያስተምራሉ፣ ለምን ክርስቲያን አይደለም ትላቸዋለህ? ለሚለኝ ጠያቂ መልሴ የሚከተለው ነው፤

1. ከዐሠርቱ ቃላት አንዱ በሐሰት አትመለከር ነው፤ ከዐሠርቱ ቃላት በአንዷ የበደለ ሁሉንም ሻረ ተብሎ ተነግሯል። (ያዕ.2:10) እነሱ ግን ይህን ጥሰው የሚከተለውን በሐሰት ያስተምራሉ፤

ሀ/ በመጀመሪያ በሚወዷት በራሷ በአሪት ላይ፣ የክርስቲያን ምግባራቸው የሚመራው አሪት ይላው በሞተች በሥርዐተ ረቦናት ነው። እሱም ከዚህ በፊት በተጠቀሰው መጽሐፍ ከገጽ 280-289 ተገልጧል። ይህም የአዳምና ሔዋን ምግብ ከጥፋት ውሃ በፊት የነበረ ቅጠላ ቅጠልና ፍራፍሬ ብቻ ለሰሆነ በዚሁ ይብቃን የሚል ነው። ይህም ሐሰት ነው፤ ከጥፋት ውሃ በፊትም ሥጋ ይበላ ነበር፤ አቤል የበግ ጠባቂ ነበረ ይላል ቅዱስ መጽሐፍ (ዘፍ.4:1-5)፤ የግይበላውን እንዴት ይጠብቃል? ዝቅ ብሎም ቃሌልና አቤል ለእግዚአብሔር መሥዋዕት ግቅረባቸውን ሲገልጥ፣ አቤል ደግሞ ከበጎቹ በኩራትና ከሰቡ አቀረቦ (4) ይላል። እሱ የግይበላውን ለአምላኩ የሚሠዋ ግን ነው? ዝቅ ብሎ 7:2-4 ላይ ደግሞ ንጹሐን ርኩሱን ለይቶ፣ ከንጹሐ እንሰላ ሁሉ ለባት ለባት ተባትና እንሰት፣ ንጹሐ ካልሆነው እንሰላም ሁለት ሁለት ተባትና እንሰት... ይዘህ ግባ ብሎ ከኖህ በፊት ሥጋ መበላቱን ግልጥ አድርጎ ይናገራል። ይህ ጥቅስ ለአድበንቲሰት ቅዱስ መጽሐፍ፣ ግጭርበሪያ እንጂ መመሪያ እንዳልሆነ ገልጦ ይናገራል።

ለ/ ቀዳሚትን የግያከብር ሁሉ ክርስቲያን አይደለም ይላሉ፤ ለዚህም የዓለም መድኃኒት፣ የቤተ ክርስቲያን መሥራች፣ የእግዚአብሔር

አንድ እርሻ፡ አንደ መንጋ

አብ ልጅ ኢየሱስ ክርስቶስም በዚህ ዓለም ላለ ያከብራት ነበር እያሉ የፈጠራ ወሬ ይነዛሉ፤ በሥጋ ከመወለዱ በፊት በመለኮቱ ከእባቱ ጋራ የሠራው ለሕገ ወንጌል በግልጽ እሱ ራሱ ካላዘዘው በቀር ትእዛዝ ነው፡ ሕግ ነው ተብሎ አይጠቀስም። እነሱ ግን ሰንበትን አክብሯል፡ አክብሯትም ብሎ አስተምሯል፡ እዝዟል ይላሉ። ይህ ግን በቅዱሳት መጻሕፍት፡ በወንጌል በአሉታ እንጂ በአውንታ አይገኝም። ጌታን በእየጊዜው እይሁድ ይክሉት የነበረ፤ ሰንበትን ይሸራል፤ ስለዚህ የእግዚአብሔር ሰው አይደለም እያሉ ነው። እነሱ ግን ጌታንም ሐዋርያትንም ሰንበትን ያከብራሉ ብለው የሚጠቅሱት እይሁድ ከተሰበሰቡበት ለግግኝት ቅዳሜ ቅዳሜ ቤተ መቅደስና ምክራብ እየሄዱ ግስተግራቸውን ነው። ሰው በሚሰበሰብበት ቀንና ቦታ እየሄዱ ግስተግር አምልኮት መፈጸም፡ ዕለቱንም ማክበር፡ ሕግ መሥራት ከሆነ፡ ቅዱስ ጳውሎስም አቲና፡ አርዮስፓንስ እየሄደ ይሰብክ ነበረና የግሪክን አምላክ መቀበሉ ነው። ወይም ለእነሱ ሥርዓት ሠራ ግለት ይሆናል?

የክርስቶስንና የሐዋርያትን ሰንበት አከባሪነት ለማስረዳት ከተጠቀሰው መጽሐፍ ገጽ 252-259 አትተዋል። ለሁሉም ከዚህ ሰታች ወንጌላዊና ክርስቲያናዊ መልሶች እንሰጣለን።

ሐ/ ጌታ ዐሠርቱ ቃላትን ለመፈጸም እንጂ ለመሻር አልመጣሁም ብሎ (ማቴ.5:17-19) ሲናገር፡ ተናግሮ ሌሎችን ሲያጠብቅ ቀዳሚትን ሳያነሣት አልፏል፤ በዚህም በዝምታ መዝለሉ ነው። ጥቅሉም፤ እኔ ሕግንና ነቢያትን ለመሻር የመጣሁ አይምሰላችሁ፤ ልፈጽም እንጂ፤ ለመሻር አልመጣሁም። እውነት እውነት እላችኋለሁ፤ ሰማይና ምድር እስኪያልፍ ድረስ ከሕግ አንዲት የውጣ ወይም አንዲት ነጥብ አታልፍም ሁሉ እስኪፈጸም ድረስ። እንግዲህ ከእነዚህ ከሁሉ ካነሱት ትእዛዛት አንዲቱን የሚሸር ለሰውም እንዲሁ የሚያስተምር፡ ግንም ሰው በመንግሥተ ሰማያት ከሁሉ ታናሽ ይባላል። የሚያደርግ ግን የሚያስተምርም ግንም ቢሆን እሱ በመንግሥተ ሰማያት ታላቅ ይባላል ብሎ አጥብቆ ከተናገረ በኋላ አትግደል፤ አታመንዝር፤ አትፍታ፤ አትግል፤ ዐይን ስለ ዐይንን፤ ጠላትህን ውደድን እያጠበቀ እሱ አንደሚፈልገው ተንትኖ አስተምሯል (ማቴ.5:21-48) ከዚህ ላይ ቀዳሚትን ቢፈልጋት ኑሮ መናገር ይቻላል ነበር። ሌሎችንግ፡ የሚፈልጓቸውን አትግደልን፤ አታመንዝርን፤ አትፍታን፤ አትግልን፤

የእድበንቲሰቶች ኢክርሰቲያናዊ ትምህርት

ጠላትህን ውደድን አጥብቋቸው ሂዷል፤ (ማቴ.5.21-48) ከዚህ የቀረውን ከሁሉም ሁሉን ይወቅ 1.209-212 ይመለከታል። እይሁድ ቅዳሜ ቅዳሜ በምኩራብ ወይም በቤተ መቅደስ ለሰሚሰበሰቡ፤ ሕዝቡን ለማግኘት ቤተ መቅደስ እሱም ሆነ ሐዋርያት ይሄዱ ነበር እንጂ፤ ለእምልኮት ወይም ለእገልግሎት ቢሄዱ ኑሮ ሰንበትን አክብሩ ብለው ያስተምሩ ነበር። ግን ዓላማቸው ሕዝቡን ለመሰበክ እንጂ ሰንበትን ለማክበር ለላልሆነ እንድቀንም ብለው ሰለሰንበት ተናግረው አያውቁም። ከዚህ የቀረውን በዐሠርቱ ቃላት ምዕራፍ 21 ይመለከታል።

ቀዳሚትና ሐዋርያት፤

ለማጭበርበሪያ ጌታ በሞተ ጊዜ ሰንበትን ለማክበር ዐርፈው ተቀምጠው ውለዋል ብለው ሉቃስን ይጠቅሳሉ፤ ሐዋርያት በዓል ሻራችሁ ብለው እንደ ሰለጸድ ይገሉናል ብለው እንጂ ሰንበትን ለማክበር እንዳልሆነ፤ ሁለት ጊዜ ጌታ ሲገለጥላቸው፤ እሱድ እሱድ ቤት ዘግተው ነው የነበረ፤ ጌታም የተገለጠላቸው በተዘጋ ቤት ገብቶ ነው፤ አሁንላ ቅዳሜን ነው ወይንስ እሱድን ሲያከብሩ ቤት ዘግተው ይውሉ የነበሩ?

(ዮሐ.20:19፤26፤) ነጻ ቢሆኑና ሰንበትን ለማክበር ቢችሉ ኑሮ ቤተ መቅደስ ሂደው ያከብሯት ነበር። እሽ ቅዳሜሰ ይሁን እሱድን ከቤት ተዘግተው ለምን ዋሉ? በዚህም ሁለቱንም ቀን ከቤት ያዋለችው ጳራቅሲጦስ መጥቶ እስኪያላቅቃቸው ድረስ አጅሬ ፍርሃት መሆኑ ይታወቃል። ከዚህ ላይ ወንጌሉ እይሁድን ለለፈሩ ተዘግተው ነበር ለሰሚል ሊያመልኩ ጸጥ ብለው ዋሉ ማለትም ያላዋቂ ንመን ጥቅስ ነው ብለን ከማለፍ በቀር ምን ይባላል?

ሐዋርያት ግን ለራሳቸው ተግባር መሰብሰብ የጀመሩ ከትንሣኤ እሱድ ጀምሮ መሆኑን የጌታ ሁለት ጊዜ በዚያች ቀን መገለጡና ቅዱስ ጳውሎስም በ1ቆሮ.16:1፤ በላምንቱ መጀመሪያ ቀን ስትሰበሰቡ ማለት ለክርስትና አገልግሎት ከትንሣኤ ጀምሮ እሱድ መከበሩን ያሳያል። በተቀረ እድበንቲሰቶች እንደሚሉት በሮም ጳጳስ ትእዛዝ በእራተኛው ዘመን ተጀምሮ ቢሆን ኑሮ ምሥራቃውያን እብያተ ክርስቲያን አይቀበሉትም ነበር። እንዲህ ያለ ታሪክ ከጦቶ ዓመት ወዲህ ከግልገሏ ዲቃላ ያድበንቲሰት ድርጅት ከወ/ሮ እሴኒ ጉድ ጓይት ወዲህ በቀር የትም እይገኝም። የሮም ቤተ ክርስቲያን የተመረጠችውም ጠላት ለማቃለል ይመሰላል።

አንድ እርኻ፡ አንድ መንጋ

መ/ በዚያን ጊዜ ኢየሱስ በሰንበት ቀን በእርሻ መካከል አሰፈ፤ ደቀ መዛሙርቱም ተራቡና እሼት እየቀጠፉ ይበሉ፤ ጀመር፤ ፈሪሳውያንም ዐይተው፡ እነሆ ደቀ መዛሙርትህ በሰንበት ግድረግ ያልተፈቀደውን ያደርጋሉ እሉት። እርሱ ግን እንዲህ አላቸው፤ ዳዊትና ከርሱ ጋራ የነበሩት በተራቡ ጊዜ፡ እሱ ያደረገውን፡ ወደ እግዚአብሔር ቤት እንደገባ፡ ሰካህናቱ ብቻ እንጂ ሰእሱና ከእሉ ጋራ ሰነበሩት ሊበሉት ያልተፈቀደውን የመሥዋዕቱን ኅብስት እንደበላ፤ አላነበባችሁምን? ነገር ግን እላችኋለሁ፤ ከመቅደስ የሚበልጥ ከዚህ አሰ። ምሕረትን እወዳለሁ መሥዋዕትንም አይደለም ያለው ምን እንደሆነ ብታውቁስ ኅጢአት የሌለባቸውን ባልኮነናችሁም ነበር። የሰው ልጅ የሰንበት ጌታ ነውና። በዚህም በሰንበት የሠሩትን ኅጢአት የሰባቸውም በግለቱ በሰንበት መሥራት ኅጢአት አስመሆኑን ተናግሮ የቀዳሚትን ክብር በኢርቱዕ ሸሯል። (ግቲ.12:1-8 ግር.2:23-28)

ሠ/ ከዚያም አልፎ ወደ ምክራባቸው ገባ፤ እነሆም እጁ የሰለለች ሰው ነበረ፤ ይከሱትም ዘንድ በሰንበት መፈወስ ተፈቅዷልን ብለው ጠየቁት። እሱ ግን ከእናንተ አንድ በግ ያለው በሰንበት በጉድጓድ ቢወድቅበት ይዞ የግያወጣው ሰው ግን ነው? እንግዲህ ሰው ከበግ ይልቅ እንዴት አይበልጥም? ስለዚህ በሰንበት መልካም መሥራት ተፈቅዷል አላቸው። ከዚያም በኋላ ሰውየውን እጅህን ዘርጋ አሰው። ዘረጋትም እንደ ሁለተኛዋም ደገና ሆነች። ፈሪሳውያን ግን ወጥተው እንዴት አድርገው እንደሚያጠፉት ተግክሩበት። ስለ አዳነ ሳይሆን ሰንበትን (ቀዳሚትን) ስለሻረ። በሰንበት መልካም ሥራ መሥራት ተፈቅዷል በግለቱም እርሻንና ንግድን ሁሉ መፍቀዱ ነው። ግቲ.12:9-15 (ግር.3:1-6፤ ሉቃ.6:1-11)

ረ/ ከዚህ በኋላ የአይሁድ በዓል ነበረ፤ ኢየሱስም ወደ ኢየሩሳሌም ወጣ። በኢየሩሳሌምም በበኋላ በር አጠገብ በፅብራይስጥ ቤተ ሳይዳ የምትባል እንዴት መጠመቂያ ነበረች፤ አምስትም መመላለሻ ነበረባት። በእነዚህ ውስጥ የውሃውን መመላለስ እየጠበቁ በሽተኞችና ዕውሮች አንካሶችም ሰውነታቸውም የሰለለ ብዙ ይገኙ ነበር። እንዳንድ ጊዜ የጌታ መልእክ ወደ መጠመቂያይቱ ወርዶ ውሃውን ያናውጥ ነበርና፡ ከውሃው መናወጥ በኋላ መጀመሪያ የገባ ከግናቸውም ካለበት ደፄ ይድን ነበር። በዚያም ከሠላሳ ሰምንት ዓመት ጀምሮ የታመመ እንደ ሰው ነበረ። ኢየሱስም ይህን ሰው ተኝቶ ባየ ጊዜ፡ እስካሁን ብዙ ዘመን እንዲሁ እንደ

የአድበንቲቶች ኢክሮቲያናዊ ትምህርት

ነበረ ዐውቆ፡ ልትድን ትወዳለህን? አለው። ድውዩም ጌታ ሆይ! ውኃው በተናወጠ ጊዜ፤ በመጠመቂያይቱ ወስጥ የሚያናረኝ ሰው የለኝም፤ ነገር ግን አኔ ሰወጣ ሳለሁ ሌላው ቀድሞኝ ይወርዳል ብሎ መለሰለት። ኢየሱስም ተነሣና አልጋህን ተሸክመህ ሂድ አለው። ወዲያውት ሰውዬው ዳነ። አልጋውን ተሸክሞ ሄደ። ያን ቀን ሰንበት ነበር። ሰለዚህ አይሁድ የተፈወሰውን ሰው፡ ሰንበት ነው አልጋህን ልትሸክም አልተፈቀደህም አሉት። አሱም ያዳነኝ አልጋህን ተሸክመህ ሂድ አለኝ አላቸው። እነሱም ይህን ያለው ግን ነው? ብለው ጠየቁት። ዳሩ ግን በዚያ ስፍራ ብዙ ሕዝብ ነበረና ኢየሱስም ርቆ ሰለነበረ፡ የተፈወሰው ግን እንደሆነ አላወቀም። ከዚህ በኋላ ኢየሱስ በመቅደስ አገኘውና፡ እነሆ! ድንሃል፡ ከዚህ የሚብስ እንዳይደርሰብህ ወደፊት ኀጢአት አትሥራ አለው። ሰውየውም ሄዶ ያዳነው ኢየሱስ እንደሆነ ለአይሁድ ነገራቸው። ሰለዚህ በሰንበት ይህን ሰላደረገ አይሁድ ኢየሱስን ያሳድዱት ነበር። ሊገሉትም ይፈልጉ ነበር። ኢየሱስ ግን አባቴ እስከዛሬ ይሠራል፤ አኔም ደግሞ አሠራለሁ ብሎ መለሰላቸው። እንግዲህ በሰንበት ሰለሻረ ብቻ ሳይሆን ራሱን ከእግዚአብሔር ጋር አስተካክሎ የእግዚአብሔር ልጅ ነኝ ሰላላ ጭምር አይሁድ ሊገሉት ያሳድዱት ነበር። በዚህም በጥንተ ተፈጥሮ በአባቴም ከእነሱም ተከብራ የነበረች ቀዳሚት በዘመነ ሥጋዊ እንደ ተሻረች፡ ከዚህ በታች በዘመነ ሐዋርያት እንደምናየው ያረጋግጣል።

በቀዳማዊት አባቴም ይሠራል፤ እኔም አሠራለሁ ግለት፡ በዕለተ ሰንበት፡ ሰንበት ተሸራለች ግለት ነው። በሚያስተምርበት ዘመን የጌታ ሥራ፡ ድውይ መፈወስ፡ መት ግንኙት፡ ለምጸም ግንጸት፡ አንካሳ ግርታት የመሳሰለውን ደጋግ ሥራ መፈጸም ነበር። በሚያስተምርበት ዘመን ከጥምቀት አስከ ስቅለት ይሠራው የነበረ ከዚህ በላይ የተጠቀሰውን አንጂ፤ እርሻ፡ ቁጥጃጦ፡ ቁፋሮ አልነበረም። ሰለዚህ በጎ መሥራት ሁሉ ተፈቅዷል። ከፋግ! ለአማኒ፡ ለክርስቲያን፡ ለክርስቶስ ተከታይ በዘወትሩም ክልክል ነው። ሰለዚህ ይህን መሳልሰን እንብብን የእነወይዘሮ አሌኒ ጉድ ጓይትን ወሬ አሸቀንጥረን መጣል አለብን (ዮሐ.5.1-8)

2. ስለ ቀዳሚት ወይም ሰንበተ አይሁድ፤

እድበንቲቶች ቀዳሚት ወይም ሰንበተ አይሁድ ምን እንደነበረች ለማወቅ ቢፈልጉ፤ ለአሁኑ ወይም ለሰንበተ ክርስቲያን ጥላ እንደነበረች ይመልከቱ።

አንድ እርኛ፣ አንድ መንጋ

በሰንበተ አይሁድ የሠራ ይገደላል (ዘኁል.15:32-36) በቀዳሚት ሰንበተ አይሁድ የሠራ ያርፋል (ኢያ.6:15-16)፣ የተሠራችው ለጽላሎትነት ለሌህነ ያው መሥራት አስቀጣም፤ አሸለመም።

እንግዲህ በመብል ወይም በመጠጥ ወይም ለሌላ በዓል፣ ወይም ለሰወር መባቻ ወይም ስለ ሰንበት ግንም አይፈርድባችሁም፤ እነዚህ ሊመጡ ላሉት ነገሮች ጥላ ናቸው። አካሉ ግን የክርስቶስ ነው። (ቆላ.2:16-17) ጌታም ሆነ ሐዋርያት ሰንበተ አይሁድን አክብሩ ብለው ለላላዘዙ መጽሐፍ ቅዱስን እንቀበላለን እያሉ በግብራቸው ግን የሚክዱት አድበንቲስቶች ውሸታቸውን ጥለው እውነቱን፣ ጽድቁን ቢቀበሉ እንዴት ጥሩ ነበር? መጽሐፍ ቅዱስን እናምናለን፣ ከቃሉ አንወጣም፣ አናነድልም እያሉ በኩራት እየተንቦጠረሩ፣ ከላይ እንዳየነው ከዐሠርቱ ትዕዛዛት አንዱን በሐሰት አትመለከር የሚለውን ጥሰው በተራ ሰው ላይ እንኳ ላይሆን በራሱ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ላይ፣ ያባቱን ትእዛዛ ተቀብሎ ሰንበትን ያከብር ነበር እያሉ በማለመሰል፣ ያላከበሩትን አከበሩት እያሉ ያወራሉ፤ ይሰብካሉ።

3. ስለ ሥጋውና ደሙ፤

ጌታ እውነት እውነት እላችኋለሁ የወልደ ዕንሊ እመሕያው ክርስቶስን ሥጋ ካልበላችሁ ደሙን ካልጠጣችሁ በራሳችሁ ሕይወት የላችሁም፤ ሥጋዬን የሚበላ፣ ደሜንም የሚጠጣ የዘላለም ሕይወት አለው። እኔም በመጨረሻው ቀን አለነሣዋለሁ፣ ሥጋዬ እውነተኛ መብል ደሜም እውነተኛ መጠጥ ነውና እያለ፣ ሥጋዬን ለትበሉ፣ ደሜን ለትጠጡ ታስቡኛላችሁ ያለውን ይዘው፣ ምሳሌና መዘክር እንጂ፣ አማናዊም አይደለ። ንጢአትም አያስተሰርይም ይላሉ። በዚህም ጌታ ቁርባንን ሲሠራ ሁላችሁም ከእርሱ ጠጡ ለሰ ብዙዎች ንጢአት ይቅርታ የሚፈስ የሐዲስ ኪዳን ደሜ ይህ ነው ያለውን ተላስተሃል ብለው ማረግቸው ነው፤ ሊቅና ዐዋቂ ከሆኑ ላይቀር እንዲህ ነው። ለላዚህ ርእሰ በሰፊው ለማወቅ የሚፈልግ ዮሐ.6:26-58 ማቴ.26:26-29፤ ሁሉም ሁሉን ይወቅ ገጽ 90-108 ያንብብ፤

4. ምስጢረ ትንሣኤ መታን፤

በዚህ ደግሞ ከጀሆባ ከእርዮሳውያን ጋራ ተሰማምተው የጸደቁ ለዘላለም በሕይወት ከጌታቸው ጋራ በተድላ በደስታ ይኖራሉ፤ የተኮነኑ ግን እንደ ደረቅ ዕንጨት አንድ ጊዜ ተቃጥለው አመድ ይሆናሉ ይላሉ፤ በዚህም

የእድበንቲቦቶች ኢክርስቲያናዊ ትምህርት

የተሸከሙትን መጽሐፍ ቅዱስ መካከለኛው ነው። ነፍስ የመለኮት ቁራጭ ለሰሆነች ለዘላለም ጸድቃ ወይም ተኮንና እንደ ሥራዋ ትኖራለች እንጂ ተቃዋላም ሆነ ታሽታ አትጠፋም። ሰዚህም፤ እግዚአብሔር ለምላክም ሰውን ከምድር አፈር አበጀው፤ ባፍንጫውም የሕይወት እስትንፋስን እፍ አሰበት፤ ሰውም ሕያው ነፍስ ያለው ሆነ። (ዘፍ.2:7) ሌላውን እንሰላ ሁሉ የፈጠረው በደመ ነፍስ እንጂ ከራሱ ባሕሪ ከእስትንፋሱ ከፍሎ አይደለም። ለሰዚህም የሰው ነፍስ የመለኮት ቁራጭ በመሆኗ ጌታዋን ብትበድል ትቀጣለች እንጂ መሞት ወይም መብነን አትችልም። ኢዮብም (2:3) እስትንፋሱ በእኔ የእግዚአብሔር መንፈስ በአፍንጫዬ አበካለ ድረስ፤ ከንፈሪም ገጢአት አትናገርም ብሎ የነፍስን ሕያውነት ተናግሯል። ለሰዚህ ጸድቃን በደበታ ከጌታቸው ጋራ ኃጥእን ደግሞ በሥቃይ ካለቃቸው ከሰይጣን ጋራ ለዘላለም እንደሚኖሩ የሚከተሉት የቅዱሳት መጻሕፍት ጥቅሶች ያበረዳሉ፤

ሀ/ ግር 9:43-48፤ እጅህ ብታሰናክልህ ቆርጠህ ጣላት፤ ሁለት እጅ ኑሮህ ትሉ ወደግይሞትበት፤ እሳቱ ወደግይጠፋበት ወደ ገሃነመ እሳት ከመሄድ ጉንድሽ ሁነህ ወደ ሕይወት መግባት ይሻላልና። እግርህ ብታስትህ ቆርጠህ ጣላት፤ ሁለት እግር ኑሮህ ትሉ ወደ ግይሞትበት እሳቱም ወደ ግይጠፋበት ገሃነመ እሳት ከመጣል እንካላ ሁነህ ወደ ሕይወት መግባት ይሻላልና። ዐይንህ ብታስትህ እውጥተህ ጣላት፤ ሁለት ዐይና ሁነህ ትሉ ወደ ግይሞትበት፤ እሳቱ ወደ ግይጠፋበት ወደ ገሃነመ እሳት ከመጣል፤ እንደ ዐይና ሁነህ ወደ እግዚአብሔር መንግሥት መግባት ይሻላልና። በዚህ ጥቅስ ሁለት የተለያዩ ዓለግት እንዳሉ ግልጽ ብሎ ይታያል። እነሱም ዘሰዓለግውያን እንጂ ፍጻሜ ያላቸው አይደሉም። ቀጥሎም፤ ለ/ ቀይ ልብሰና ቀጭን የተልባ እግር የሚለብስ እንደ ባለጸጋ ሰው ነበረ። ዕለት ዕለትም እየተመቸው በደበታ ይኖር ነበር። አላእዛር የሚባል እንደ ድጋ በቁበል ተወርቦ ከደጅ ተኝቶ ነበር፤ ከባለጸጋውም ግዕድ ከሚወድቀው ፍርፋሪ ሊጠገብ ይመኝ ነበር፤ ውሾች እንኳ መጥተው ቁበሉን ይልሱ ነበር፤ ድጋውም ሞተ፤ መላእክትም ወደ አብርሃም ዕቅፍ ወሰዱት። ባለጸጋውም ደግሞ ሞተና ተቀበረ። በሲኦልም በሥቃይ ላለ ዐሻቅቦ አብርሃምን በፍቅ አየ፤ አላእዛርንም በቅፋ አየውና፤ እሱም እየሮኸ አብርሃም አባት ሆይ! ግረኝ! በዚህ በነበልባል እሠቃ ያለሁና የጣቱን ጫፍ በውጋ ነክሮ ምላሴን እንዲያበርድልኝ አላእዛርን

አንድ አረኛ፡ አንድ መንጋ

ለደድልኝ አለ። አብርሃም ግን ልጄ ሆይ! አንተ በሕይወት ባለህ መልካም አንደተቀበልህ አስብ፤ አልአዛርም አንዲሁ ከፋ፤ አሁን ግን እሱ በዚህ ይጽናናል፤ አንተም ትሠቃያለህ። ከዚህም ሁሉ ጋራ ከዚህ ወደ አናንተ ሲያልፉ የሚፈልጉ አንዳይችሉ፤ ከዚያ ያሉ ደግሞ ወደ እኛ አንዳይሻገሩ በእኛና በአናንተ መካከል ታላቅ ገደል ተደርጓል አለ። እሱም አንዚያሰ አባት ሆይ! ወደ አባቱ ቤት እንድትሰደው አለምንሃለሁ፤ አምስት ወንድሞች አሉኝና፤ እነሱ ደግሞ ወደዚህ ሥቃይ ሰፍራ አንዳይመጡ ይመለከርላቸው አለ። አብርሃም ግን፤ ሙሴና ነቢያት አሉአቸው እነሱን ይሰሙ አለው። አሉም አይደለም አብርሃም አባት ሆይ! ነገር ግን ከሙታን አንዱ ቢሄድላቸው ንሰሐ ይገባሉ አለ። አብርሃምም ሙሴንና ነቢያትን የማይሰሙ ከሆነ ከሙታንም አንኳ አንድ ቢነሣ አያምኑም አለው። (ሉቃ.16:19-31) ይህ ደግሞ አንደኛ አድበንቲስቶችና መለሕታን የጀሆባ ምስክሮች ሲኤልና ገነት የለም እያሉ የመቀባጥሩትን ቅጀት ያፈርሳል፤ ሁለተኛ አሁንም እነዚህ ሁለቱ የአውነት ተቃራኒዎች ሙታን አይነሡም እያሉ የሚነኩትን የባልቴት ተረት ብትንትኑን ያወጣዋል።

ሐ/ የዚያ ባሪያ ጌታ ባልጠበቃት ቀን ባላወቃት ሰዓት ይመጣል፤ ከሁለትም ይለነጥቀዋል፤ ዕድሉንም ከግብዞች ጋራ ያደርግበታል፤ በዚያ ለቅሶና ጥርስ ግፋጪት ይሆናል። (ማቴ.24:50-51) በዚያ ለቅሶና ጥርስ ግፋጪት ይሆናል ዘለዓለማዊ ፍጻሜ የሌለው የትንቢት ግሥ ነው።

መ/ በመቃብር ያሉት ሁሉ ድምፁን የሚሰሙበት ሰዓት ይመጣል፤ መልካምም ያደረጉ ለሕይወት ትንሣኤ፤ ከፋም ያደረጉ ለፍርድ ትንሣኤ ይወጣሉና፤ (ዮሐ.5:28-29) ከዚህ ደግሞ ሙታን መስግታቸውንና ኃጢአትን ጻድቃንም መነሣታቸውን ይናገራል።

ሠ/ በምድርም ትቢያ ውስጥ ያንቀላፉት ብዙዎች ይነቃሉ፤ እኩሉቶቹ ወደ ዘለዓለም ሕይወት፤ እኩሉቶቹም ወደ ዕፍረትና ወደ ዘለዓለም ጉሰቁልና። ጥበበኞችም እንደ ሰማይ ፀዳል፤ ብዙ ሰዎችንም ወደ ጽድቅ የሚመልሱ እንደ ከጥክብት ለዘለዓለም ይደምቃሉ። (ዳን.12:2-3)

ረ/ በኋላም በዳግም ምጽአቱ በአባቱ ከብር፤ በከብሩ ከመላእክቱ ጋራ ሲመጣ፤ መጥቶ በጻድቃንና በኃጥአን ላይ ፈርዶ፤ ለጻድቃን ፈርዶ፤ በኃጥአን ፈርዶ፤ ጻድቃንን ወደ ተዘጋጀላቸው የዘለዓለም ሕይወትና መንግሥት፤ ተድላ ጠርቶ፤ ኃጥአንን ደግሞ ለሰይጣን ወደ ተዘጋጀው ገሃነመ እሳት፤ ለዘለዓለም ሥቃይ አሰናብቶ በአባቱ ቀኝ ተቀምጦ ይገዛል።

የአድቦንቲስቶች ኢክርስቲያናዊ ትምህርት

እነዚያም ወደ ዘለዓለም ኩነቷ፤ እድታን ግን ወደ ሕይወት ይሄዳሉ፤ (ግቲ.25:31-46) በዚህም ለሁሉም አንደ ሥራው የሚከፍል መሆኑንና እድታንና ኃጥአንም ለዘለዓለም የሚኖሩ መሆናቸውን ግልጽ ለድርጊ አስተምሯል።

ለ/ አግዚአብሔር ልጁን ለሚያምን ሁሉ የዘለዓለም ሕይወት መስጠቱን ደግሞ የሚከተሉት ጥቅሶች ያስረዳሉ።

ቀ/ (ዮሐ.6:27) ለሚጠፋ መብል አትሥሩ፤ ነገር ግን ለዘለዓለም ሕይወት ለሚኖር መብል የሰው ልጅ ለሚሰጣችሁ ሥሩ።

በ/ (10:27-29) በጎቼ ድምጺን ይሰግሱ፤ እኔም እውቃቸዋለሁ ይከተሉኝግል፤ እኔም የዘለዓለም ሕይወትን አሰጣችኋለሁ፤ ለዘለዓለምም አይጠፋም። ከእጄ ግንም አይነጥቃቸውም።

ተ/ (ሮሚ.2:6-7) እርሱም ለእያንዳንዱ አንደ ሥራው ይሰጠዋል፤ በበጎ ሥራ በመጽናት ምሥጋናንና ክብርን የግያጠፋንም ሕይወት ለሚፈልጉ የዘለዓለም ሕይወት ይሰጣቸዋል።

ን/ (6:22-23) እሁን ግን ከኃጢአት እርነት ወጣችሁ፤ ለአግዚአብሔር ተገዝታችሁ፤ ልትቀደሱ ፍሬ አላችሁ። መጨረሻውም የዘለዓለም ሕይወት ነው። የኃጢአት ደሞዝ ሞት ነውና የአግዚአብሔር የጸጋ ስጦታ ግን በክርስቶስ ኢየሱስ በጌታችን የዘለዓለም ሕይወት ነው።

ነ/ (ቲቶ.1:2) ይህም ሃይማኖት በዘለዓለም ሕይወት ተስፋ ላይ የተመሠረተ ነው። የግይዋሽው አምላክ ይህንን ሕይወት ለመስጠት ከዘለዓለም በፊት ቃል ገባል።

አ/ (1ዮሐ.2:25) ይህም ክርስቶስ የሰጠን ተስፋ የዘለዓለም ሕይወት ነው።

ዘለዓለም ሕይወትነት

ከ/ (ሉቃ.20:34-39) ኢየሱስም መልሶ እንዲህ አላቸው፤ የዚህ ዓለም ልጆች ያገባሉ፤ ይጋባሉ፤ ያን ዓለምና ከሙታን ትንሣኤ ሊያገኙ የሚገባቸው እነዚያ ግን እያገቡም፤ እይጋቡምም፤ አንደ መላእክት ናቸውና፤ ሊሞቱም ወደፊት አይችሉም፤ የትንሣኤም ልጆች ስለሆኑ የአግዚአብሔር ልጆች ናቸው። ሙታን እንዲነሡ ግን ሙሴ ደግሞ በቁጥቋጦው ዘንድ ጌታ የአብርሃም የይሥሐቅም አምላክ የያዕቆብም አምላክ በግለቱ አስታወቀ፤ ሁሉ ለርሱ ሕያዋን ስለሆኑ፤ የሕያዋን አምላክ ከ ነው አንጂ የሙታን አምላክ አይደለም። ሙታን አይሰሙም የሚለውን

አንድ እርኛ፡ አንድ መንጋ

የደካሞች ባልቲት ግምታዊ ተረትም ይህ የጌታ ቃል አምላክ ሕያዋን እንጂ አምላክ ሙታን አይደለም በማለቱ ብትንትኑን ያወጣዋል። ሞት ለነፍስ ከሥጋ መለየት እንጂ አክምሮ ግጣት አይደለም።

ወ/ (1ቆሮ.15:53-55) ይህ የሚበሰብሰው የማይበሰብሰውን ሊለብስ፡ ይህም የሚሞተው የማይሞተውን ሊለብስ ይገባልና። ጻሩ ግን ይህ የሚበሰብሰው የማይበሰብሰውን ሊለብስ፡ ይህም የሚሞተው የማይሞተውን ሊለብስ በዚያን ጊዜ ሞት ድል በመነሣት ተዋጦ ተብሎ የተጻፈው ቃል ይፈጸማል።

የዚህ ርእሰ መደምደሚያ

አድበንቲሶቶች ክርስቲያን ለመሆን በሚከተሉት ምክንያቶች አይችሉም፤

ሀ/ ከዐሠርቱ ትእዛዛት ወይም ቃላት አንዱ በባልንጀራህ ላይ በሐሰት አትመለከር ነው። (ዘፀ.20:16) አነሱ ግን በተራ ሰው ላይሆን ያውም በፈጣሪያቸው በኢየሱስ ክርስቶስ ላይ ያልሠራውን ሠራ እያሉ፤ በሐዋርያትም ላይ ያልሠሩትን ሠሩ፤ ያላደረጉትን አደረጉ፤ ያልሆኑትን ሆኑ አያሉ፤ የውሸት ፕሮፓጋንዳ (በርብትና) በቅድስት ቤተ ክርስቲያን ላይ ይነዛሉ። ላያውቁት ይዘውት በሚዞሩ መጽሐፍ ቅዱስም እናምናለን እያሉ ይገጠረዛሉ።

ለ/ በሰርየተ ኅጢአት (ለኅጢአት ግስተሰርያ) ነው፤ ሥጋዬን ለትበሉ፤ ደሚን ለትጠጡ ካልናራችሁ በራሳችሁ (በሥራችሁ) ሕይወት የላችሁም ብሎ የሰጠውን ሥጋ መለኮት፤ ደመ መለኮትም (ቁርባን) ካንተ የምንበልጥ እኛ ነን በለው፤ ሥጋዬ ያልሽው መታሰቢያ እንጂ አማኖዎ አይደለም፤ ኅጢአት ለማስተሰርይም አይችልም ብለው፤ የክርስቶስን ትእዛዝ ባለመቀበላቸው ክርስትናን የመሠረተው የክርስቶስ ተከታዮችም ሆነ ታዛዦች አይደሉም። ግመን፤ መከተል፤ የመሪውን ትእዛዝ መቀበል እንጂ ግወቅና ግጭባርባር ብቻ አይደለምና። (ማቴ.26:26-28፤ ዮሐ.6:31-70፤ 1ዮሐ.2:4-6)

ሐ/ ሕፃን ባለግጥበቃቸውም ከሐዋርያት ጋራ አይመሳሰሉም፤ (ግብ.ሐ.16:15፤33)

መ/ ቅዱሳን መላእክትና ጸድቃን ለማዕታትን በሕይወተ ሥጋ ነው እንጂ ከሞቱ በኋላ ለያማልዱም ይላሉ፤ ድውይ ፈውሉ፤ ሙት አንሡ፤ አንካላ አርቱ፤ የምትፈልጉትን ለምኑኝ አስጣችኋለሁ ሲላቸው፤ እስከ

የእድበንቲስቶች ኢክርስቲያናዊ ትምህርት

ዕለተ ሞታችሁ ያላቸው ይመስል። እግዚአብሔርም እምላክ ሕያዋን እንጂ እምላክ ሙታን ይመስል። እግዚአብሔር አንድ ጊዜ ከሰጠ የማይጸጸት እምላክ ነው፤ የእግዚአብሔር ቃል ኪዳን ተቀባዩ ንቅት፣ ጠቅጥቆት ካልሄደ በቀር፣ እግዚአብሔር ተጠጥቶ ከዚህ ዓለም አሳፊ ሕይወት፣ ወደ ዘለዓለማዊ ሕይወት በሞት ድልድይነት ተሸገረ ብሎ ሰጠታውን እይቀማም፤ ከዚህ ላይ ግን ጻድቃን ከሞቱ ወዲያ እያግልዱም የሚሉ ወንጌላውያን የሚከተሉትን ጥቅሶች መላልሰው እንዲያነቡ በትሕትና ይጋበዛሉ። ከዚያው ጌታ በኔ የሚያምን እኔ የምሠራውን ሥራ ይሠራል፤ ከዚያም የበሰጠ ይሠራል ብሏል፤ (ዮሐ.14:12) የሱ ሥራ ምንድር ነው? በመጀመሪያም በመስቀል ላይ፤ ጓሳም ሙቶ ተነሥቶ በአባቱ ቀኝ ሁኖ በጠቅላላ ለዓለም ለእያንዳንዳችንም ሲያግልድ እንደሚኖር በቅዱሳት መጻሕፍት ቁልጭ ብሎ ተጽፏል፤ ተነግሯል፤ ሲነገርም ይኖራል። ይህ ከሆነ ጻድቃን ሰማዕታት፣ ሐዋርያት እያግልዱም፣ ከሞቱ በኋላ ቃል ኪዳናቸውን ተገፈዋል የሚሰው፣ የፈጠራ ትምህርት ከሄት መጣ? ቅዱሳት መጻሕፍትን እውቃለሁ የሚል ሁሉ ግወቅ ብቻ ሳይሆን የሚያዝዙትንም መከተል አለበት።

ከሁሉም እግዚአብሔር ቃል ኪዳን ከሰጠ፣ ተቀባዩ ካሳጠፉ በቀር፣ የማይቀማ፣ ከማስ ያማይጸጸት መሆኑን ሰማወቅ ተሸክመውት ከሚዞሩት መጽሐፍ ቅዱስ የሚከተሉትን ቁጥሮች እንዲያነቡና እንብበውም እንዲቀበሏቸው፣ ለመጽደቅ ሐሳብ እንዳላቸው ይጋበዛሉ።

(ዘፍ.22:16-18፤ መዝ.88(89):19-51፤ 94(95):11፤ 131(132):11፤ ኢሳ. 14:24-27፤ 62:8:12፤ ሉቃ.1:73-75፤ ሮሜ.11:29፤ ዕብ.3:11፤ 6:17-18) ከዚህ በላይ በተጠቀሱት ጥቅሶች በተረጋገጠው በማይታበሰው ቃሉ መሠረት፣ ስምኑ ይሰጣችኋል፤ ደጅ ምቱ ይከፈትላችኋል፤ በእኔ የሚያምን እኔ የምሠራውን ሥራ ይሠራል፤ ከዚያም የበሰጠ ይሠራል፤ ድውይ ፈውሱ፤ ሙት አንሠ ስምጸም እንደ፤ በምድር ያሠራችሁት በሰማይ የታሠረ ይሁን ብሎ ቃል ኪዳን ገብቷል። ቃል ኪዳኑም ለዘለዓለም ነው እንጂ እስክትሞቱ ወይም እስክታረጁ ወይም እስከ እገሌ ቀን የሚል አይደለም። ይህንንም የሚከተሉት ጥቅሶች ያረጋግጣሉ፤ ግቲ.10:1፤ 8፤16:19፤ 18:18፤ 19:27-28፤ ዮሐ.20:23፤ ግር.6:7፤ ሉቃ.9:1፤

አንድ አርፍ፡ አንድ መጋጋ

ለምኑ ይበጣችኋል፤ ግቲ.7:7-11፤ ግር.11:24፤ ዮሐ.14:13-14፤ 15:7፤ 16:23-24፤ ያዕ.1:5፤ 1ዮሐ.3:22፤ 5:14-15።

ነፍሰም ዘለዓለም ሕያው ናት፤ ነፍስ ለጊዜው እስከ ትንሣኤ ከሥጋ በሥጋዊ ሞት ትለያለች እንጂ ለዘለዓለም ሕያው አንደሆነች ይህንን የሚክዱ አንደ አድበንቲስትና የጀሆባ ምስክሮች ተሸክመውት ከሚዞሩት መጽሐፍ ቅዱስ የሚከተሉት እናቅጽ የተጠቀሱትን ጥቅሶች እንዲያነቡ ይጠቀማሉ፤ ገና በጥንተ ተፈጥሮ (ዘፍ.2:7) እግዚአብሔር አምላክም ሰውም ከምድር አፈር አበጀው በአፍንጫውም የሕይወት አስትንፋስን እፍ አለበት፤ ሰውም ሕያው ነፍስ ያለው ሆነ። እግዚአብሔር ከፈጠረው እንስሳ ሁሉ ሕያው ነፍስ ያለው አስትንፋስ ከሰው በቀር የለም። በዚህም ነፍስ የመለኮት ቁራጭ፡ ቅናሽ መሆኗን እንረዳለን። መለኮት መንፈስ ነው አይሞትም፤ ነፍሰም ለጊዜው በመዋቲ ሥጋ ትደር እንጂ መንፈስ ናት፤ ለዘለዓለም ሕያው ናት። መክ.12:7፤ አፈርም ወደ ነበረበት ሳይመለስ፤ ነፍሰም ወደ ሰጠው ወደ እግዚአብሔር ሳይመለስ ፈጣሪህን አስብ።

ግቲ.10:28፤ ሥጋን የሚገድሉትን ነፍሶችን ግን ለመግደል የማይቻላቸውን አትፍሩ። (ሉቃ.12:20) ግር.9:43-48፤ 1ቆሮ.15:53-55፤ ራእይ.20:4-6

አድበንቲስቶች ምንም እንኳ እርስ በርሳቸው ቢረዳዱ፡ ትምህርት ቤት ቢከፍቱ፡ ሆስፒታል ቢሠሩ፡ የጸሎት ቤት ቢያንዱ በብዙ ሥራቸው አይሁድን ስለሚመስሉና ከክርስቲያን ይልቅ እስራኤልነት ስለሚቀርባቸው፡ ከወንጌል አሪትን ስለሚወዱ፡ ከክርስቶስ ይልቅ ሙሴን ስለሚያከብሩ በየጊዜው የሚፈጥሩት መጽሐፈ ባልቲትም ስለሚነትታቸው ከግንበረ ክርስቲያን ጋራ ለመደባለቅ ብዙ ዘመን ይወስድባቸዋል ያውም ቢፈልጉ።

የክርስቶስን መምጫ ቀን እናውቃለን በግለትና ዘለዓለማዊ ኩነኔ የለም በግለት ከጀሆባ ምስክሮች ጋራ ስለሚመሳሰሉ ወንጌልን ትተው አንድ መጽሐፍ አውጥተው ሃይማኖታቸውን ቢሰብኩ ጥሩ ነበር፤ የማይቀበሉትን መጽሐፍ ተሸክሞ ከመዞር።

ሰው ዘለዓለማዊ ነው፤ ጀሆባውያንና አድበንቲስቶች የሰው ሕይወት መነሻ እንጂ መድረሻ፤ ጥንተ ተፈጥሮ እንጂ ፍጻሜ እንደሌለው ለማወቅ ቢፈልጉ የሚከተሉትን ጥቅሶች ያንቡ። ዳን.12:2፤ ግቲ.25:46፤ ዮሐ.6:27፤ 10:28፤ ሮሜ.2:7፤ 6:22፤ 1ጢሞ.6:19፤ ቲቶ.1:2፤ 1ዮሐ.2:25፤ ዩዮ.8:21፤ ሉቃ.20:36፤ ዮሐ.6:50፤ 8:51፤ 11:26፤ ሮሜ.2:7፤ 1ቆሮ.15:53፤ 2ቆሮ.5:1፤ 1ተሰ.4:17፤ 2ጢሞ.1:10፤

Books Consulted on the Seventh-day Adventists Doctrine.
 Aeschliman, Carlos E., The Faith of Jesus, First Edition,
 Central American Union.

1. Seventh-day Adventists Believe...

A Biblical Exposition of 27 Fundamental Doctrines
 Ministerial Association General Conference of Seventh-
 day Adventists 6840 Eastern Avenue NW. Washington, DC
 20012. First Printed May 1988, 80,000 Second June 1988,
 100,000

1. אֱלֹהִים יְהוָה י.4.

2. " " 7:16.

3. " " 7:28.

4. " " 7:36.

5. " " 7:58.

6. " " 7:68.

7. " " 7:78.

8. " " 7:98.

9. " " 7:106.

10. " " 7:118.

11. " " 7:134.

12. " " 7:152.

13. " " 7:170.

14. " " 7:180.

15. " " 7:194.

16. " " 7:206.

17. " " 7:216.

18. " " 7:232.

19. " " 7:248.

20. " " 7:268.

21. " " 7:278.

22. " " 7:294.

23. " " 7:312.

24. " " 7:332.

እገድ እረኛ፡ እገድ መገጋ

- 25. " " 7:348.
- 26. " " 7:362.
- 27. " " 7:374.

2. Adventists Affirm, Vol 8 No 2. A Publication Affirming Seventh-day Adventist Beliefs Fall 1994.

3. Adventists Affirm, Vol 8, No.3 A Publication Affirming Seventh-day Adventist beliefs Year-end 1994,

4. Haynes, Carlyle, Seventh-day Adventists, Their work and Teaching, Review and Herald Publication Association, Taroma Park Washington, D.C.1940.

5. Ruth Tucker, Strange Gospels, Marshall Pickering, 1991.

6. Seton, Benard E, These Truths We Hold, Studies in Christian Doctrine, Volume 1. Review and Herald Publishing Association, Washington, D.C. 20012. 1981. of the same Author and Title Second Volume.

7. Spicer, William, A., Signs of Christs Coming foretold in Mathew 24 Reivew and Herald Publishing Association, Washington D.C.1941.

ምዕራፍ ሃያ አራት

በባልዮሳውያንና አርዮሳውያን

ቅዱስ ጳውሎስ (2ጢሞ.3:5-9) ነገር ግን በመጨረሻው ቀን የሚያስጨንቅ ዘመን እንዲመጣ ይህን ዕወቅ። ሰዎች አራሳቸውን የሚወዱ ይሆናሉና፤ ገንዘብ የሚወዱ ትንቢተኞች፤ ተሳታፊዎች፤ ለወላጆቻቸው የማይታዘዙ፤ የማያመሰግኑ፤ ቅድስና የሌላቸው፤ ፍቅር የሌላቸው፤ ዕርቅን የማይሰሙ፤ ሐሚተኞች፤ አራሳቸውን የማይገዙ፤ ጨቃኞች፤ መልካም የሆነውን የማይወዱ፤ ከዳተኞች፤ ችኩሎች፤ በትዕቢት የተነፉ፤ ከእግዚአብሔር ይልቅ ተድላን የሚወዱ ይሆናሉ፤ የአምልኮት መልክ አላቸው፤ ገይሉን ግን ከደዋል፤ ከእነዚህ ደግሞ ራቅ ወደ እየቤቱ ተፈሎክሎከው እየገቡ ገጪአታቸው በልዩ ልዩ ምክንያት የሚወሰዱትን ሁል ጊዜም እየተግሩ እውነትን ወደግወቅ ሊደርሱ ከቶ የማይቻሉትን ሞኞችን ሴቶች የሚግርኩ ከነዚህ ዘንድ ናቸውና ያለውም ደርሶላቸው በባልዮሳውያን አርዮሳውያን ተሸከመውት ዓለምን ለግታለል ከሚዞሩት መጽሐፍ ቅዱስ አንዱ ዐረፍተ ነገር እንኳ አትገባቸውም። ወይም ዐይተው እንዳላዩ ይዘሏቸዋል። ስለዚህ በባልዮሳውያንና አርዮሳውያን በቅድሚያ ለአጠቃላይ መግቢያ የሚከተሉትን ጥቅሶች እንዲያነቡ ይለመናሉ፤ ለእነዚህ መናፍቃን እመልሳለሁ የምትልም ልብ አድርገህ እንድታጠናው ትመከራለህ። እግዚአብሔር እብ በተለየ አካሉ አምላክ፤ ማቴ.11:25፤ ዮሐ.17:3፤ ዘፍ.1:1፤ ዘፀ.3:5-22፤ 20:2-7፤

እግዚአብሔር ወልድም ፍጹም አምላክ ነው፤ ዮሐ.1:1-5፤ ኢሳ.9:6፤ ይሁ.1:4፤ ማቴ.12:18፤ 17:5፤ ማር.9:7፤ 14:36፤ ሉቃ.9:35፤ መዝ.2:7-9፤ ኢሳ.42:1፤ 2ኢጥ.1:17፤ 1ጢሞ.1:17፤

እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ፍጹም አምላክ ነው፤ ሐዋ.5:3-4 ሦስቱም በሥላሴ በም ይጠቀሳሉ፤ (ማቴ.28:19) ሦስቱ በላሴ አንድ አምላክ እንጂ ሦስት አግልእክት አይደሉም (ዮሐ.10:30፤ 1ቆሮ.8:4፤12:3፤ ኤፌ.4:6፤ ዮሐ.3:16፤ ሐዋ.4:12፤ 10:30፤ ዮሐ.14:6፤ ማቴ.11:27፤ 16:17፤ 1ዮሐ.5:12፤ 2:23፤ 2ዮሐ.1:9፤ 1ዮሐ.4:15፤ 5:5፤ 20፤ 4:15፤ ሮሜ.8:9፤

የሰባልዮስና የአርዮስ ተከታዮች በዘመናችንም በሀገራችን ገብተው ኅጋውን ሕዝብ ስለሚያተራምሱት ከዚህ ቀጥለን በሰፊው እናያቸዋለን።
በመጀመሪያ በባልዮሳውያን

በባልዮሳዊነት መቼ እንደ ተጀመረ ዘመኑ፤ የት እንደተነሣ ምንጩ፤ እይታወቅም፤ ገንና የተሰበከው ግን በሁለተኛና በሦስተኛው መቶ ዘመን ነው። በእስያና በሮም የዘሩት ግን ፕራክሰያና ናዮቶስ ይባላሉ። ከእነሱ

አንድ አረኛ፡ አንድ መንጋ

በኋላ ታላቁ ሰባኪው ሰባልዮስ ስለነበረ በእሱ ሰም ተጠርቷል። ይህን ኑሩቄ የሮም ቤተ ክርስቲያን በፖፕ ካሊስቱስ መሪነት ገዝታዋለች።

ሰባልዮሳዊነት ብዙ የሰምና የግብር፡ የአቀራረብ መሻሻል መለዋወጥ ደርሶበታል። በሰም (Monarchianism, Patripassianism Sabellianism, Unitarianism, Modalism) በእስተርእዮና በግብር በብሉይ ኪዳን አብ ፈጣሪ ዓለማት፡ ወሃቤ ሕግ (ሕግ ሰጭ) በሐዲስ ኪዳን ከድንግል ግርያም ተወልዶ መድኃኔ ዓለም፡ በሐዋርያት ላይ ወርዶ በልሳን ሊያናግር፡ ጥብዓት (ድፍረት) ሊሰጥ ደግሞ ቀዳሲ ይባላል እንጂ፡ ያው አንድ ገጽ፡ አንድ አካል ነው ይላሉ። ሰባልዮሳውያንና አርዮሳውያን (የጀሆባ ምስክሮች) የመሐመድ ፈታውራሪዎች ናቸው። የጀሆባ ምስክሮችስ ከቦታቸው እንደምናየው ለክርስትና ከመሐመዳውያንም ይርታሉ። እነዚህ ሁለቱ ሰባልዮሳውያንና የዘመኑ አርዮሳውያን ተሸክመውት ከጊዞሩ መጽሐፍ ቅዱስ እንዲን ታልም አያምኑ፤ ከሁሉም የግሪክነት ክርስቲያኑን ለግላት መጽሐፍ ቅዱስ እየጠቀሱ በገዛ መጽሐፋችን ያልተግረውን ጎጋ ሕዝብ ግጭበርበራቸው ነው።

በዚህ ምዕራፍ የጀመርነውን ሰባልዮሳን ከጨረስን በኋላ በግብርናው ደግሞ አርዮሳውያንን እናያለን። ሰባልዮሳውያን ሦስት ሥላሴ የግሪካ ነገር የለም፤ እግዚአብሔር አንድ ገጽ ነው ይላሉ፤ ልክ እንደመሐመድ። በኦሪት እግዚአብሔር አብ፡ በወንጌል እግዚአብሔር ወልድ፡ በቤተ ክርስቲያን እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ይባል ይላሉ። ይህም አንድ ሰው አንድ ግብሩና ቦታው፡ ሰው እንደግሪኩ የወጣው ግላት ነው፤ ይሸውም መኪና ሊነዳ ነጂ፡ ወይም ሾፈር፡ ወይም ተላፍሮ ይሄድ እንደሆነ ተላፋሪ፡ በእግሩ ይሄድ እንደሆነ እግረኛ፡ ውሃ ይዋኝ እንደሆነ ዋናተኛ፡ እንደ ሥራው እንደግሪኩ ግላት ነው እንጂ ሦስት ገጽስ የለውም ይላሉ።

ከዚህም በላይ በዘመኑ አርዮሳውያንና ሰባልዮሳውያን ሥላሴ የግል ታል በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ስለሌለ ክርስቲያናዊ አይደለም ይላሉ። በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ የአምላክን ዋሕድና (አንድነት) ሦስትነት የግን ልጡ ዐረፍተ ነገሮች ሰላሉ፡ በበዓለ ሰዋሰው ደምብ ይህን አላብ ለመግለጥ የሰሜን አፍሪካ ነባሴ መለኮት ቲርቲሊያኖስ Trinitas (trinity) Trias ብሎ ሰየመው። Trinity በእንግሊዘኛ፡ ሥላሴ በግዕዝና በአግርኛ

ሰባልዮሳውያንና አርዮሳውያን

ሦስትነት ግለት ነው። ምሥጢረ ሥላሴ ባጠቃላይ ከሁሉም ሁሉን ይወቅ ከገጽ 23-42 በሰፊው ተገልጦና ያነን ያነቧል። ከዚህ ግን ሰባልዮሳውያን እንደሚሉት አግዚአብሔር አንድ ገልጽ ብቻ እንዳልሆነ አስረድተን እናልፋለን። በሀገራችንም Only Jesus (ኢየሱስ ብቻ) የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን፣ ሰባልዮሳውያን ይባላሉ። ለሰሐተታቸው ምክንያት የሆነውም የሚከተለው ጥቅስ ነው፡ የሐ. ምዕራፍ:14፣ ቁ.8-11፤ ፊሊጶስም ጌታ ሆይ! አብን አሳየንና ይበቃናል አለው። ኢየሱስም አለው፤ አንተ ፍሊጶስ ይህን ያህል ዘመን ካንተ ጋር ስኖር አታውቀኝምን? እኔን ያየ አብን አይቷል፡ እንደትሰ አንተ! አብን አሳየኝ ትላለህ? እኔ በአብ እንዳለሁ፡ አብም በእኔ እንዳለ አታምንምን? እኔ የምነግራችሁን ቃል ከራሴ አልናገረውም፡ ነገር ግን በእኔ የሚኖረው አብ እሱ ሥራውን ይሠራል። እኔ በአብ እንዳለሁ አብም በእኔ እንዳለ አመኑኝ፡ እኔን ያየ አብን አይቷል አለ እንጂ እኔ አብ ነኝ አላለም። እኔን ያየ አብን አየ ግለትም እኔና አብ እንመሳሰላለን ግለት አንጂ እኔ አብ ነኝ ግለት አይሆንም። አንድ ገጽ ሰባልዮሳውያን እንደሚሉት ቢሆን ኖሮ አብ ነኝ ብሎት ያርፍ ነበር።

ከዚህ ቀጥሎም የሐ.14:20፤ እኔ በአባቴ እንዳለሁ እናንተም በእኔ እንዳላችሁ እኔም በእናንተ እንዳለሁ በዚያን ቀን ታውቃላችሁ። በዚህም አንዱ ባንዱ አግዚአብሔር በሰው ቢያድር፣ ሰው ግንደረ አምላክ መሆኑን፣ ሰው ደግሞ በአግዚአብሔር ቢኖር የአግዚአብሔር ታዛዥ መሆኑን ይገልጣል እንጂ እንደ ሰባልዮሳውያን ከአግዚአብሔር ጋር ተደባልቆ አንድ ገጽ መሆናችንን አይገልጥም።

ሁለተኛውም ቁ.23 ኢየሱስም መለሰ አለውም፤ የሚወደኝ ቢኖር ቃሌን ይጠብቃል፤ አባቴም ይወደዋል ወደሱም እንመለሳለን፤ በእርሱም ዘንድ መኖሪያ እናደርጋለን። አሁንስ አብና ወልድ ስላደሩበት ሰውየው ከሁለቱ ጋር ተጨፍልቆ አንድ ገጽ ሆነ ግለት ነው? ወይስ መንፈስ ቅዱስን ተካው ግለት ይሆን? ያለዐዋቂ ሳሚ ንፍጥ ይለቀልቃል ሆነና ዐረፈ። አብና እኔ አንድ ነን ስላለ አንድ ገጽ ነው ይላሉ፤ ሁለተኛው 17:11፣ ቅዱስ አባት ሆይ! እነዚህን የሰጠኸኝን እንደኛ አንድ እንዲሆኑ በሰምህ ጠብቃቸው። አብና እኔ አንድ ነን ያለው ወልድ ወይም ኢየሱስ አሁን ደግሞ ምእመናኑ እንደኛ አንድ እንዲሆኑ በሰምህ ጠብቃቸው ካለ ምእመናን ሁሉ ተሰብስበው ከአንድ አምላክ ጋር ተደባልቀው አንድ ገጽ ይሁኑ ግለት ይሆን? ሦስት አካል፣ ሦስት ገጽ፣ በሥላሴ ብዙ አግልክትን

አንድ እረኛ፡ አንድ መንጋ

ያሳያል ሲሉ፡ ወይም ፈርተው ሲሸሹ ምእመኑን ሁሉ አግልክት አደረጉትና ዐረፉ።

ወደ እኔ መጥተው ሲያስረዱኝ ይዋክሩት አራቱ ሰባልዮሳውያን መጀመሪያ ሰዋሰው አይገባቸውም፤ ነጠላና ብዙ ወይም አንድና ብዙ አይለዩም። እንዲያውም መጽሐፍ ቅዱስ ይዘው ከቅዳሴ በቀር ሌላ የግያውቁትን ሰዎች የሚያታልሉ ናቸው። የሥላሴን አንድነት ሦስትነት ራሳቸው በጠቀሱት በዮሐንስ ወንጌል ብቻ ለግስረዳት እጅምራለሁ። ይህን ለግስረዳት የተግረው ሰው የሚያስፈልገው ትንሽም ሦስትነት ነው እንጂ አብና ወልድን አባትና ልጅንግ ለግስረዳት ዐይን ጨፍና መጻሕፍተ ሐዲሳትን መግለጥ ብቻ ይበቃል። በዚህ መሠረት የተጠቀሰውን ወንጌል ከመጀመሪያው ምዕራፍ ጀምረን አሳልፈን እንጥቀስ፤

1. ዮሐ.1:1፤ በመጀመሪያ ቃል ነበረ፤ ቃልም በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ፤ ቃልም እግዚአብሔር ነበረ። ገና በመጀመሪያ ቃልም በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ ብሎ ሁለት መሆናቸውን ይናገራል።

2. 18 መጽሐፍ ቢሆን እግዚአብሔርን ያየው አንድ በንኳ የለም። በአባቱ ዕቅድ ያለ አንድ ልጅ እርሱ ተረከው። አሁንም ሁለት አንደሆኑ አባትና ልጅ እንዳሉ ተናገረ።

3. 29-35 በበነጋው ዮሐንስ ኢየሱስ ወደ እሱ ሲመጣ ዐይቶ እንዲህ አለ፤ እነሆ! የዓለምን ኀጢአት የሚያስወግድ የእግዚአብሔር በግ፤ አሁንም በተዛራሪ ሁለትነታቸውን ተናግሯል።

4. ከዚህ ቀጥሎ ይኸው ዮሐንስ በጊዜ ጥምቀት ሦስትነታቸውን ሥሉስ ቅዱስ ሦስት ገጸት መሆናቸውን መሰክሯል። ግብ.3:16-17፤ ግር.1:10-11፤ ኢየሱስም ከተጠመቀ በኋላ ወዲያው ከውሃ ወጣ፤ እነሆም ለግያት ተክፈቱ፤ የእግዚአብሔር መንፈስም እንደ ርግብ ወርዶ በአሱ ላይ ሲቀመጥ ዐየ። እነሆም ድምፅ ከሰማያት መጥቶ በእርሱ ደስ የሚለኝ የምወደው ልጄ ይህ ነው አለ። በዚህም በእግዚአብሔር አብ በድምፁ፡ እግዚአብሔር ወልድ ከድንግል ግርያም በመወለዱ በአካሉ፡ በእግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ በአምላክ ርግብ ወርዶ ከራሱ ላይ በመቀመጡ ሦስትነታቸው ፍርጥርጥ ብሎ ተገልጧል። የሥጋና የኃላፍ ዐይን ላለው ከዚህ የበለጠ መነጠር የለም። ይህም የአባትና የልጅ ምስክር ነት በደብረ ታቦር ተደግጿል፤

ለባልዮሳውያንና አርዮሳውያን

5. ግቲ.17:51 ግር.9:2-51 በርሱ ደስ የሚለኝ የምወደው ልጄ ይህ ነው፤ አርሱን ሰውት የሚል ድምፅ መጣ።

መጽሐፍ ቅዱስን እናምናለን የሚባለው ይህ ሁሉ እየተካደ ነው። ይህን የመለለው መረጃ ተገልጧል አያልቅም፤ ግን ለአንባቢ እስኪበላቸው ወደዚያው ወደ ዮሐንስ ወንጌል ተመልሰን የመሰለንን ያህል ጠቅሰን ወደ ሌሎች አርእስት እንለፍ፤

6. ዮሐ.3:16-181 በእርሱ የሚያምን ሁሉ የዘለዓለም ሕይወት እንዲኖረው እንጂ እንዳይጠፋ እግዚአብሔር እንድያልጁን እስኩባቸው ድረስ ዓለሙን እንዲህ ወዷልና። ዓለም በልጁ እንዲድን ነው እንጂ በዓለም እንዲፈርድ እግዚአብሔር ወደ ዓለም አባከውምና። በእርሱ በሚያምን አይፈርድበትም፤ በማያምን ግን በእንድ በእግዚአብሔር ልጅ ለም ለላላመነ እሁን ተፈርዶበታል።

ከዚህም በእግዚአብሔር ልጅ በኢየሱስ ስም ያላመነ ተፈርዶበታል፤ ይፈረድበታል እሱ እንጂ በእኔ በእግዚአብሔር አብ ስም ያላመነ አላለም። ኢየሱስ እግዚአብሔር ወልድ በፈቃዱ በመንፈስ ቅዱስ ሥምረት በእግዚአብሔር አብ ባኪነት ለውን ለግዳን ከቅድስት ድንግዳ ግርያም ሥጋ ለብሶ ሲወለድ የተሰጠው ስም እንጂ የእግዚአብሔር አብ ስምም አይደል። በቅዱሳት መጻሕፍትም በቦታው እንደምናየው እግዚአብሔር አብ ኢየሱስ ስሜ ነው ሲል ተሰምቶም አይታወቅ። (ግቲ.1:21-23) እንደ ለባልዮሳውያን ሥጋ የለበሰ እግዚአብሔር አብ ከሆነ እኔ ነኝ ቢል ምን ቸገረውና ነው ልጄ! ልጄ! የሚል? እሱን ኢየሱስንም አባቲ! አባቲ! ምን አለኝው? ለአንባቢ መረጃው ይህ ብቻ እንዳይመሰልው ትንሽ እንጨምርበት እንጂ ከለባልዮሳውያን ትምህርት ልክ እንደ ጄህባ ምስክሮች የሰናፍጭ ቅንጣት ታህል እውነት የለችም። በሁለቱም ዘንድ እውነት (ጽድቅ) እንዳትንካቸው የገለፍ ልብላቸውን ከፍ ከፍ አድርገው ጎን ጎን ነው እያለፉ የሚሄዱ።

7. 34-361 እግዚአብሔር የላከው የእግዚአብሔርን ቃል ይናገራልና፤ እግዚአብሔር መንፈሱን ሰፍሮ አይሰጥምና። እባት ልጄን ይወዳል፤ ሁሉንም በእጁ ሰጥቶታል። በልጁ የሚያምን የዘለዓለም ሕይወት አለው። በልጁ በማያምን ግን የዘለዓለም ፍጣ በእርሱ ላይ ይኖራል። እንጂ ሕይወትን አያይም። እሁንስ በልጁ በልጁ ከግለተ በእኔ ግዕዝ አይቀናም ወይ?

አንድ እርዥ፡ አንድ መንጋ

8. 4:34I ኢየሱስም እንዲህ አላቸው፤ የኔሰ መብል የላከኝን ፈቃድ እደርግ ዘንድ፤ ሥራውንም እፈጽም ዘንድ ነው። ባኪና ተላኪ ሁለት አካላት እንዳሉ ጥቅሶች ሁሉ ይመሰክራሉ።

9. 5:17-18I ኢየሱስ ግን አባቲ እስከ ዛሬ ይሠራል፤ እኔም ደግሞ እሠራለሁ ብሎ መለሰላቸው። እንግዲህ ሰንበትን ሰለኸረ ብቻ አይደለም ነገር ግን ደግሞ ራሱን ከእግዚአብሔር ጋራ እስተካክሎ እግዚአብሔር አባቲ ነው ስላለ፤ አይሁድ ሊገድሉት በጣም ይፈልጉት ነበር። ከዚህም ተላኩህ ከግለት እኔው እራሴ መጣሁ አይቀልም ወይ?

10. 19-46I ስለዚህ ኢየሱስ መልሶ እንዲህም አላቸው፤ እውነት እውነት አላችኋለሁ አብ ሲያደርግ ያየውን ነው አንጂ፤ ወልድ ከራሱ ሲያደርግ ምንም አይችልም፤ ያ የሚያደርገውን ሁሉ ወልድ ደግሞ ያደርጋልና። አብ ወልድን ይወዳልና የሚያደርገውን ሁሉ ያሳየዋል፤ እናንተም ትደነቁ ዘንድ ከዚህ የሚበልጥ ሥራ ያሳየዋል። አብ ሙታንን እንደሚያስነሣ፤ ሕይወትም እንደሚሰጣቸው እንዲሁ ወልድ ደግሞ ለሚወዳቸው ሕይወትን ይሰጣቸዋል። ሰዎች ሁሉ አብን እንደሚያከብሩት ወልድንም ያከብሩት ዘንድ ፍርድን ሁሉ ለወልድ ለጠው እንጂ አብ በእንድ ሰው ስንኳ አይፈርድም። ወልድን የግያክብር የላከውን አብንም አያከብርም። እውነት እውነት አላችኋለሁ ቃሌን የሚሰግ በላከኝም የሚያምን የዘለዓለም ሕይወት አሰው።

አንባቢ ሆይ! ይህን ምዕራፍ ካነበብህ በኋላስ አሁንም አንድ ገጽ፤ አንድ አካል ብቻ ነው የሚታይህ? የእግዚአብሔር አብ አባትነት፤ የኢየሱስ ክርስቶስ ደግሞ የእግዚአብሔር ልጅነት አይታይህም ወይ? እንደዚህ ያሉትን ጥቅሶች ገልብጼው እጩላለሁ ግለት ቢያንስ የመጽሐፍ ቅዱስን አንድ አራተኛ እጽፋለሁ ግለት ስለሆነ የጥቂቶችን ምዕራፍና ቁጥር ሰጥተን ወደ ሌላው እናልፋለን።

11. 6:29I 32I 37I 38I 40I 44I 57I 69I 7:16I 8:14-20I 25-30I 38I 40I 42I 49I 54-55I 9:4I 10:7-9I 15I 17-18I 25I 29I 30I 32I 36-38I 11:27I 41-42I

12. 27-28I 44-45I 49I 13:1I 3I 20I 14:1-3I 6I 12I 15-16I ብትወዱኝ ትእዛዜን ጠብቁ እኔም አብን እለምነዋለሁ፤ ለዘለዓለም ከእናንተ ጋራ እንዲኖር ሌላ እጽናኝ (ጠበቃ አግላጅ) ይሰጣችኋል፤ ከዚህ ላይሰ ሦስት መሆናቸውን ግልጥ አድርጎ ተናገረ። ለሥሉስ ቅዱስ ከዚህ

ስባልዮሳውያንና አርዮሳውያን

የበለጠ ግሰረሻ የለም። 20-21፤ 23-24፤ 26፤ 28፤ 31፤ 15:1-2፤ 8-10፤ 15-16፤ 21፤ 23፤ 26፤ ይህም ሥላሴን ይገልጣል። 16:3፤ 5፤ 7-10፤ 13-15፤ 17፤ 23፤ 26-30፤ 32፤...

አንድነትና ሦስትነት የተገለጠበት ስለሆነ ምዕራፍ 17ትን በመላ ግንባብ ያሰፈልጋል። በተለይ 21 ቁጥር ደግሞ አገተ አባት ሆይ! በእኔ እንዳለህ እኔም በአንተ፤ እነሱም ደግሞ በእኛ አንድ ይሆኑ ዘንድ እለምንሃለሁ። ይህ ጥቅስ ደግሞ አብና እኔ አንድ ነን በሷልና አንድ ገጽ አንድ አካል ነው እያሉ የሚቃሩትን ቅጀት ብትንትኑን ያወጣል። 19:7፤ 20:17፤ 21፤ ሌሎች ወንጌላትና ሐዋርያትም ከዚህ ያላነሰ ግሰረሻ አንዳላቸው የተረጋገጠ ነው። ከዚህ ግን ስለ ብራና ዋና ዋናችን ጠቅስን እናልፋለን፤ ግቴ.27:46፤ በዘጠኝ ሰዓትም ኢየሱስ ኤሱሄ ኤሱሄ ላግ ሰበቅታኒ? ብሎ በታላቅ ድምፅ ጨኸ፤ ይህም እምላኬ! እምላኬ! ስምን ተወኸኝ ግለት ነው። ሌላ ሰሚ ከሌለ ስምን? ወደ ግን ይመሃል?

28:18፤ ኢየሱስም ቀረበና እንዲህ ብሎ ተናገራቸው፤ ሥልጣን ሁሉ በሰግይና በምድር ተሰጠኝ፤ እንግዲህ ሂዱና እሕዛብን ሁሉ በእብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስም ስም እያጠመቃችኋቸው፤ ያዘዝኋችሁንም ሁሉ እንዲጠብቁ እያስተግራችኋቸው ደቀ መዛሙርት አድርጓቸው። ስጭና ተቀባይ ከሌለ እንዴት ሥልጣን ሁሉ ተሰጠኝ ይላል። በግብረ ሐዋርያት ኢየሱስን ለማሳወቅ ሲባል በኢየሱስ አመኑ ለግለት እንደተነገረው ቢሆን ኑሮ በእብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ስም አጥምቁ ብሎ እንዴት ያዘዝ ነበረ?

ከዚህ ቀጥለን ደግሞ ከሐዋርያት ትንሽ እንጥቀስ፤

13. ሐዋርያት፤

ቅዱስ ኢፕሮስ የፋሪቅሊጦስ ዕለት፤ ግብ.ሐዋ.2.....፤ እግዚአብሔር ግን የሞትን ጣር አጥፍቶ አስነሣው፤ ሞት ይይዘው ዘንድ አይችልምና። ከዚህም አስነሻና ተነሽ ሰላላ ሁለት መሆናቸው ተረጋግጧል። አለፍ ብሎም ቁጥር 34-36 ላይ ዳዊትን ጠቅሶ (መዝሙር 109:1) ጌታ ጌታዬን ጠላቶችህን ከእግርህ መርገጫ አስከደረግልህ ድረስ በቀኝ ተቀመጥ አለው አለ። እንግዲህ ይህን እናንተ የስቀላችሁትን ኢየሱስን እግዚአብሔር ጌታም ከርሰቶለም (ቅቡም ገፋይም መሲሕም ግስያለም) እንዳደረገው የእስራኤል ወገን ሁሉ ይወቅ። ከዚህም ሁለት ጌቶች እንዳሉ ቁልጭ ብሎ ይታያል።

አንድ እርዳታ አንድ መንጋ

ቀጥሎም ከቁጥር 13-16፡ የአብርሃምና የይሥሐቅ የያዕቆብም አምላክ የአባቶቻችን አምላክ እናንተ አሳልፋችሁ የሰማችሁትንና ፈታችሁ ቀርጦ ላለ በእርሳስ ፊት የካጃችሁትን ብላቴናውን እያሉበን ልብረው። እናንተ ግን ቅዱሱን ዳድቁንም ከጃችሁ፡ ነፍሱ ገዳዩን ሰው ይሰጣችሁ ዘንድ ለመናችሁ፤ የሕይወትንም ራስ ገደላችሁት፡ እርሱን ግን እግዚአብሔር ከሙታን አስነሣው፤ ለዚህም ነገር እኛ ምስክሮች ነን። በሰው ግመንም ይህን የምታዩትንና የምታውቁትን አጸናው። አንድ የደብረ ህይወት በእግዚአብሔር እንጂ በእያሁሱ ሰም በግመን ዳነ አይልም ነበር። 2ሐጥ.1:17፤

14. ቅዱሱ ሰግዕት ቅዱስ አስጢፋኖስም፤ በመንፈስ ቅዱስ ተሞልተው ወደ ሰግደ ቅኩር ብሎ ሲመለከት የእግዚአብሔርን ክብርና ሊያሰስን በእግዚአብሔር ቀኝ ቁም ዐየና እነሆ! ሰግደት ተከፍተው የሰው ልጅም በእግዚአብሔር ቀኝ ቁም አያለሁ አለ። (ግብ.7:56) አሁንም አንድ ነው የግሉ ልንገለጽ ዐይነ ልቡናው ታውሯል ከግለት በቀር ምን ይባላል?

15. ቅዱስ ዳውሎስ

ሀ/ ሮጌ 1:7-9 ከእግዚአብሔር ከአባታችን ከኔታም ከእያሁሱ ክርስቶስ ጸጋና ሰላም ፀእናንተ ይሁን። እምነታችሁ በዓለም ሁሉ ለሰጠላችን አስተዳደሩ ላለ ሁላችሁ አምላኬን በእያሁሱ ክርስቶስ እውሰግናለሁ፤ በልጁ ወንጌል በመንፈሱ የግንባላው እግዚአብሔር ምስክሩ ነውና።

ለ/ ነገር ግን ገና ገጠለተኞች ላለን ክርስቶስ ሰለኛ ሙቷልና እግዚአብሔር ሰለኛ ያለውን ፍቅር ያስረዳል። ይልቁንስ እንግዲህ አሁን ከደጃችን በእርሱ ከቀጣው እንድናለን። ጠላቶቻችን ላለን ከእግዚአብሔር ጋር በልጁ ሞት ከታረቅን (ከተራረቅን)፡ ይልቁንም ከታረቅን በኋላ በሕይወቱ እንድናለን፤ ይህም ብቻ አይደለም፤ ነገር ግን አሁን መታረቁን ባገኘንበት ደኔታችን በእያሁሱ ክርስቶስ በኩል በእግዚአብሔር ደግሞ እንመካለን። (5:8-11)

ሐ/ 8:31-34፤ እንግዲህ ስለዚህ ነገር ምን እንላለን? እግዚአብሔር እኛ ጋራ ከሆነ ግን ይቃወመናል? ለገዛ ልጁ ያልራራለት ነገር ግን ፀሐፊዎችን አሳልፎ የሰጠው ያው ከእሱ ጋራ ደግሞ ሁሉን ነገር እንዲያው እንዴት አይሰጠንም? እግዚአብሔር የመረጣቸውን ግን ይከላኸላል? የግያደድት እግዚአብሔር ነው፤ የግዚካንን ግን ነው? የሞተው፡

በባልዮሳውያንና አርዮሳውያን

ይልቁንም ከሙታን የተነሣው በእግዚአብሔር ቀኝ ያለው፤ ደግሞ ስለኛ የሚግልጸው ክርስቶስ ኢየሱስ ነው።

መ/ 15:6፤ በእንድነት የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስን አምላክና አባት እንድታመስግኑ፤

ሠ/ 1ቆሮ.1:4፤ በክርስቶስ ኢየሱስ በላመናችሁ በተሰማችሁ በእግዚአብሔር ጸጋ ምክንያት ሁል ጊዜ በለእናንተ አምላክን አመስግናለሁ።

ረ/ 8:6፤ ለእኛስ ነገር ሁሉ ከእሱ የሆነ፤ እኛም ለእሱ የሆንን እንድ አምላክ አብ አለን፤ ነገር ሁሉም በእሱ በኩል የሆነ እኛም በእሱ በኩል የሆንን እንድ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ እለን።

በ/ 2ኛ.ቆሮ.1:3፤ የርኅራኄ አባት የመጽናናትም ሁሉ አምላክ የሆነ የጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ አምላክና አባት ይባረክ።

ቀ/ ኤፌ.1:3፤ 17፤ በክርስቶስ በሰማያዊ ሰፍራ በመንፈሳዊ በረከት ሁሉ የባረከን የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ አምላክና አባት ይባረክ።

በ/ የቅዱስ ጳውሎስ መልእክታት መግቢያ የመጀመሪያዎች ምዕራፍ ሁሉ ከ1-3 ያሉት ቁጥሮች እንድ ገጽን፤ የበባልዮስን ሐሳብ ይቃወማሉ። ሮሜ.ም.1:1-4፤ 1ቆሮ.1:1-4፤ 2ቆሮ.1:1-4፤ ገላ.1:1-5፤ ኤፌ.1:1-4፤ ፊል.1:2፤ 2:6-11 ቆላ.1:1-3፤ 15-20፤ 1ተሰ.1:1፤ 2ተሰ.1:1፤ 1ጢሞ.1:1-2፤ 2ጢሞ.1:1-2፤ ቲቶ.1:1-4፤ ፊል.1:3፤ ዕብ.1:8፤

ተ/ 2ቆሮ.13:13፤ የጌታ የኢየሱስ ክርስቶስ ጸጋ የእግዚአብሔር እብም ፍቅር የመንፈስ ቅዱስም ኅብረት ከእናንተ ጋራ ይሁን፤ እሚን።

ቅዱስ ጳውሎስ እውነተኛው ሐዋርያ በዚህ ዐይነት የሥላሴን ሦስት ገጽነት፤ ሦስት እካልነት ሲያስተምር ኑሯል፤ አስተምሯል እንጂ በምንም ምን ከበባልዮሳውያን ንኪኪ የለውም።

ኀ/ ያዕ.1:1፤ 1ኢጥ.1:3፤ 2ኢ.1:1-2፤ 1ዮሐ.1:3፤ 2:22-23፤ 3:23-24፤ 5:3-5፤ 9፤ 12፤ 19-21፤ 2ዮሐ.1:3፤ 9፤ ይሁ.1:1፤ ሩአይ.1:45፤ 1ዮሐ.2:22፤

ከዚህ በላይ የተጠቀሱትን እንቦ የሐዋርያትን ትምህርት ተረድቶ የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ወይም ኢየሱስ ብቻ ነን የሚሉ በባልዮሳውያን ምን እንደሆኑ ተረድቶ በቅዱሳት መጻሕፍት ይረጅል።

አንድ አረኛ፡ አንድ መንጋ

የሰብከት ዘዴአቸው፤

አብዛኛውን ከዚህ በላይ የተጠቀሰውን ይጠቅሱና በኋላ ለማፍረስ ይዋክራሉ፤ ይህም ነጋውን ሕዝብ ዋና ግደናገሪያቸው ነው። ገንዘብ ቢኖረ ኖሮ በስፊው መጽሐፍታቸውን ዘርዘሮ ግሳየት ጥሩ ነበር። ከዚህ ግን እንደ ደራሲው ዐቅመ ነዋይ ተጠቅሶ ታልፏል።

ለሰባልዮስ ኑሩቄ የተጠቀሱ መጻሕፍት፤

1. መጽሐፍ ቅዱስ (ቅዱሳን መጻሕፍት)
2. የሐዋርያዊት ቤተ ክርስቲያን የእምነት አንቀጾች፡ አልቦ ደራሲ ወቤተ ግንተም ወ ዓ.ም.
3. መለስ ወጉ፡ ከእውነት መሳይ እምነቶች ተጠንቀቁ 1987።
4. ተክለ ግርያም ገዛኸኝ (ቄስ)፡ መለኮታዊ ገይል፡ አዲስ አበባ ሐምሌ 20:1961 ዓ.ም. አልቦ ግንተም ቤት
5. በእግዚአብሔር መጽሐፍ ፈልጉ፡ አሁንም አልቦ ግንተም ቤት
6. አንድ መንጋ፡ አሁንም አልቦ ግንተም ቤት ወ ዓ.ም.
7. አዲስ ልደት፡ አዲስ አበባ፡ ጥር 20:1967 ዓ.ም. ንግድ ግተሚያ ቤት።
8. ጥያቄዎቻችሁና መልሶቻችሁ፡ ከመጽሐፍ ቅዱስ፡ 1974 ዓ.ም. አልቦ ግንተም ቤት
9. The Identity of Jesus Christ. Thomas Nelson Inc, Publishers 1982, Printed in United States of America.

ጥዕራፍ ሃያ አምስት

አርዮስ

የአርዮስ ተከታዮች የጀሆባ ምስክሮች የሚሉት ትምህርት በሁሉም ሁሉን ይወቅ ገጽ ከ37 ጀምሮ የተገለጠው እንደተጠበቀ ሆኑ፡ ከዚህ ደግሞ ስለአርዮስና ኑፋቄው ወይም ከሀደቱ ባዊር ይገለጻል። አርዮስ በ3ኛው ክፍለ ዘመን በሊቢያ ተወልዶ በ4ኛው ክፍለ ዘመን ዓለምን በከሀደቱ በጥብጦ፣ በኑፋቄ መርዙ መርዞ፣ በክርስቲያን መካከል የጥላቻ እንክርጻድ ዘርቶ፣ በቀጥታ የጸላኤ ሠናይ እገልጋይ፣ የእውነት ደመኛ ሁጥ ያለፈ ፀረ ክርስቶስ ካላፈነው። እሱም በእንጾኪያ ትምህርቱን ጨርሶ፣ በእስክንድርያ ውስጥ ቅስና ተቀብሎ ኑሮ በ318 ላይ ወልድ ፍጡር ነው እንጂ አምላክ አይደለም የሚል ከሀደት ጀመረ። በዚህም መካከለኛው ምስራቅ በመላ ተበጠበጠ። ጥሩ ገጣሚና ተናጋሪ በመሆኑ ብዙ ተከታይ አገኘ። ከእውራጃ ወደ እውራጃ እየተዘዋወረ ሲያስተምር የብዙ እውራጃ ጸላላት ገዙት። የእስክንድርያው ፓትርያርክ እስክንድርያውም በክሕደቱ እንዲጸጸት፣ ከሰሕተቱ እንዲመለስ ቢመክረውም እምቢ ሰላለው ገዘተው።

ቤተ ክርስቲያን ሰሦስት መቶ ዓመት በሮም አረመኔ መንግሥት ስትሰደድ ኑራ፡ አሁን አዲስ ነጻነት አግኝታ በቁስጠንጢኖስ ምክንያት የዕረፍት አየር መተንፈስ ስትጀምር። በአርዮስ ላይ መንፈስ እርኩስ አደረፍ ይበጠብጣት ጀመር። ንጉሠ ቁስጠንጢኖስም ለግስታረቅ ሞክሮ ሰላልተሳካለት። በኒቂያ ጉባኤ ተሰብስቦ እንዲወሰን ጉባኤ ጠራ። በዚህ ጉባኤም ከአርዮስ ደጋፊዎች ሌላ 318 ኤጲስ ቆላላት በእስክንድርያው በእስክንድርያው ፓትርያርክ መሪነት፣ በቅዱስ አትናቴዎስ አቀንቃኝነት፣ አርዮስን እውግዘው ጸሎተ ሃይማኖትን ለመንግሥቱ ፍጻሜ የለውም እስክሟለው ድረስ ጽፈው፣ የተወሰኑ ቀጥናዎችን ሠርተው ተበተኑ። አርዮስና ተከታዮቹ ሊቃነ ጸላላትና ካህናት እንደ ሁኔታው በድብቅም በገሃድም እየሰበኩ አስከ ዘመናችን ደርሰዋል፤ አርዮስ ያለው ወልድ ፍጡር ብቻ ነበር፤ ተከታዮቹ የጀሆባ ምስክሮች ግን እንደ ዝምብ ቆሻሻውን ሁሉ ሰብስበው በመጽሐፍ ቅዱስ ስም ዓለምን ያግስሳሉ። በምንም በመጥፎነታቸው ከአርዮስ ቢብሉም ሥረ ወጡ አባታቸው አርዮስ ስለሆነ ትምህርታቸውን ከዚህ ቀጥለን እናያለን፤ ታግኝ የአርዮስ ተከታዮች የጀሆባ ምስክሮች እዕግደ ክሕደት የሚከተሉት ናቸው፤

ሀ/ ወልደ ፍጡር ነው ይላሉ።

አንድ እርኞ፡ አንድ መንጋ

በ/ ጠቅላላ ትንሣኤ ሙታን የለም፤ የተወሰኑ 144000 በራዕዩ የሐንሰ አንደተጻፈው ብቻ ናቸው ይላሉ፤ ራኢ.14:1፤ 7:4፤

ሐ/ የሥላሴን ሦስትነት አሸቀንጥረው ጥሰው፤ በቅዱሳት መጻሕፍት ሁሉ ያለውን ምስክርነት ክደው እንደሰባልዮስና መሐመድ አንድ ገጽ ይላሉ።

የግድቀበሉትን መጽሐፍ ቅዱስ ተሸክመው እየሰሩ ጎጋውን ከግታለል ይልቅ እሱን ለግራልጉትና ለግራምጉበት ትተው ከአይሁድ ወይም ከመሐመዳን ጋራ ቢደባለቁ በጣም ጥሩ ነበር፤ ግን ከዚያም ቤት አላት አሰ እንዲሉ በአምላክ አንድ ገጽ ይሰማው እንጂ በትንሣኤ ሙታን፡ በፍርድ፡ በግርያም ድንግልነት በነፍስ ሕያዊትነት፡ በእግዚአብሔር ሐቀኝነት፡ እውነተኛና ደልዳላነት ሁለቱም፡ አይሁድም መሐመዳንም ስለግራምጉ አይቀበሏቸውም። ጠበቃ በሌለው ክርስትና ይቦርቁ እንጂ በጎደኞቻቸው አይሁድና ሰላምግ ድንጊያና ሰይፍ በላለ በአጠገባቸውም አይዘሩ።

መ/ ነፍስ ከሞተ ሥጋ በኋላ አትሰማም አትሰማም ይላሉ።

ሠ/ ክርስቶስ እንደ መሥዋዕተ ኦሪት በገ ተሠውቶ ያሕቤ ተደስቶበት፡

እር ቀረ እንጂ በሥጋ አልተነሣም ይላሉ።

ረ/ በነቢያት ሲነገር የኖረውን የቅድስት ግርያምን ድንግልና ይከዳል።

ሰ/ መንፈስ ቅዱስ የእግዚአብሔር ጎይል እንጂ አካል ስላለው ዝርው መንፈስ ብቻ ነው ይላሉ።

ቀ/ ሥላሴ የግራ ቃል በመጽሐፍ ቅዱስ ስለሌለ አንቀበልም ይላሉ፤ ይህ የፍጹም ሞኝ ክርክር ነው። በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ አብ፡ ወልድ፡ መንፈስ ቅዱስም በሦስትነትም በአንድነትም በግልጽ ተዘርዝረዋል፤ ታሉን ግን እንደሰጥሰው ጸሓፊ የሰየመው በሦስተኛው መቶ ዘመን የነበረ የሰሜን አፍሪካ በላቲን ቋንቋ ጸሓፊ ተርቲልያኖስ ነው። ይህም ሰጥሰው ጸሓፊ ስም፡ ቅጽል፡ ተውላጠ ስም (ወዘተ) አያለ እንደግያወጣው ግለት ነው፤ እንጂ የሥላሴ አንድነትና ሦስትነት እየተነገረ የመጣ ከኦሪት ጀምሮ ሲሆን በሐዲስ፡ በወንጌል ግን በክርስቶስ በደምብ ተብራርቶ በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ስም አጥምቁ፡ በደብረ ታቦርና ዮርዳኖስም የምወደው ልጄ ይህ ነው ብሎ አብ ሲመሰክር፡ መንፈስ ቅዱስ ደግሞ በአምላክ ርግብ ከራሱ ላይ ዐርቷል።

እርዕስ

በ/ እየሱስ ክርስቶስ ሰው ሆኖ ከድንገል መወሰዱን ይክዳሉ።

ተ/ የጌታንን ዳግመኛ በሥጋ እየታየ መምጣት እያምኑም።

ን/ በገሃነምና በዘላለማዊ ቅጣት እያምኑም።

ነ/ ነፍስ ለዘላለም አትኖርም ይላሉ።

አ/ መድኃኔ ዓለም ሰውን ከበደሉ በቂ ካሳ ሰጥቶ አላዳነውም ይላሉ።

በሰው የዓለም ቢዛነቱን ይክዳሉ።

ይህ ትምህርት በሁሉም ሁሉን ይወቅ ከ37-455 199-200 የተገለጠ ሰለሆነ ሐተታውን ከጥቅሶቹ ጋራ አምብሶ ይረዷል። (ከዚህ በላይ ለግወት የግራልገ፤ መለሰ ወጉ፤ ከእውነት መላይ እምነቶች ተጠንቀቁ)

ምዕራፍ ፲፱ ዕድበት

በየጊዜው የተነሡ መናፍቃን፤

በዚህ ምዕራፍ፡ ሕገ እሪት እንዳትጠፋ፡ ክርስትና እንዳትሰፋ፡ በሰው ይጥሩ ከነበሩ ቢጽ ሐላውያን ጀምሮ በዘመናችን የክርስትናን ገብረት እስከ ግብጥነት ሐላውያን ሰባኪያን ድርሰ ገልጥ በሰው ተፈፈዋል። በዚህ ምዕራፍ ያሉት፤ መናፍቃን በሙሉ ቢገዙታም ባይገዙታም ቤተ ክርስቲያን የግትቀበላቸው ናቸው። ለምን ቢሉ ይህ መጽሐፍ የሁሉም ሁሉን ይወቅ ተከታይ ሰለሆነ አንባቢ ከቤተ ሁኖ ሃይማኖቱንና ጠላቶቹን፡ ጓደኞቹንም ዐውቆ ራሱን ተሳስቶ እንደሆነ እንዲመለስ ያላወቀውም ካለ እንዲያውቅ ስለታሰበ ነው።

1. ረባናተ አይሁድ፤

ከሁሉም አስቀድሞ በዘመነ ሐዋርያት ገብ.ሐ.15 ላይ እንደተጻፈው የአይሁድ ረባናት የነበሩ ቢጽ ሐላውያን፡ ሠርጎ ገቦች፡ የግጥመቱ ሁሉ ሥርዓተ አይሁድንና ሕገ እሪትን ግክበር አለባቸው እያሉ የክርስትናን እድገት ሰላደናቀ፡ ቢያደናቅ፡ ሐዋርያት ተሰብስበው ሕገ እሪትን ሸረፍዋል፡ ወንጌልን ተቀብለዋል፡ ሥርዓተ ረባናትን በሙሉ በርዘናል በሰው ሠርጎ ገብ አይሁድን አሳፍረው መልሰዋል። (15:1-29)

አንድ እርኖ፣ አንድ መንጋ

2. ናዝራውያን፤

ይህ ስም መጀመሪያ ለመቀለጃ ለመላ ክርስቲያን ተሰጥቶ ነበር፤ በኋላ ግን ክርስትና እያየሰ በሰሄደ፣ ላውሎስን ያስቸግሩ ለነበሩ አይሁድ ተስጦ። እየሩሳሌም በ70 ዓ.ም. ከመጥፋቷ በኋላ ጥቂት አይሁድ ከዮርዳኖስ ግደ በፔላ ጥገኛ ሁኔታ ይኖሩ ነበር። ልጆቻቸው አይሁዳውያን ክርስቲያን ሁሉ ልግደ አይሁድን ከተዉ በኋላም ከሥርዓተ አይሁድ ተጣብቀው ቀሩ። የሙሴን ሕግና ሥርዓትም ረባናትን አጥብቀው ይጠብቃሉ። ይገዘራሉ። ቀዳሚትን ያከብራሉ። በሥራቸው ሁሉ የዘመናችንን እድበንቲስቶች ይመስላሉ። በሀገራችንም የጎጃም ደጋ ደጋው፣ መንዝ፣ ጥድላ ደላገታ በመራቤቷ ይልቁንም በጥረት መስሎቻቸው ሞልተዋል። በዓላትን በጥንቃቄ እንደ አይሁድ በግክበርና እንደ አይሁድ ከጎረቤት ርክስት በመራቅ እንድናለን የሚሉ ሁሉ የነሱ ርዝራዦች ናቸው።

3. ኤቢዮሳውያን፤

እነዚህ ከናዝራውያን ጋራ ይመሳሰላሉ፤ ተከታዮቻቸውን በጣክያን አያላኩ ቅዱስ ላውሎስን ያሳድዱ የነበሩ ናቸው። (ግብ.ሐ.14:19-20፤ 22፤ ገላ.2:1-32፤) ናዝራውያንና ኤቢዮሳውያን ሰግቸው ይለያይ እንጂ ግብራቸው አንድ ነው።

4. ዶኪስታውያን፤ (ግሪክ ዶኪስቲ ትምህርታቸው ዶኪስቲዝም)

ክርስቶስ ሰው ይመስላል፤ ሰው መስሎ ታየ እንጂ ሰው አይደለም ይላሉ፤ ይህ ኑፋቄ በኋላም በ13ኛው ዘመን አልቢኒንስ በሚባል ሰው መሪነት ተነሥቶ የካቶሊክን ቤተ ክርስቲያን በጥብጧል።

በዚህም ከዚህ በታች ከተገለጡት ግኖስቲካውያንና ግኒካውያን ጋራ ይመሳሰላሉ።

5. ግኖስቲስት (ግኖስቲስቲዝም፤ ግሪክ ግኖሲስ ዕውቀት፣ ግኖስቲስቲ

ዐጥቂዎች) ግኖስቲሲዝም የመጻን ሐሳብ በዕውቀት ነው እንጂ በእስትርእዮ (በመግለጥ) አይደለም። ይህ ኑፋቄ በመጀመሪያው ክፍለ ዘመን በዘመነ ሐዋርያት ነበር። በዚያ ዘመን ያለምን ምስጢር እናውቃለን የሚሉ ግኖስቲስቲ ነበሩ። እነሱም ከክርስቶስ ልደት በፊት የነበሩ የብዙ አግልክት ትምህርት ተከታዮች ነበሩ። ግኖስቲስቶች የሚሰግግቸውን ከአየቤተ ጣዖት ተበደሩ። ከክርስትናም ከወንጌሎች ለእነሱ ሐሳብ የሚሰግግሙትን ወስደው ለራሳቸው ሐሳብ የሚሰግግ የጥርቅም ወንጌል

በአየጊዜው የተነሡ መናፍቃን

አዘጋጁ። ይህም ለሁለትነት ሐሳብ የሚሰማ ነበር። ቄስ የመንፈስ ተቃራኒ፣ ዓለም ደግሞ አምላክ የለበትም ተባለ። ግናስቲስ ምንም እንደተደራጀ ሃይማኖት ቢጠራም የብዙ ኑፋቂ ምንጭ ሁኖ፣ እየሆነ ኑሯል። በሐዋርያት ዘመን የተፈጸመው የገሃድ አስተርአዮ የለም በማለት በአየጊዜው ሰተነሡት ከሕደቶች ምንጩ ግናስቲዝም ነው።

ይህ ከሕደት የብዙ ፍልስፍና ፕሮቅም፣ የሰው ልጅ ቅጀት በለሆነ ብዙ የተለያዩ ፅንሰ ሐሳቦችን ይዞአል። ከነሡም የመጀመሪያ በዓለም ሁለት ደግና ክፉ እግልክት እሉ ብሎ ከዞራስታር ጋራ ይመሳሰላልና ደግ ደጉ ነገር ሁሉ ከደጉ አምላክ ወጣ፣ ይወጣል፤ ክፉ ክፉው ነገር ሁሉ ከክፉው አምላክ ይወጣል፤ ወጥቷል። ከነዚህ ከሁለቱ ታላላቅ እግልክት ደግሞ ሌሎች ትንንሾች ደጎችና ክፉዎች እግልክት ተገኙ ይሉና እስከ ቆሌ (አድባር) ይወርዳሉ። ከደጋጉ አንዱ እየሱስ ነው። ይህ ፅንሰ ሐሳብ ነው አንደኛ ባሁላ ላሉት ምንጭ የሆነው። ዓለምን የፈጠረ ከክፉዎቹ እግልክት አንዱ ነው እሉ። ስሙንም ደሚዮርጎስ ወይም ዲሚውርጎስ (ፈጣሪ ሠሪ) እሉት። እየሱስ ክርስቶስ በምትሐት እንጂ በእግን አልተወለደም የተስቀለውም ስምያን ቂሬናዊ እንጂ እሱ አይደለም። እሱ ሊበቀል ቢል፣ ተሰውሮ፣ ተለውጦ ከታናናሹ እግልክት አንዱን ሆነ። በክርስቶስ ፈንታ የሐንስ ወይም ስምያን ተስቅሏል እንጂ እሱ አልሞተም የሚለው ሐሳብ ለሰልምና የዚህ አባባል ምንጭ ሆነ። ከዚህ በላይ ክርስቲያንን ለግታለል ብዙ መጻሕፍት ጽፈዋል። እምነታቸው በሚከተሉት አዕማድ ይጠቃለላል፤

ሀ/ ከዓለም (ከቄስ) የተለየ እንደ አምላክ አለ፤ ስሙም ዝምታ ወይም ፕልቶት (ፕልቶ) ይባላል። እሱም ዘላለም በተከታታይ ሥርፀት የሚገለጥ ሥልጣን ወይም ጎይል ነው ይላሉ።

ለ/ ኢዎናች (ዘመናት) በእግዚአብሔር (አምላክ)ና በፍጡር መካከል ያሉ ግፅዘላውያን ናቸው። እንደ አምላክ ዘላለማዊያን ናቸው። ዘላለምም ሴትና ወንድ እየሆኑ ከእሱ በጥምድ በጥምድ ይመነጫሉ። የመጀመሪያዎቹ ከእሱ ወጥተው እነሱ ደግሞ ሌሎችን ያሠረገሉ። የዘመናት ፍጹም ተከታታዮች ፍጻሜን ይቀርጻሉ።

ሐ/ ሥርፀቱ ከዋናው አምላክ እየራቀ በሄደ ቁጥር ፍጹምነት እየቀነሰ፣ እየደከመ ይሄዳል።

አንድ እረኛ፣ አንድ መንጋ

መ/ ሰው ግን የመሰከት ፍንጣቂና ፍጹምነት ስላለው ይህን ያህል የተበላሸና የረከሰ አይደለም።

የድኅነት ዋናው ሐሳብ የመሰከትን ፍንጣቂ ከቁስ ለመለየት ነው። ከመጀመሪያዎቹ ኤዎናች እንደ በእጋጣሚ በጥምቀት ጊዜ ከክርስቶስ ጋራ ተገናኝቷል። እስከ መስቀሉ ድረስ። ይህ ኤዎን ከሰው ባሕርይ ጋራ ለጊዜው የተገናኘ ይመስላል። ድኅነት በዕውቀት እንጂ በክርስቶስ ሥራ የሚገኝ አይደለም።

ሠ/ ከመሰከት ፍንጣቂ ድኅነትና ከከፍተኛው ዓለም ሥርዓት መደራጀት በኋላ በዲሚዮርጅ ተገኝነት ሁሉም ዓለም ይቃያል። የቁስ ዓለም ከሚኮነነት ሰዎች ጋራ ይጠፋል። ከዚህ ሁሉ ነው፤ የጀሆባ ምስክሮችና የአድበንቲስት ኃጥኣን እንደ ደረቅ ዕንጨት ለአንድ ጊዜ ተቃጥለው ይጠፋሉ የሚለው ሐሳብ የተወሰደው። ከዚህ ርእስ በርስ ከሚጣላ ቁፍን ሐሳብ ተነሥተው ብዙዎች ለሞራል የተለያዩ ሐሳቦች አስተማሩ። ብዙዎች ቁስ፣ ሥጋ፣ ሰውነት መናቅ አለበት፤ ለመንፈስም መገዛት አለበት፤ ለሰዚህ ነው የሀገራችን ባሕታውያን አንዳንዶቹ። ሰውነታቸውን የሚያሳድሩ፣ ቁሻሻ የሚለብሱ፣ በልዩ ልዩ ተባይ ሥጋቸውን በሞላ አካላታቸውን የሚያጋልጡ። ሌሎች ደግሞ ሥጋንም የሠራው አምላክ ስለሆነ በክበር፣ በደምብ፣ በክብካቤ መያዝ አለበት ይላሉ። የግናስቲክ ዋና ሰባኪዎች ባለንቲኖስና ባለሊዲስ ነበሩ። ሁለቱም በሁለተኛው መቶ ዘመን በእስክንድርያ ተወልደው ያደጉ ናቸው። እንደ ግናስቲካውያን ታላቁ አምላክ በራሱ ነዋሪ ነው፤ በጣም ሩቅ ነው፤ ሊታወቅ አይችልም። ያለቅጥል የመጀመሪያው መርሕ፤ ከዘመንና ከሰውጥ በላይ የሆነ ነው። በዘመናችን እንዳሉት እንደ ጀሆባ ምስክሮችና ሰባልዮሳውያን፣ ግናስቲኮች ክርስቲያን ሳይሆኑ ክርስቲያን ነን ይላሉ። ቅዱሳን መጻሕፍትን ግልብጥበጣቸውን አውጥተው፤ ፈርዖንና አክሳብ ቅዱሳን ነበሩ፤ ሙሴና ኤልያስ ደግሞ ጎጢአተኞች ናቸው፤ የብሉይ ኪዳን አምላክም በጣም ክፉና መጥፎ ነው እያሉ አስተማሩ።

ጽድቅ የሚገኘው በጥልቅ ዕውቀት በመንፈሳዊ ርቀት እንጂ በአስተርእዮና በጸጋ እግዚአብሔር አይደለም አሉና ዐረፉ። በሌላም አነጋገር ለመጽደቅ ተራቃቂ፣ መንፈሳዊ፣ ዐዋቂ መሆን ያስፈልጋል አሉ።

6. ሌው ግርኪዮን

ሌላው ደግሞ የግናስቲካውያን ተጓዳኝ የሲኖፔው ግርኪዮን በ170

በእየጊዜው የተነሡ መናፍቃን

ዓ.ም. ሮም ላይ የሞተው ነው። እሱም በሞላ ብሉይ ኪዳንን ነቀፈ፤ የብሉይ ኪዳን እምላክም የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ እምላክ እይደለም አለ። ምንም እንኳን ባሕታዊ አኗኗሩ ብዙ ተከታይ ቢያፍራለትም በሚያስተምረው ኑፋቄ መገዘቱ አልቀረም።

7. ሞንታኖስ

ሞንታኒዝም በሁለተኛው መቶ ዘመን በእርዳቤ ጊዜያት ትንሽ እስያ ተወላጅ በሞንታኖስ መሪነት የተነሣ ኑፋቄ ነው። የተሰፋፋበትም በጊዜያት በፊርጂያ በሰሜን እፍሪካ በካርሳጅ ነበር። ከእሱ በፊት የነበረው ኑፋቄ ሞንታኒዝም ጽድቅና ብቃት የሚገኘው በፅውቀት በመንፈሳዊ መራቀቅ፣ በአእምሮ ምጥቀት ነው ይል ነበር። ይህ ደግሞ በህብተ መንፈስ ቅዱስ፣ በጸጋ ጳጳራዊ መስጠት ነው አለ። ትምህርቱም በሁለት እርዳቤት ይከፈላል።

ሀ/ ሦስተኛውና መጨረሻው አስተርእዮ (መገለጥ) እሱም የጳጳራዊ መንፈስ ቅዱስ፣ የመንፈስ ቅዱስ ግደሪያውና መሣሪያውም ሞንታኖስ ነው። ጳጳራዊ መስጠትም የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስን አስተርእዮ ይፈጽማል፤ ያብራራል፤ ያስተካክላል፤ ለተከታዮቹም ይገልጻል። ግብሩም የጸጋን ስጦታ በስፊው መናኘት ነው።

ለ/ የጌታ መምጣት አይቀሬ ነው። በቅርቡ ይፈጽማል፤ ጌታ በሕዝቡ ላይ 1000 ዓመት ለመንገሥ ዳግመኛ በቅርቡ ይመጣል። እዲህ አስተርእዮ በሕርመት፣ በቀኖና፣ በጾም በጸሎት፣ በብሕትውና ከክርስቶስ የጠበቀ ነው። ክርስቶስ ስለ ሥጋ ደካማነት ብሎ ያላላውን ሥነ ምግባር ያጠብቃል፤ በመጀመሪያ ከእነመጀመሪያውም ጋብቻ ተነቅሮ ነበረ፤ በኋላ ግን ተከታይ ሲበዛ አንደኛው ተፈቅዶ ሁለተኛው ተከለከለ። በመጨረሻ ከጥምቀት በኋላ የተሠሩ ገጢአቶች አይበረዩም ተባለ። ከዚህ በላይ የተባሉትን የጠበቁ ክርስቲያኖች መንፈሳዊያን፣ የቀሩት ደግሞ ልክ እንደ ግኖብቲክ ነፍሳውያን ተባሉ። ልክ እሁን አንዳንዶች በአካባቢያችን እንደሚያደርጉት ቤተ ክርስቲያንን የሚመመራት መንፈስ ቅዱስ በእያንዳንዱ ምእመን በተመ ስጦ ገብቶ ነው። በመንፈስ ቋንቋና ትንቢትም እንናገራለን። ስለዚህ ካህናት ፤ ዲያቆን፣ ቄስ፣ ጳጳስ አያስፈልጉም ስላሉ፣ በእየአውራጃው ያሉ ያካባ ቢ ካህናት ጉባኤ እያደረጉ ገዘቷቸው። በመጨረሻ በ202 ደሮም ጳጳስ ገዘቷቸው። ይህ ኑፋቄ ይገዘት እንጂ በልዩ መልክና ቅርጽ እስከ ዘመናችን ድርሷል።

አንድ እረኛ፡ አንድ መንጋ

8. አፅራረ ሥላሴ (አንዲት ርዳኤ ወይም አንዲት ርዳኤክ)

የሥላሴን አንድነትና ሦስትነት የክርስትናን መሠረት የሚቃወሙ ጥርቅሞች ነበሩ። ሰእነሱም ዋናው መሪያቸው ጳውሎስ ሳምሳጢስ፡ (ጳውሎስ ዘሳምሳጢ) ነበረ። እሱም አምላክ አብ ብቻ ነው፤ ወልድ ግን በጥበበ አግዚአብሔር የተሞላ ደግ ትልቅ ሰው እንጂ አምላክ አይደለም ብሎ አስተማረ፤ በዚህ ክሕደቱም ተወግዞ ከቤተ ክርስቲያን ተለየ።

9. ፕላጊየሶ

ከ355-425 የነበረ የእንግሊዝ ጭዋ መነኩስ ነው፤ ኑፋቄውን ወይም ስሕተቱን በሮም አደባባይ ነገቷል። ፕላጊየሶ ከእንግሊዝ ተነሥቶ ኢየሩሳሌምን፣ ግብጽን፣ ሶሜን አፍሪካን ታችቷል። ኑፋቄውን በሶሜን አፍሪካ አሰፋፍቷል። ይህንን ክሕደቱን በሮም ሲያስተምር ኬሌስትየሶን አገኘውና ሰብኮ ታማኝ ተከታይ አደረገውና ተያይዘው ሲሊሊንና አፍሪካን በ409 ዓ.ም. ገደግ ሰበኩ፤ ብዙ ተከታይም አገኘ። ግን በ411 ዓ.ም. በካርታጅ ጉባኤ ተወገዙ። በዚህ ጊዜ ፕላጊየሶ ወደ ምሥራቅ ሲሸሽ ኬሌስትየሶ አፍሪካ ቀረ። በ415 በኢየሩሳሌም ጳጳስ በዮሐንስ ተካደ። በ415 መጨረሻ ደግሞ የተወገዘበት ዓመት ሳያልቅ በሊዲያ ዲዮስጳሊስ ጉባኤ፤ ሁለት አልርሃጅ የፈረንሳይ ጳጳሳት ልክ አይደለም ብለው እየተራከሩ ሳስ ልክ ነህ ተባለ። እነዚህ የምሥራቅ ጳጳሳት በምን ልክ ነህ እንዳሉት አልታወቀም፤ ተታለውም ይሁን ተስማምተው። የሮም ሁለቱ ሊቃነ ጳጳሳት ቀዳማዊ አናስትና ዘዘመስ ገዝተውታል፤ የሆነስ ሆነና ኑፋቄውሳ ምንድር ነው ስሜል ጠያቂ መልሱ፡

ሀ/ ይህ ሰው የተደናቀፈው በቅዱስ አውግጢኖስ ሰው ቅዱስና ደግ እንዲሆን፡ ጸጋ እግዚአብሔር፡ ረድኤተ እግዚአብሔር ያስፈልገዋል በሚለው ትምህርት ተላልኮ (በአልክ) ያለምንም ጸጋ እግዚአብሔር ርዳታ ሰው በገዛ ግብሩ ሊበቃ ይችላል፤ ስለዚህም ገጢአት የግይሠሩ ብዙ ሰዎች አሉ ብዷል።

ለ/ ጥንተ አብሰ የሚባል ነገር የለም። አዳም ከመበደሉም በፊት የተፈጠረው የመዋቲና የሥጋዊ ስሜት ተገዢ ሁኖ ነው። እኛስ የበደለን በምሳሌው ነው። የሰው ገጢአት በዝንባሌው የተተከለ ልማድ ነው።

ሐ/ ስለዚህ ጥምቀት ሰድገነት አስፈላጊ አይደለም። ግን ለመንግሥተ ሰማይ (ቤተ ክርስቲያን) አባል ለመሆን ያስፈልጋል። ጊዜ ያዊ ገጢአትንም ያስፍቃል። በጥምቀት የሚሰጠው ቀዳሺ ጸጋ ለመንፈሳዊ

በአየጊዜው የተነሡ መናፍቃን

ሀብተ ምስጢር መሠረት አይደለም፤ የጊዜያዊ ኅጢአት መፈወሻና የክርስቲያን ፈርጥ፤ የመለኮት ልጅነት ምሳሌ እንጂ።

መ/ አዳም ባይበደልም ይሞት ነበር።

ሠ/ የአዳም መውደቅ የበደለ ራሱን ብቻ ነው።

ረ/ አዲስ የሚወለዱ ልጆች እዳም ከመበደሉ በፊት እንደ ነበረው ሁነው ነው የሚወለዱ።

ለ/ የሰው ዘር ሰለአዳም ኅጢአት አይሞትም፤ አይነሣም።

ቀ/ ብሉይ ኪዳንና ሐዲስ ኪዳን ሁለቱም አንድ ዐይነት ጸጋ ያስገኛሉ። ፕላጊየስ በዘመናችን ተጠራጣሪ እንጂ ብዙ ተከታይ የለውም።

10. አውሳብዮስ፤

የሰባልዮስን ክሕደት ያስተማረ፤ እብ፡ ወልድ፡ መንፈስ ቅዱስ ተብሎ እግዚአብሔር ይጠራ እንጂ ሥላሴ የሚባል ነገር የለም፤ እግዚአብሔር አንድ ገጽ አንድ እካል ነው ብሎ ያስተማረ እንደ መቅዶንዮስና እንደ አቡሊናርዮስ በ381 ዓ.ም. በቁስጥንጥንያ ጉባኤ የተገዘተ ነው።

11. አርጌኒስ (አርጌኒስ)

በ185 ግብጽ፡ እስክንድርያ ተወልዶ፡ ከዚያው አድጎ፡ ተምሮ በ18 ዓመቱ ጀምሮ ሃይማኖት ሲያስተምር በመናፍቃን ላይ ብዙ መጻሕፍት ጽፎ በ254 ዓ.ም. መታል። ልዩ ልዩ ምንጮች ከ6000 እስከ 8000 መጻሕፍት ጽፏል ይላሉ። የሆነ ሁኖ በቤተ ክርስቲያን ታሪክ እንደሱ የጻፈ አለመናሩ ተረጋግጧል። የግሪክን መንፈሳዊ ትምህርት ቤት ለመጀመሪያ የመሠረተው እሱ ነው። ባሕርይንና አካልን የሚገልጹ ቃላት ለመጀመሪያ ጊዜ የወሰነ እሱ ነው። በጣም የተማረ ስለ ነበረ ብዙ ቀናተኞችም ነበሩበት። በሕፃንነቱ (በጉርምስናው) ወንዶች ምሽቶችንን ያባልጋል ብለው እንዳይጠረጥሩት ጉያውን ቆርጦ ነበር። በዚህም የእስክንድርያው ዲሚጥሮስ እንደሰማ አበጀህ ብሎ የትምህርት ቤቱ ርእሰ መምህር አድርጎ ሾመውና በኋላ ብዙ ሰው ሲከተለው ጊዜ ቀንቶ አስተሰህም አለው። ይህን ግፍ የሰው የፍልጥኤም ቂሳርያ ቲዎክቲስቱና የኢየሩሳሌም አስእስክንድሮስ አቀሰሉት። ግን በእስክንድርያው ዲሚጥሮስ በሁለት ጉባኤ ተገዘተ።

በመጨረሻው ጠላቶቹም በዙ፡ እሱም ቤተ ክርስቲያን የማትቀበላቸውን ኑፋቂያት አስተማረ፤

እንድ እረኛ፡ እንድ መገጋ

1. ነፍስ ከቀድሞ ጀምሮ የተፈጠረች ዘላለማዊት ናት።
2. እግዚአብሔር መሓሪ ነው፤ ስለዚህ ያጠፋውን ሁሉ በመጨረሻ ቀጥቶ ይዎረውና ፍጥረት ሁሉ ክፈጣሪው ጋራ ይገናኛል።
3. ኢየሱስ ክርስቶስ እንደገና አጋንንትን (ሰይጣናትን) ለማደን ይወለዳል።

ወልድ ከእብ ያንሳል እንዲሁም መንፈስ ቅዱስ ከወልድ ብሏል። በዚህ ኑፋቂውም ከሞተ 299፡ (300 ዓመት ገደግ) የቁስጥንጥንያ ጉባኤ በ553 ዓ.ም. ገዘተው።

12. እንቲዲቆግርያጦስ፤ (እንጢዲቆግርያጦስ)

ዐረ ግርያም ግለት ነው። ጌታን ከወሰደች በኋላ ግርያም ከዮሴፍ ጋራ ተገናኝታለች፡ ልጆችም ወልዳለች ይላሉ። ይህን ግን በለግርያም በተጻፈው ምዕራፍ ሁሉም ሁሉን ይወት ገጽ 154-160ና ከዚህም ያይዋል።

13. ሳዊሮስ፤

የሀንደኬው ሳዊሮስና የእስክንድርያው ታውዳስዮስ ወልደ እግዚአብሔር የታመመና የሞተው በግድ ያለፍቃዱ ነው እያሉ አበተምረዋል። የዚህ ግሪጋገጫ ግን በቅዱሳት መጻሕፍት የሰም እንዲያውም በተቃራኒው ብዙ መረጃ አለ።

14. መንክዮስ፤

መንክዮስ የክርስቶስ ሥጋ ምትሐት ነው የሚል መናፍቅ ነው፤ እውነተኛው ትምህርት ግን ክርስቶስ የለበሰው ሥጋ ፍጹም ትስብእት ነው፤ ከግጢአት በቀር ፍጹም ሰው ነው። (ዮሐ.1:14፤ 20:20፤ ግብ.28:9፤ 24:36-43)

15. እፍትኪስ፤

ይህ ደግሞ የክርስቶስ ሥጋ ከሰማይ የወረደ ነው ይላል። በዚህም ከእሁኖቹ ሰባልዮሳውያን ጋራ ይመሳሰላል። እውነቱ ግን ሰውን ለማዳን ሰው ሁኗል፤ ከድንግል በነቢያት እንደተነገረው በመንፈስ ቅዱስ ተወልዷል። በዚህም (ኢሳ.7:14፤ 9:6፤ ሉቃ.1:31፤ ዮሐ.1:14) ከዚህም በላይ ከሰማይ ሥጋ ቤት እለ የሚል በቅዱሳት መጻሕፍት ስለሌለ የሁለቱም መናፍቃን ሐሳብ ቅጀት ነው ከግለት በቀር ምንም መፈሰ የለውም።

በአየጊዜው የተነሡ መናፍቃን

16. አርሲሳን

እነዚህ መናፍቃን ደግሞ ከርስቶስ ወደ ሲኦል የወረደው በሥጋና በነፍስ ነው ይላሉ። እውነተኛው አምነት ግን የሚለው በሥጋ ሞተ፤ ተቀበረ፤ በነፍሱና በመንፈሱ ወደ ሲኦል ወርዶ በዚያ ላሉት ከአዳም ጀምሮ በገዛት ለነበሩት ነጻነትን ለበክ ነው። (1ጴጥ.3:18-20)

17. ፍላብያናሲ

ለክርስቶስ ሁለት ገጽ አለው፤ አንድ የመለኮት፤ ሌላው ደግሞ የትስብእት ይላል። ይህ ኑፋቄ የንስጥሮስን ለለሚመሰል ከንስጥሮስ ጋራ በኤረሶን ዓለም አቀፍ ጉባኤ በ431 ተወግዷል ለግለት ይቻላል።

18. ክርታርዮስ

ይህ መናፍቅ ከጥምቀት በኋላ ንስሐ የለም ይላል። በዚህም ምስጢር ንስሐን ከዶ ሥርዓተ ንስሐን አፍርሷል። (ግቲ.18:21-35፤ ሉቃ.17:3-4)

19. ሰዱቃውያን

የፈሪሳውያን ተቃራኒዎች የቤተ አይሁድ አንድ ክፍል ድርጅቶች ነበሩ። ከሕደታቸውም ትንሣኤ መታንና መላእክት የሉም ግለት ነበር። በዚህም የዘመናችንን ኮሚኒስቶች ይመስላሉ። ሰዱቃውያን ራሱን ጌታን ጠይቀውት ረቷቸዋል። (ግቲ.22:23-33፤ ግር.12:18-27፤ ሉቃ.20:27-40)

ለዚህ ምዕራፍ የተግከሩ መጻሕፍት

1. ሃይማኖተ አበው፤ ትንሣኤ ዘጉባኤ፤ ግ/ቤት አዲስ አበባ፤ 1967 ዓ.ም.
2. ሉሴ መልአኩ፤ የቤተ ክርስቲያን ታሪክ፤ ለምስተኛ ጊዜ ተሻሽሎ የታተመ፤ ትንሣኤ ግተሚያ ድርጅት፤ አዲስ አበባ፤ 1986 ዓ.ም.
3. መዝገበ ሃይማኖት፤ በመንበረ ጸባዖን ቅድስት ሥላሴ ካቴድራል የተዘጋጀ፤ አልቦ ግ/ቤት፤ 1959 ዓ.ም.
4. ምስጢረ ሥላሴ፤ ብርሃንና ሰላም፤ 1903 ዓ.ም.
5. ስንክሳር፤
6. ቅዱሳት መጻሕፍት
7. ፀሥራት ገብረግርያም፤ ትምህርተ መለኮት፤ አርቲስቲክ ግ/ቤት፤ 1983 ዓ.ም.

እንድ እረኛ፡ እንድ መንጋ

8. Cayre', F, A.A. Manual of Patrology and History of Theology. Society of John the Evangelist, Paris, Tournai, Romam 1936.

9. A Dictionary for Believers and Non-Believers. Progress Publishers, Moscow, 1989.

10. Hardon, John A. Modern Catholic Dictionary, Robert Hale, London, 1981.

11. Renwick, A.M. The Story of the Church, Intervarsity Press, London, 1971.

12. Stephanidou, Basiliou, Church History, (in Greek) Astir, Athine, 1948.

ምዕራፍ ሃያ ሰባት

አጠቃላይ ምኞት፤

ይህ መጽሐፍ የተጻፈው ክርስቲያን ሁሉ ለያይቶት የኖረን የባህልና የጥቅም ወንዝ ተሸጋግሮ እንዲገናኝ የመጀመሪያውን ድልድይ ለመጣል ነው። ስለዚህ እንዴት ተገናኝቶ ይታረቅ ለሚለው ጥያቄ የሚከተሉት ምኞቶች ቀርበዋል።

የኬልቄዶን ጉባኤ ተሳታፊያን የተጣሉት በሹመት እንጂ በሃይማኖት እንዳልሆነ ከታወቀ 50 ዓመቱን አክብሯል። እስካሁን የቆየም በአለፉት መንግሥታት ዘመን የንግግር ነጻነት ሰላልነበረና የዘመኑ መሪዎችም ለለያይተህ ግዛ ሰርብትናቸው ይረዳል ብለው ሰላመኑና፤ ጎጋው ሕዝብም ከሚያውቀው ተረት ጋራ የማይሰማ ሕውነት ስለማይቀበል ነው። አሁንም እንኳ የተለያየው በእምነት፡ በትምህርት ሳይሆን በቃላት ነው የሚል ቢጻፍ፡ መጽሐፉ ሰውን ለማስበርገግ ፀረ ግርያም ነው ተባለ። (የኢ.ኢ.ተ.ቤክ. አሥ. አ.ወ.፡፡፡.108 ጦግር፡ 18:1988 ዓ.ም. ገጽ፡ 115:2) ስለዚህ፤

1. ገንዘብ ያላቸው ቅዱሳት መጻሕፍትን የሚያውቁት የሮም፡ የግሪክ፡ ፕሮቲስታንት የሚባሉት የሉተር ተከታዮች ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያን የክርስቲያንን ውሕደት የሚረዱ ከታላቅ እያላተሙ ቢበትኑ።

አጠቃላይ ምኞት

2. ሳያውቁ በእነት ቤተ ክርስቲያን ላይ ጥላቻ የሚሰብኩትን ለፍላጊዎች እስኪያውቁ ዝም ቢያሰኙ።

3. በአምስቱ እዕግደ ምስጢርና በሰባቱ ህብታት የግያምኑ የክርስቲያን ክፍሎች ሁሉ የአገልግሎት ባህላቸውን እንደያዙ ከሚቀርባቸው ቤተ ክርስቲያን ለመቀረብ እንዲችሉ፤ ለዚህ የመሪዎች ጉባኤ በቅርቡ ተደርጎ ቢፈቀድ።

4. ሁሉም የሰመደውን የአገልግሎት መዝሙር፣ ግሕሌት፣ ጸሎት፣ ቋንቋ እንደያዙ ቢገናኙ።

5. በሃይማኖት ከተሰማሙ በምግባር በኩል ላለመጣላት ለጊዜው መስማማት።

6. ላልተግረ ምግባርና ሃይማኖት ስለሚደባለቁበት ለይቶ ግስተማር። ሃይማኖት የሚባሉ፣ አምስቱ እዕግደ ምስጢር፣ ሰባቱ ህብታት ቤተ ክርስቲያን ናቸው። ጾም፣ ጸሎት፣ ምጽዋት ደግሞ ከነመሰላቸው ምግባር ናቸው።

7. ያለ ዕውቀት ከሰላም ይልቅ ጥልን የሚሰብኩትን በቅድሳት መጻሕፍት እስረድቶ ከስሕተታቸው እንዲመለሱ ግድረግ፣ በትዕቢት ተወጥረው እምቢ ቢሉ ገን ለቤተ ክርስቲያን መንገር።

8. ለመጀመሪያዎቹ 30 ዓመታት ያህል እንደ መጀመሪያዎቹ የሦስቱ ዘመን የክርስቲያኖች መሪዎች ሁሉ እኩል ታይተው፣ በአገልግሎት መጨረሻ የሁሉም ስም በክህነት ዕድሜ ቅድሚያ እየተጠሩ ቢቆዩ።

9. በኋላ መግባባት ሲመጣ፣ ፍቅር ሲጠና ግን አዲስ ጉባኤ ተሰብስቦ የቅድሚያን ነገር በምርጫ ወይም በዕጣ ቢወሰን።

10. የሮም ቤተ ክርስቲያንም ከሁሉ እስቀድማ ለእርቶዶክሳውያን ዕንቅፋት የሆነውን ከወልድም ያሠርፃልን ብታነሣ። (ማንሣትዋ አይቀራ ነውና)

11. አብያተ ክርስቲያናት ሁሉ በቋንቋና ባገልግሎት ልዩ ስሆኑ ለእኳት ቤተ ክርስቲያን እባሎች ክፍት ቢሆኑ። የአነጽዋቸው ለጊዜው የማይጠቀሙባቸው ከሆነ።

12. በልማድ የቅዳሴ ጊዜ የሚወስኑ ሰዎች ለሉ፤ እነዚህም እንደ ብዙዎቹ ለሀገሩ እየሮ የሚሰማግጡን ዐይተው መወሰን እስኪችሉ ድረስ፣ እንደ ሃይማኖት ነውና የሚያዩት፣ ለጊዜው በክርክር ሳይሆን በምክክር

አንድ እርኝ፡ አንድ መንጋ

ለግብረዓት መጥከር። ከክርስቲያን በጣም ጥቂቶች ከቁርባን በፊት ረጅም ጾም የሚያዝዙ አሉ። የሚሰጡት ምክንያትም ምግብ በልቶ አይቆርብም ነው። የዛሬው ዘመን የሳይንስ ጥናት ግንኙኛውም የሚበላው ምግብ በ 6 ሰዓት ውስጥ እንደሚገደድ ያስረዳል። ከዚያ በላይ ጽው ግለት ግን በሳይንስም ሆነ በቅዱሳት መጻሕፍት ድጋፍ የሰውም። ስለ ቁርባን ያሰው እምነት እንጂ ጊዜው ግን በእየዘመኑ እየተሰዋወጠ ስለመጣ፡ እሁንም ሕዝቡ በሚመኛው ጊዜ ላላሳቱና የእየቤተ ክርስቲያኑ አባቶች ሊወሰኑ ይችላሉና በዚህ ጊዜ ካልተቀደሰ መሥዋዕቱ እያርግም፡ እግዚአብሔር ይቆጣል፡ መቅሠፍት ይወርዳል ብሎ፡ ከቅዱሳት መጻሕፍት ያልተገኘ ወሬ መንዛትም አይገባም፤ አይገባምና መተው። የቅዳሴ ሰዓት በመላ ዓለም አንድ ጊዜ መሆን አለበት የሚሉም አሉ፤ ይህ ግን ጉድለትም ችግርም አለውና እንዳላዩ ዐይቶ እንዳልሰሙ ሰምቶ መዝለል ነው። ጉድለቱ እግዚአብሔር ከተወሰነ ሰዓት በቀር ሁልጊዜ ጸሎትም ሆነ መሥዋዕት መቀበል አይችልም ወይም አይፈቅድም ግለት ይሆናል። ችግሩ ደግሞ ምእመናኑ በፈለጉ ጊዜ እንዳይቆርቡ ያደርጋል። ብሎም በትዕግሥት ጊዜውን ጠብቆ ይሁን እንጂ ዛሬ ካልሆነ ብሎ መተናነቅ አይበጅም።

13. ክርስቶስና በገባበት ሀገር ሁሉ የብሔሩን ባህል እየሰበሰበ እንንብቦ ነው የገባው። እንደ ኢትዮጵያ ባለው፡ ሕገ እሪትን ተቀብሎ በናረ ሀገር ሕገ እሪትን፡ ሥርዓተ ረቦናትን፡ እንደ እውሮጳ ባለው በእሕዛብነት በናረው የአምልኮ ጣዖትን ልግድ፡ እንደ አምላክ ፀሓይ እፓሎ ሥርዓት፡ የልደት እክባበርን የመሳሰለ ይዞ ነው የሚሄደው እንደዚህ ያሰው ልግድ በጊዜው ስለሚጠቱ ዝም ብሎ እውነተኛውን እየሰበኩ መቆየት።

ይህ ሁሉ ከተፈጸመ እውነተኛውን ካበመሳይ ሰይቶ እየተረዳዱ መኖር። እስመሳይ ክርስቲያን የሚባሉት በክርስቲያን ስም የሚነግዱት፡ አርዮሳውያን፡ ሰባልዮሳውያን፡ የሰባተኛው ቀን እድበንቲስት ሦስቱ ናቸው። እምስቱን እዕግደ ምስጢርና ሰባቱን ሀብታተ ቤተ ክርስቲያን በርቱዕም ሆነ በኢርቱዕ የሚቀበል ሁሉ ክርስቲያን ነው።

14. ሃይማኖት በእምስቱ እዕግደ ምስጢር ይተነተናል፤ ጸጋ እግዚአብሔር ደግሞ በሰበዓቱ ሀብታት ይገኛል። እነሱም፤ እምስቱ እዕግደ ምስጢር፤ ምስጢረ ሥላሴ፤ ምስጢረ ሥጋዊ፤ ምስጢረ ጥምቀት፡

አጠቃላይ ምኞት

ምስጢረ ቁርባን፡ ምስጢረ ትንሣኤ ሙታን ናቸው ሰባቱ ሀብታተ ቤተ ክርስቲያን ደግሞ፤ ጥምቀት፡ ሚርን፡ ንስሓ፡ ቁርባን፡ ተክለል፡ ቀንዲል፡ ክገነት ናቸው።

እነዚህን የሚቀበሉ ሁሉ በአነጋገር፡ በአባባል፡ በአፈጻጸም የተለያዩ ቢመስሉም በግብር ከአመኗቸው ክርስቲያኖች ናቸው። ብዙ ወንጌላውያን ከምስጢራተ ቤተ ክርስቲያን ጥምቀትንና ቁርባንን በቃል ይቀበሉና የተሩትን ደግሞ ህያዊ ብለው በግብር ይፈጽማሉ፤ ለምሳሌ ጋብቻን፡ ንስሓን፡ ተክለልን ወዘተ. ስለዚህ በዚህ ጥናት መሠረት ክርስቲያን የሚላሉ፡ ያለመለያየት አብረው መኖር የሚገባቸው፡ የግሪክ እርቀቶክስ፡ የርም ኑቶልክ፡ የግብጽ፡ የኢትዮጵያ እርቀቶክስ ተዋሕዶ፡ የእንጾኪያ፡ የእርሙን አብያተ ክርስቲያን፡ የርም ቤተ ክርስቲያን በእስተዳደር ምክንያት በግርቲን ሉተር መሪነት የተለዩት ወንጌላውያን ሁሉ ምስጢረ ሥላሴን፡ ምስጢረ ሥጋዌን፡ ምስጢረ ቁርባንን በቃል የሚያምኑ የተሩትን የጌታን ትእዛዝና ምስጢራት በግብር የሚፈጽሙ ሁሉ ክርስቲያን ናቸው።

እነዚህ ሁሉ የሚለያዩት ባለመግባባትና በሹመት፡ በፍቅረ ንጥይ፡ በኩራት መሆኑ ተረጋግጧል።

እነዚህ ሁሉ እንደ ኬሆኑ ከእነዚህ የሚለዩት እስመላይ ክርስቲያኖች ደግሞ እነጥናቸው? ለሚል ጠያቂ መልሱ ባጭሩ ይህ ነው፤ የሥላሴን አንድነት፡ ምክትነት፡ እኩልነት፡ ዘለዓለግዊነት፡ እንደ እምላክነት የሚያምኑ፡ ምስጢረ ሥጋዌን ይልቁንም የክርስቶስን ባድንግልና መወለድ፡ ወልደ አብ በመለኮቱ ወልደ ግርያም በትበብእቱ፡ ፍጹም ሰው፡ ፍጹም እምላክ መሆኑን የግያምኑ፡ የተጠመቀ ሁሉ በጥምቀት ከእግዚአብሔር ጭጋ መወለዱን የግያምኑ፡ በሰነድና በወይን እምላክ የሚዘጋጁ ቁርባን ፍጹም ሥጋ ወልደ እግዚአብሔር ሁኖ የቆረበውን ንጢአት የሚያስተርጎሙ መሆኑን የግያምኑ፡ ምንም በጎ ሥራ ቢሠሩ ሃይማኖት ስለሌላቸው እንደ መጻሕፍቱ አይጸድቁም። ስለዚህ ምንም መጽሐፍ ቅዱስን ተሻክመው ቢዞሩ እኒህ ክርስቲያን መላይ ከሓድያንና አረግውያን ክርስቲያን አይደሉምና፤ ከክርስቲያን ጋራ ለመደባለት ፈቃዱም ሆነ ዕውቀቱ ስለሌላቸው ከግብጥጋቱ ግራቁ ይሻላል። ያለዚያም ኬዜው ጭሐፍና ከሁሉም ሁሉን የተጻፉትን መልሶች እየሰጡ መመለስ ነው።

አንድ አረኛ፡ አንድ መንጋ

ይህን መጽሐፍ የምታነቡ ሁሉ ክርስቶስን የተቀበሉ ክርስቲያኖች ሁሉ በፍቅር፡ በገብረት፡ በአንድነት፡ አግዚአብሔር በልጁ ሥር እንዲኖሩ ያደርግ ዘንድ አንድነትጸልዩ በኢየሱስ ክርስቶስ ትለመናላችሁ። ለዚህም ፈቃድህ ይሁን፡ መንግሥትህ ትምጣ ብላችሁ ጸልዩ ተብለን ታዝዘናል። እኛ ተልብ አይደለም አንጂ መጸለያችንን አልቀረም። እኛ ተልብ ሁንን ጸልየን መልሳችንን ለማግኘት፡ ለመቀበል ያብቃን። አሜን።

መፍትሔ ቃላት፤

መለትለ መለኮትና ትበብአት፡ አንድ መሆኑን በተዋሕዶ ሰማላየት ከሁለቱ ከመለኮትና ትበብአት የመጀመሪያዎቹ ቀለማትና ሆሄያት መለትለ ተወስደው አምላክም ሰውም ነው ተብሎ በተዋሕዶ ከሁለት ባሕርይ አንድ ባሕርይ የሚለውን ብዙ ትርጉም ያለውን የዋለለውን ቃል ለመተካት የተቀረጸ ቃል። ለመጀመሪያው ጊዜ ለለሆነ በጽሑፍ ላይ የዋለ፡ አንባቢ ሊያስተውለው ይገባል። መለኮቱንና ትበብአቱን አዋሕዶ ከሁለት አካል አንድ አካል ከሁለት ባሕርይ አንድ መለትለ ለሆነ ወልደ አብ በመለኮቱ ወልደ ግርያም በትበብአቱ ኢየሱስ ክርስቶስ ብቻ የሚሰጥ ቃል ነው።

መቀናጅ = መቀናጦ፡

መደዱ = ያልተግረ፤ ግርፍጥ፤ ባላገር፤ ገልቱ፤

ሥጋ መለኮት = ሥጋሁ ወደሙ፤ ቁርባን

ለርየት = የኃጢአት ይቅርታ፡ አግዚአብሔር ለኃጢአተኛ የሚያደርገው ይቅርታ

ተዝገሮ = ትዕቢት፡ ኩራት፡ መጀነን፡ መምበጥረር።

ትሩፍ = የቀረ፡ ወደኋላ የተተወ፡

ትሩሩት = ምግባረ ሠናይ ሁሉ።

ትሩሩን = ናቡከደርጋጸር ኢየሩሳሌምን ወርሮ ሲሄድ፡ ንቆ ትቷቸው የሄደ የአበራኤል ደካሞች።

ትውፊት = ዘአንበሩ አበው።

አውሰቦ = ጋብቻ።

አግናዊ = እውነተኛ፤ አርገጠኛ፤ ያው፤ ልዩነት ወይም ለውጥ የሌለው።

ኩነት = ሁኔታ፡ ህልውና፡ ለፍጡር ተፈጥሮ፤

መፍትሔ ቃላት

ውሳኔ ባሕርይ = መለትሰ፡ ወይም አምላክነቱንና ትሰብኦቱን በእንደ አካል ያጥሐደ አምላክ ወሰብእ፡ ወልደ አብ፡ ወልደ ግርያም።
አምላክም ሰውም፡ በተዐቅቦ ተጥሕዶ ያለመቀላቀል፡ ያለመለወጥ፡ ያለመከላከል፡ ያለመለያየት በተዐቅቦ በመለትሰ የሚኖር።

ጌዶ = የጊዜ ገደብ፡ እስከዚህ ድረስ እንዳትነካ ብሎ የሚወስን ውል። በዚህ ሕገ መመሪት ሕፃን ልጅ እስከ 12 ዓመቷ ላትነካ ተወስኖ ትቆይላች።

ጎጋ = በሰሜን የሚነዳ፡ ያልተግረ፡ ተራ ሕዝብ።

ጥንተ አብሱ = በአዳም በደል ምክንያት የመጣ ኅመክት፡ እስከ ክርስቶስ ጥት ድረስ በዓለም ነገሦ የኖረ፡ ከዚያ ወዲህ ደግሞ በጥምቀት ከእያን ዳንዱ የአዳም ልጅ የሚወገድ።

ጸሊኦ ቢጽ = ወንድምን መጥላት፡ ዳደሩን አለመውደድ፡

ፍቅረ ንጥይ = አፍቅር ንጥይ፡ ገንዘብ ያለልክ መውደድ።

በአንድ አረኛ፡ አንድ መጋጋ የተጠቀሱ መጻሕፍት፤

በአግርኛ

ሀብተ ግርያም ወርቅነህ (ሊቀ ሥልጣናት)ና ሰይፈ ሥላሴ የሐንሰ፡ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን መሠረተ ሃይማኖትና የካህናት ተልእኮ፡ አልቦ ግ/ቤት፡ አዲስ አበባ ሠኔ21:1982» .

ሃይማኖተ አበው፡ ትንሣኤ ዘጉባኤ ግ/ቤት፡ አዲስ አበባ፡ 1967 ዓ.ም. ሃይማኖት የስያየንን መቃብር አንድ አያደርገንም፡ አልቦ ግ/ቤት፡ አዲስ አበባ፡ 1987 ዓ.ም.

ሉሴ መልአኩ፡ የቤተ ክርስቲያን ታሪክ፡ ትንሣኤ ግተሚያ ድርጅት (አሳታሚ) አልቦ ግ/ቤት፡ አዲስ አበባ፡ 1986 ዓ.ም.

የሐዋርያዊት ቤተ ክርስቲያን የእምነት አንቀጾች፡ አልቦ ደራሲ ወኪ ቤተ፡ ግንተም፡ ወዓ.ም

በሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን መልእክተኞች፡ ያስግንተም ቤት በእየጊዜው የተበተኑ ክታባት፡

1. የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን እምነት አንቀጾች፡
2. የሐሰትና የአውነት ሃይማኖት
3. የግንን አንስግ?
4. አንድ አምላክ አንድ አካል ብቻ።

መለስ ወጉ፡ ከእውነት መሳይ እምነቶች ተጠንቀቁ፡ Ethiopian Outreach Ministry, York PA. 17405, United State of America.

መሠረተ ክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን መሠረተ፡ እምነት፡ ክፍል አንድ፡ አልቦ ግ/ቤት፡ አዲስ አበባ፡ 1987

መዝገበ ሃይማኖት፡ በመንበረ ጸባአት ቅድስት ሥላሴ ካቲድራል የተዘጋጀ አልቦ ግ/ቤት፡ 1959 ዓ.ም.

መጽሐፈ ቅዱሴ፡ ትንሣኤ ግሳተሚያ ድርጅት፡ አዲስ አበባ፡ 1988 ዓ.ም.

መጽሐፈ ቅዱሴ፡ ብርሃንና ሰላም፡ አ.አ. 1964 ዓ.ም.

መጽሐፍ ቅዱስ፡ ብርሃንና ሰላም፡ አዲስ አበባ፡ 1964 ዓ.ም.

መሉ ወንጌል አግኞች ቤተ ክርስቲያን መሠረታዊ የክርስትና ትምህርት፡ አልቦ ግ/ቤት፡ አዲስ አበባ፡ 1983 ዓ.ም.

ምስጢረ ሥላሴ፡ ብርሃንና ሰላም፡ 1903 ዓ.ም.

በግንያ አሐዱ መጻሕፍት በሞላ

ሰይፈ ሥላሴ የሐንሰ፡ (መጋቤ ብሉይ) የኢትዮጵያ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን፡ ትንሣኤ ዘጉባኤ ግ/ቤት፡ አዲስ አበባ፡ 1982 ዓ.ም.

አንድ አርኛ፡ አንድ መንጋ የተጠቀሱ መጻሕፍት

በንክሳር (የእጅ ጽሑፍ)

ቅዱሳን መጻሕፍት

የብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ ፓትርያርክ ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት
ዘኢትዮጵያ፡ 4ኛ ዓመት በዓለ ሢመት፡ አልቦ ግ/ቤት፡ ሐምሌ 5 1988
ዓ.ም.

በአየሊቃውንት እጅ የግንኙነት ምዕሳድ።

የለባልዮሳውያን ክታባት አንድኛና ሁለተኛ

ተክለ ግርያም ገዛሽኝ፡ (ቄስ)፡

ሀ/ መለኮታዊ ጎይል፡ አዲስ አበባ፡ ሐምሌ 20 1961 ዓ.ም. አልቦ ግ/ቤት
ለ/ መሠረታዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ግበተግሪያ፡ አልቦ ግ/ቤት ወይም
ቦታ፡ 1974።

ሐ/ በአገዛዝአብሔር መጽሐፍ ፈልጉ፡ አልቦ ግ/ቤት ወኢ ዓ.ም.

መ/ አንድ መንጋ፡ አልቦ ግ/ቤት ወኢ ዓ.ም.

ሠ/ ጥያቄዎቻችሁና መልሶቻችሁ፤ ከመጽሐፍ ቅዱስ፤ 1974 ዓ.ም. አልቦ
ግ/ቤት።

ተወልደ ብርሃን መድኅን (መምህር) የክርስትና ትምህርት ሁለተኛ
መጽሐፍ ንግድ ግ/ቤት፡ አዲስ አበባ፡ 1985።

ቴዎፍሎስ (አባ፡ ሊቀ ጳጳሳት ዘ ሐረር መዘኩሉ አድያጊሃ) መዝሙረ
ዳዊት፡ ንባቡ ከነትሩንግጦ፡ አርቲስቲክ ግ/ቤት፡ 1955 ዓ.ም.

ጎሩይ ወልደ ሥላሴ (ብላታ) መጽሐፈ ቅኔ፡ ብርሃንና ሰላም፡ 1901 ዓ.ም.
አየለ ተክለ ሃይማኖት (አባ! ዶክተር) የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ስለ
ክርስቶስ ባሕርያት አካላዊ ተዓሕዶ የምታምነው ትምህርት፡ አልቦ
ግ/ቤት፡ አሥመራ፡ 1951።

አያሌው ታምሩ (አለቃ)

ሀ/ ወላዲተ አምላክ በኢትዮጵያ፡ አልቦ ግ/ቤት፡ አ.አ. ሐምሌ 1979
ዓ.ም.

ለ/ የኢትዮጵያ እምነት በሦስቱ ሕግጋት አልቦ ግ/ቤት 1953 ዓ.ም.
አዲስ ልደት፤ ንግድ ግ/ቤት፡ አዲስ አበባ፡ ጥር 20 1967 ዓ.ም.
አድግሱ ጀምበሬ (መሳክስ ብርሃን) መድሐኑ አግኝ፡ አልቦ ግ/ቤት፡
ነሐሴ 1:1954 ዓ.ም.

አንድ እርኻ፡ አንድ መጋጋ

የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን እምነት፡ ሥርዓተ እምልኮትና የውጭ ግንኙነት፤ 21፡ ደራሲያን፡ አልቦ ግ/ቤት፡ ጥር፡1988 January 1995.

ኪዳነ ወልድ ክፍሌ፡ ሃይማኖተ አበው ዘቀደምት ወዘደጋርት ቁ.1890፤ በዶር ሽብሩ የተሰጠ፡ የኢ.ጥ.ተቋም።

ውዳሴ ግርያምና ቅዳሴ ግርያም፤

በአንድሞታ ብርሃንና ሰላም ግ/ቤት፡ አዲስ አበባ፡ 1943 ዓ.ም.

ዓስግየሁ ሞገስ (ቀደስ) ሁሉም ሁሉን ይወቅ፡ በሌ ግተጊያ ድርጅት፡ አዲስ አበባ፡ 1987 ዓ.ም.

ዐሥራት ገብር ግርያም፡ ትምህርተ መስኮት፡ አርቲስቲክ ግተጊያ ቤት፡ 1983 ዓ.ም.

ዐሥራት ገብረ ግርያም፡ ፍኖተ ብርሃን፡ ብርሃንና ሰላም፡ አዲስ አበባ፡ 1986 ዓ.ም.

ድርሳነ ጊካኤል፡ የሠኔ

ጋዜጦች፡ ዜና ቤተ ክርስቲያን መጋቢት 17:1988 ዓ.ም. እና ጦግር መጋቢት 18:1988 ዓ.ም.

የግብጽ ቤተ ክርስቲያን የሃይማኖት ግስተግሪያ፤ (ከፀረብኛ ተተርጉሞ) 1948።

ጎርጎርዮስ (አባ ሊቀ ሳላስ ዘሸዋ)፡ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ፤ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ሐዋርያዊ ድርጅት የሥነ ጽሑፍ አገልግሎት ክፍል፡ አዲስ አበባ 1974።

In Forcing Languages

Adventists Affirm... Vol.8.. No.3 A Publication Affirming Seventh-Day Adventist Beliefs, Year-end 1994.

Adventists Affirm... Vol.802. A Publication Affirming, Seventh-Day Adventist Beliefs, Fall 1994.

Aeschlimann, Carlos H., the Faith of Jesus, Tr. Berry, Vermone. Central American Union.

The Anglican Tradition, Holloway (ED) Mowbray, London & Oxford, 1984.

In Foreign Languages

The Augsburg Confession. A Confession of Faith Presented in Augsburg by Certain Princes and Cities to his Imperial Majesty Charles V in the year 1530.

Ayala Takla Haymanote, Dr. Abba, The Ethiopian Church and its Christological Doctrine. Graphic Printers Addis Ababa, Ethiopia, 1982.

The Book of Common Prayer and Administration of the Sacraments and other Rites and Ceremonies of the Church According to the use of the Church of England, Oxford University Press, No Printing date or Year.

Bulgakov, Sergius, The Orthodox Church. St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, New York, 1988.

Orthodoxy and other Christian Confession PP.187-192.

The Virgin and the Saints PP. 116-128.

The Catechism of the Catholic Church. Paulines Publication Africa, Nairobi Kenya, 1994.

Cayr'e, F.A. A Manual of Patrology and History of Theology. Sociology OE Gohn The Evangelist, Paris, Tournai, Roma, 1936.

Catechism of the Catholic Church. Paulines Publications Africa, 1994.

Comparative Theology Text Book for Coptic Theological Schools 1948.

Confession of Faith, in a Mennonite Perspective, Herald Press, Waterloo, Ontario, 1996.

Crichton, J.D., Christian Celebration: The Sacraments, (Hapman, London,) 1973.

The Christian Faith Ed. Neuners, J, 2nd Edition, the Merciers Press, Dublin and Corks, 1976.

The Christian Faith, in the Doctrinal Documents of the Catholic Church, ED, Neuner, J.E Dupuis, J.S.J. The

አገድ አርኛ፡ አገድ መገገ

- Mercier Press, Dublin and Cork, 1976. PP. 135-190.
- A Dictionary for Beleivers and Unbeleivers. Progress Publishers, Moscow, 1989.
- Elmasry, Iris, H. Introduction to the Coptic Church, Dar Elalam Elarabi.
- Emmanuel Abraham, Reminiscences of my life Lunde Balag Oslo, Norway, 1995 PP. 250-1
- McGavran, Donald, A. Understanding Church Groth. William B. EER Dman, Publishing Company, Michigan, 1970.
- Gordon, A.J. D.D., The Ministry of the Spirit, Bethany Fellowship. Inc U.S.A. 1964.
- IL Grande Libro Della Mitologia Greca E Romana, Michael Stapleton E Elizabeth Servan-Schrei Eer, Armondo Mandatori Editore, S.P.A. Milano 1979.
- Hammono, T.C. IN Understanding Be men. A Hadbook of Christian Doctrine. Inter-Varsity Press, London, 1971.
- Hardon, John A Modern Catholic Dictionary Robert Hale, London, 1971.
- Haynes, Carlyle, Seventh-Day Adventists. Their Work and Teachings. Review and Herald Publication Association, Torma Park, Washington, D.C.1940.
- Hermann Pesch, Otto, Breve Catechismo Cattloico, Tr. Sivistri, Geovani, Que reniana. Berscia. 1976.
- The Identity of Jesus Christ, Thomas Nelson, INC. Publisher, Printed in United Sates of America, 1982.
- Kevin D'Mahoney, M.Afr., The Spirit and the Bride. A Manual Church History, Book One, Unite Printers, Addis Ababa, Ethiopia 1994. PP. 57-130.
- Malaty, Todrag. Y, (Fr) St. Mary. In the Orthodox Concept. St. Mark Church, Allen Street Kensington, London, W.S. U.K.

1N Foreign Languages

Messale Dell Assemblée Cristiana, Feriale, Ed. Elle Di Ci-Esprienze, 1979.

The Second Volume also of the same Author and Title, Sheed, P.J. Theology and Sanity, New England Edition with a new Preface, 33 Years after, Sheed and Ward, London, 1978.

Spicer, William A. Sigos of Christ's Coming Foretold in Mathew 24.

Review and Herald Publishing Association, Washington D.C. 1941.

Stephanidou, Basiliou, Professor of Athene University, Church History, from the Beginning to the Present, (in Greek) Astir, Athene 1947. PP. Christological Dogma. 149-227.

Sykes, Stephen, Unashamed Anglicanism, Darton, Longman, London, 1995.

Teclé Mariam Gezahegne (Priest) The Identity of Jesus Christ, Word Alame press, U.S.A. 1989.

Ruth Tucker, Strange Gospels, Marshal Pickering, 1991.

The Vienna Dialogue, Five Pro Orient Coosultations with Oriental Orthodoxy, Ferdinand Berger, Austria, (PP: throughout)

Ware, Kallistos, Bishop, the Orthodox Way, St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, Ny, 1993 PP. 88-117 Incarnation, Wort und Wahrheit Revue for Religion and Culture Supplementary Issue Nember 5, 1989. PP. 49-50.